

ДНЕВНИКЪТЪ

(стенографически)

на

XI^{то} Обикновено Народно Събрание

(първа редовна сесия).

XIX заседание, срѣда, 14 ноемврий 1901 г.

(Отворено въ 2 ч. и 45 м. послѣ пладнѣ подѣ прѣдсѣдателството на прѣдсѣдателя г. М. Балабановъ.)

Прѣдсѣдательтъ: (Звъни.) Засѣданието се от-
варя.

Моля секретаря г. Поповъ да прочете списъка.

Секретарь Н. Поповъ: (Чете списъка. Отсѣт-
ствуватъ г. г. народнитѣ прѣдставители: А. Вла-
жовъ, А. Буровъ, А. Виячевъ, К. Гърковъ, А. Иби-
шевъ, Сп. Ивановъ, Г. Маджаровъ, А. Малиновъ,
А. Маринкехайовъ, Х. Мустафа Бейовъ, Т. Орловъ,
П. Папанчевъ, К. Петковъ, С. Савовъ, Г. Стойновъ,
М. Стояновъ, И. Сунгурларски, Т. Ферадовъ, Х. Фи-
липовъ, Д. Бановъ, Н. Христовъ, Г. Шойлевъ и
Я. Юмеровъ).

Прѣдсѣдательтъ: Отъ 166 души народни прѣд-
ставители отсѣтствуватъ 23. Има законниятъ съ-
ставъ, за да продължи засѣданието.

Съобщавамъ на Народното Събрание, че съмъ
разрѣшилъ отпускъ на народния прѣдставитель
г. А. Малиновъ 7 дена, начиная отъ днесъ; разрѣ-
шихъ 3 дена отпускъ на народния прѣдставитель
г. С. Савовъ, начиная отъ днесъ; разрѣшихъ 5 дена
отпускъ на народния прѣдставитель г. М. Стояновъ,
начиная отъ днесъ; разрѣшихъ 3 дена отпускъ на
народния прѣдставитель г. Т. Орловъ, начиная тоже
отъ днесъ.

Съобщавамъ на Народното Събрание, че е постѣ-
пилъ докладъ отъ Върховната Смѣтна Палата
по изпълнение бюджета за 1899 г.

Постѣпилъ е законопроектъ за основнитѣ и срѣдни
училища. Този законопроектъ ще се раздаде още
днесъ на г. г. прѣдставителитѣ и ще се турне на
дневенъ редъ.

Постѣпилъ е законопроектъ отъ Министерството
на Правосъдието за допълнение на гражданското
сѣдопроизводство. И този законопроектъ ще се раз-

даде на г. г. народнитѣ прѣдставители и ще се
турне на дневенъ редъ.

Тия сѣ съобщенията, които имахъ да направя.
Минаваме на дневний редъ. Първиятъ въпросъ
отъ дневния редъ е трето четене законопроекта за
разпрѣдѣление на населенитѣ мѣста отъ закри-
титѣ околии и за прѣхвърляне села отъ едни околии
въ други. Моля г. докладчика да го прочете.

Докладчикъ С. Поповъ: (Чете.)

„Законъ

за разпрѣдѣление населенитѣ мѣста отъ закрититѣ околии
и за прѣхвърляне села отъ едни околии въ други.

Чл. 1. Селата отъ закритата Аккаджиларска околия
се разпрѣдѣлятъ така: къмъ Силистренската око-
лия: Акъ-каджиларъ, Анасчикъ, Дуракаларъ, Ка-
раларъ, Кара-ямурларъ, Сютчукъ, Балабанларъ,
Балтаджи-ени-кьой, Голубина-атмаджа, Догруларъ,
Кара-Вели-кьой, Кара-есе-кьой, Айдогду, Базир-
гянь, Босна, Папукчиларъ, Саарларъ, Хасъ-кьой,
Авдуларъ, Айватъ-кьой, Дамъ-ада, Деремакле,
Докчеларъ, Емирлеръ, Камерлеръ, Керимлеръ,
Куфалчаларъ, Къзълъ-бурунь, Суванлъкъ-ени-
макле, Чиллеръ, Юклий, Кара-кочъ, Орманъ-кьой,
Сунгурларъ, Омурджа, Рахманъ-ашикларъ, Фер-
хатларъ, Байлеръ-кьой, Бахаръ-кьой, Кечилеръ-
макле, Су-куюджукъ, Сѣнѣръ-ени-макле, Токмакъ-
кьой и Царъ-Асѣнь; къмъ Куртбунарската: Дурут-
ларъ, Ибрямъ-макле, Махмузлий, Сеидъ-али-факъ,
Усулъ-кьой, Хасанъ-факъ, Чийрекчий, Даулджи-
ларъ, Салтжкларъ, Силистра-бохчаларъ, Чобанъ-На-
суфъ, Шарвий, Шумну-бохчаларъ и Юсуфханларъ;
къмъ Тутраканската: Кемалъ-кьой, Пѣтраклий и
Татаръ-атмаджа.

Чл. 2. Селата отъ закритата Балбунарска околия се разпрѣдѣлятъ така: къмъ Русенската селска околия: Балбунаръ, Балбунаръ-ендже, Дръново, Къшла-къой, Мусатчиларъ, Бей-аланъ, Вѣтово, Глоджово, Голѣмо-Враново, Кара-ачъ, Орманъ-бешевли, Сжртъ-аланъ-кължчъ, Сжртъ-аланъ-хасъ, Юруклеръ, Тетово, Малко-Враново, Черешово, Кошарна, Стефанъ-Стамболово, Хотанца, Юдѣлникъ, Бунаръ-бешевли и Юперъ; къмъ Тутраканската: Джеферлеръ, Джеферово, Кованджиларъ, Кара-Мехметлеръ, Касчиларъ, Месимъ-махле, Настраджъ и Хаджи-факларъ.

Чл. 3. Селата отъ закритата Босилеградска околия изцѣло се присѣдиняватъ къмъ Кюстендилската околия.

Чл. 4. Населенитѣ мѣста отъ закритата Брѣзничка околия се разпрѣдѣлятъ така: къмъ Трънската околия: гр. Брѣзникъ и с. с. Арзанъ, Бабица, Гозъ, Брусникъ, Завала, Красава, Пищане, Повали-ръжъ, Горни-Романци (съ махалата Озрановци), Долни-Романци, Ярославци, Билинци, Видрица, Гърло, Изворъ, Конска, Муртинци, Ребро, Рѣжанци, Садовикъ, Банишоръ, Вѣгуновци, Гигинци, Кошарево, Рѣжавецъ и Станьовци; къмъ Царибродската: с. с. Бахалинъ, Габеръ, Драготинци, Камбелевци, Табанъ, Цацуровци, Чорулъ, Чуковезеръ, Ялботина, Ярловци, Владиславци, Грълска-падина, Круша, Манафъ-чишликъ, Недѣлище, Несла, Ново-село и Чебанецъ; къмъ Радомирската: с. с. Ноевци, Габровъ-долъ, Чепино, Беренде, Мѣщица, Расникъ, Витановци, Вискяръ, Зидарци, Велковци, Сопица и Слаковци; къмъ Софийската селска: с. с. Златуша, Росоманъ, Мала-Раковица, Кърнулъ, Радуй, Гургумитъ, Братушково, Ракита и Радулвци.

Чл. 5. Селата отъ закритата Брѣзовска околия се разпрѣдѣлятъ така: къмъ Пловдивската селска околия: Автѣево, Бабекъ, Балтаджий, Бей-къой, Брѣзово, Кирекчий, Комарларе, Гиренъ, Дуванджа, Каджршикъ, Калжчлий, Коруджиларе; Маноле, Манолюско-Конаре, Муртатлий, Ренъ-къой, Рахманий, Рѣжево-Конаре, Рѣжево, Салалий, Сарж-демирджий, Алифаково, Стрѣма, Суютчукъ, Тюркменъ, Хамзаларе, Чакжре и Чоба; къмъ Чирпанската: Мисилимъ, Саджлий, Чехларе, Асжждрово, Кюселий, Балджиларе, Колачово, Сейменъ, Мухмутларе, Сакарлий и Скобелево; къмъ Карловската: Аджаръ.

Чл. 6. Селата отъ закритата Искрецка околия се разпрѣдѣлятъ така: къмъ Софийската селска околия: Батулия, Буковецъ, Луково, Оградище, Бовъ, Брѣзе, Загъжене, Бучино-дервентъ, Дръново, Завидовци, Мѣнастирище, Прѣклевци, Браковци, Гици, Василевци, Поноръ, Градецъ, Дръмша, Паричина, Заселе, Зимевица, Добърчинъ, Искрецъ, Меча-поляна, Лакатникъ, Огоя, Брѣзовъ-долъ, Осено-влакъ, Лѣсковъ-долъ, Редина, Желенъ, Свидня, Своге, Церово, Реброво, Церецъ и Чибавци; къмъ Царибродската: Годечъ, Логушня, Шума, Голѣмо-Малово, Мало-Малово и Раяновци; къмъ Врачанската: Заногъе.

Чл. 7. Населенитѣ мѣста отъ закритата Ихтиманска околия се разпрѣдѣлятъ така: къмъ Самоковската околия: гр. Ихтиманъ и с. с. Бѣлица, Горна-Василица, Долна-Василица, Живково, Калиларъ, Караларъ, Костенецъ, Очуша, Стамболово, Таджиларъ, Хаджи-Амза, Чампадиново и махалата Кованлъжа; къмъ Пазарджишката: с. с. Габровица, Голакъ, Сестримо, Славовица, Сжртъ-харманъ и Дѣре-харманъ.

Чл. 8. Населенитѣ мѣста отъ закритата Кавалийска околия се разпрѣдѣлятъ така: къмъ Къзжл-агачката околия: гр. Кавалий и с. с. Вакжвъ, Голѣмъ-манастиръ, Дръново, Куршумлий, Дуганово, Есе-беглий, Козлуджа, Константиново, Малкъ-манастиръ, Чикурово, Крумово, Ново-село, Синаплий, Соуджакъ, Хасанъ-беглий и Шахлий и махалата Драма; къмъ Ямболската: с. с. Карапча, Коюнъ-бунаръ, Гюбелъ-курфалий, Балж-бунаръ, Гюбелъ, Калфа-къой, Талапманлий, Калджикъ и Свобода; къмъ Харманлийската: с. с. Минечево, Главанъ, Паша-махле, Крушово и Гердеме; къмъ Новозагорската: с. с. Калж-дере, Явузъ-дере, Шевкуларе, Диджилери, Битлиджа, Маца, Мая-курфалий и Пазарджикъ.

Чл. 9. Селата отъ закритата Кеманларска околия се разпрѣдѣлятъ така: къмъ Разградската околия: Атъ, Ени-Балабанларъ, Ески-Балабанларъ, Каджръ, Ова-шернаманъ, Салладжъ, Голѣма-ада, Махзаръ-паша-теке, Дурачъ, Голѣма-Кокарджа, Кължчъ-шерманъ, Завѣтъ, Кара-арнаутъ, Димитрово, Кеманларъ, Малка-Кокарджа, Мумджиларъ, Хюсеинлеръ, Ашикларъ, Муса-баба-теке, Хърсово, Черковна, Юнузъ-абдалъ, Арсланъ, Абдулъ и Кължчъ; къмъ Шуменската: Насжфчиларъ, Подайва, Голѣмъ-Торсунъ, Малкъ-Торсунъ, Хебибъ, Кованджиларъ, Кара-Михалъ, Хасанъ-махала и Ясенково.

Чл. 10. Селата и махалитѣ отъ закритата Кесаревска околия се разпрѣдѣлятъ така: къмъ Османпазарската околия: Доброджелари, Ики-евлеръ, Карши-махле, Кокарджа, Семерлери, Софулари, Горно-Мастжлари, Долно-Мастжлари, Сръдна-махала, Ходжа-махле, Дуванлари (съ Кая-бунаръ), Ереселеръ, Калайджилари, Караселеръ (съ Сеферъ-махле), Кешкекчилери, Къосе-къой (съ Дуранъ-къой, Ени-махле, Кюллюджа и Юте-махле), Тоспатлари, Хоранлари, Демирджилери, Джумалж-къой, Еревинъ, Кавлаклари, Къзларъ-къой, Тюркеше, Яйж-къой, Айджъ, Албалари, Дѣлялъ-къой, Елезлери, Керемединъ, Кованджиларъ, Куру-Вели-къой, Османлари, Палазлари, Семисъ-къой, Софулари, Тюлбе, Тюлбе-караларъ, Авланъ-къой, Айджъ-къой, Дюлгеръ-махле, Каджръ-къой, Кулазлари, Масаллари, Софюртъ, Текеджилери, Узунджа-аланъ, Хаджи-къой, Халваджилари, Хамза-къой, Хасанлари, Хасж-къой, Чели-къой и Чикржкчилари; къмъ Горнѣорѣховската: Асѣново, Горско-ново-село, Горски-Сѣновецъ, Джулюница, Байрактаръ-махле, Дреми-къой, Индже-къой, Карши-махле, Кехая-махле, Меше-махле, Чогъ-бунаръ, Кесарево, Климентинино, Козлу-бигъ, Орманлий, Хамза-махле, Чепше-махле, Кралъ-бу-

паръ, Мария-Луизино, Коруджа-ерентъ, Паша-къой, Рамъ-къой, Стражица и Юруклери; къмъ Поповската: Балабанлари.

Чл. 11. Населенитѣ мѣста отъ закритата Новоселска околия, освѣтъ селото Невша, се присъединяватъ къмъ Шуменската околия. Селото Невша прѣминува къмъ Провадийската околия.

Чл. 12. Селата отъ закритата Новоселска околия се разпрѣдѣлятъ така: къмъ Софийската селска околия: Байлово, Вѣлопопци, Гайтанево, Гюреджия, Голѣма-Раковица, Горни-Богровъ, Яна, Горни-Лозенъ, Долни-Лозенъ, Богданлия, Доганово, Караполци, Долни-Богровъ, Кацлияне, Елешница, Желява, Бусманци, Казичане, Кривина, Кремиковци, Войнеговци, Локорско, Макоцево, Мусачево, Негушево, Григорево, Новоселци, Нови-ханъ, Коджаматлиеве, Орманлия, Робертово, Осоица, Саранци, Чеканчево, Горна-Малина, Долна-Малина, Сегърлиево, Бухово, Сеславци, Ябланица, Столникъ, Бутунецъ, Челопечане, Негованъ, Чепинци, Потопъ и Чурекъ; къмъ Пирдопската: Горни-Камарци, Долни-Камарци и Стръгелъ.

Чл. 13. Селата и махалитѣ отъ закритата Рупчоска околия се разпрѣдѣлятъ така: къмъ Станимашката околия: Богутево, Дрѣновецъ, Острица, Харделово, Борово, Вѣлица, Ерѣ-кюпрю, Карамушъ, Върбово, Слиново, Балканъ-махала, Джурково, Дрѣново, Крушово, Лжканица, Мѣнастиръ, Среброто, Срѣдна-махала, Четрока, Чуката, Малеве, Савтъжце, Орѣхово, Павелско, Водата, Грашица, Стойкитѣ, Хвойна, Асанско-селище, Гюндюзица, Прогледъ, Чепеларе, Чукуръ-къой, Шейтаново, Гела, Горски-долъ, Джуркалица, Заветъ, Куковица, Магарджица, Махмутица, Окманица, Соломонъ, Стигълъ, Сулица, Широка-лжка, Нарѣченъ и Югово; къмъ Пловдивската селска: Брѣзовица, Ситово и Лилково.

Чл. 14. Селата отъ закритата Сейменска околия се разпрѣдѣлятъ така: къмъ Старозагорската околия: Азаплий, Аладаалий, Баба-махле, Шереметъ, Аладжаллий, Енекичево, Бюлюджакъ, Пишмана, Карааллий, Кара-бунаръ, Караманлий, Гаджалово, Климентиново, Кумъ-дуванджий, Кючукъ-Хасанъ, Кючукъ-Хасанъ-теке, Ватканлий, Лефеджий, Любеново, Мусачево, Опанъ, Вѣли-брѣгъ, Рисиманово, Туркменъ-махле и Узунъ-Хасанъ; къмъ Харманлийската: Сейменъ, Юнузъ-бюкю, Дюдюкчелий, Симеаново, Ресилий, Обруклий, Гюль-бунаръ, Сурутъ, Мусаче-теке, Кумъ-къой, Смавлий, Дрѣново, Кара-пилитъ, Софуларе, Владимирово, Колчуларе, Малко-Юренджикъ, Търново и Акче-Ибрямъ; къмъ Чирпанската: Гурбетито, Саатлари, Акъ-бунаръ, Кюстю-къой, Кара-ачъ, Узунджа и Марийно; къмъ Хасковската: Златица и Гючурлий.

Чл. 15. Селата Копадина, Реджебъ-махле и Юмрукъ-кал се отцѣпватъ отъ Къзжлагачката околия и присъединяватъ къмъ Бургазката.

Чл. 16. Селото Хасъ-беглий се отцѣпва отъ Ямболската околия и присъединява къмъ Карнобатската.

Чл. 17. Селата Черенча, Срѣдне и Новоселъ се отцѣпватъ отъ Ескиджумайската околия и присъединяватъ къмъ Шуменската.

Чл. 18. Селата Ефрастъ-кестане, Хасъ-кестане и Ени-махле се отцѣпватъ отъ Ескиджумайската околия и присъединяватъ къмъ Османпазарската.

Чл. 19. Селата Върбица и Гюлеменъ се отцѣпватъ отъ Османпазарската околия и присъединяватъ къмъ Прѣславската.

Чл. 20. Селото Конакъ се отцѣпва отъ Османпазарската околия и присъединява къмъ Поповската.

Чл. 21. Селата Коджа-дуганъ и Айладжнъ, Селимъ, Чукуръ-къшла, Кобаджнъ, Чукурово, Борозанъ и Кара-ибъ се отцѣпватъ отъ Разградската околия и присъединяватъ къмъ Ескиджумайската.

Чл. 22. Селата Чаиръ и Николаево се отцѣпватъ отъ Поповската околия и присъединяватъ къмъ Горнѣорѣховската.

Чл. 23. Селата Айваджикъ и Сарж-гюль се отцѣпватъ отъ Пловдивската селска околия и присъединяватъ къмъ Панагюрската.

Чл. 24. Селата Фerezлий, Кавакъ-дере и Яхларе се отцѣпватъ отъ Пловдивската селска околия и присъединяватъ къмъ Пазарджишката.

Чл. 25. Селото Джумая се отцѣпва отъ Панагюрската околия и присъединява къмъ Пазарджишката.

Чл. 26. Селата Полски-Сѣновецъ и Стефанъ-Стамболово се отцѣпватъ отъ Горнѣорѣховската околия и присъединяватъ къмъ Търновската.

Чл. 27. Селата Долна-Студена и Бурумлий се отцѣпватъ отъ Свищовската околия и присъединяватъ къмъ Вѣленската.

Чл. 28. Селата Орта-къой и Левски се отцѣпватъ отъ Никополската околия и присъединяватъ къмъ Плѣвенската.

Чл. 29. Селата Авренъ, Казакъ-дере, Сулуджалъ, Оручъ-гаази и Сарджър се отцѣпватъ отъ Провадийската околия и присъединяватъ къмъ Варненската селска.

Чл. 30. Селото Кара-бурунъ се отцѣпва отъ Провадийската околия и присъединява къмъ Прѣславската.

Чл. 31. Селото Дългодѣлци (съ махалата Бѣзъ-кърж) се отцѣпва отъ Фердинандската околия и присъединява къмъ Ломската.

Чл. 32. Селата Кайбуларъ, Голѣма-Кайнарджа, Топчий, Хаджър-челеби, Малкъ-Караачъ, Краново, Къосе-айданъ и Кютюклий се отцѣпватъ отъ Куртбунарската околия и присъединяватъ къмъ Силистренската.

Чл. 33. Селото Карашъ се отцѣпва отъ Тетевенската околия и присъединява къмъ Врачанската.

Чл. 34. Махалитѣ Селце и Лакарево се отцѣпватъ отъ Севлиевата околия и присъединяватъ къмъ Троянската.

Чл. 35. Селото Юруклери се отцѣпва отъ Ловчанската околия и присъединява къмъ Севлиевата.

Чл. 36. Въ началото на 1902 г. Министерството на Вжтрѣшнитѣ Работи ще издаде подробенъ списъкъ на населенитѣ мѣста въ Княжеството, разпрѣдѣлени по общини, околии и окръзи, споредъ

закона за административното дѣленіе територията на Държавата отъ 16 май 1901 г. и настоящия законъ.

Министъръ М. Сарафовъ: Г-да народни прѣдставители! Въ чл. 14 на закона, въпрѣки мотивитѣ, които изложихъ, виждамъ, че Народното Събрание се е съгласило да прѣминатъ с. с. Гючурлий и Златица къмъ Хасковската околия. Съ това прибързано гласуване е направена една погрѣшка. Като не искамъ да повдигамъ въпросъ, за да направимъ онуй, което е по-добро и по-правилно, ще обърна вниманието ви, че с. Реселий, което е едва 3 км. далечъ отъ с. Златица, съ което съставлява сега една община, това село не е въ състояние само да образува една община, а нѣма близо друго село, къмъ което да се присъедини, за да стане община както трѣбва. Та бихъ желалъ Народното Събрание да поправи донѣдѣ грѣшката си, като гласува, че и с. Реселий да отиде къмъ Хасковската околия, ако не може да стане противното — да останатъ с. с. Златица и Гючурлий къмъ Харманлийската околия. Този случай ще ви обърне вниманието на такива прибързани рѣшения, които могатъ да се взематъ безъ прѣдварително изучаване било отъ самата комисия, било отъ трѣбва. Следователно, правя прѣдложение да се присъедини с. Реселий, което е минато, споредъ закона, въ Харманлийската околия, да се отѣпи отъ нея и то и да се прибави къмъ послѣдния редъ, дѣто се казва: „къмъ Хасково Гючурлий, Златица“.

Докладчикъ С. Поповъ: Нѣмамъ нищо противъ.

Прѣдседателъ: Турямъ на гласуване прѣдложението на г. Министра на Вътрѣшнитѣ Работи и моля ония отъ г. г. народнитѣ прѣдставители, които го приематъ, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство.) Събранието приема.

Г-да народни прѣдставители! По-напрѣдъ имамъ да съобща на Народното Събрание, че има постѣпили, съгласно съ статия 48 отъ правилника, нѣколко прѣдложения, поддържани отъ 10 души народни прѣдставители, за нѣкои си измѣнения въ този законопроектъ.

Най-напрѣдъ има прѣдложение, прѣдставено отъ г. Бабаджанова, за измѣнение на чл. 21 отъ прочетения законопроектъ, което прѣдложение казва така: (Чете.) „Чл. 21. Селата Коджа-Дуванъ и Айладжънъ се отѣпватъ отъ Разградската околия и се присъединяватъ къмъ Ескиджумайската. Останалитѣ села, а именно: Чукуръ-кѣшла, Селимъ, Кобаджънъ, Чукурово, Борозанъ и Кара-ибъ, си оставатъ къмъ Разградската околия.“ Това е прѣдложението на г. Бабаджанова, което отчасти е ново, защото, наистина, въ миналото засѣданіе се прие чл. 21 както си е, но, отъ друга страна, оказва се, че нѣкои села искатъ да останатъ къмъ Разградската околия, а нѣкои да отидатъ къмъ Ескиджумайската.

Иска ли нѣкой думата по това прѣдложение. (Никой не се обажда.)

Тогава турямъ на гласуване прѣдложението на г. Бабаджанова и моля ония г. г. народни прѣдставители, които го приематъ, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство.) Събранието приема.

Има прѣдложение отъ народния прѣдставител г. Стоянъ Стойновъ по чл. 22, съ което прѣдложение иска да се прибави: с. с. Николаево и Джеvizли-калфа да се присъединятъ къмъ Разградската околия.

Министъръ М. Сарафовъ: Г-да народни прѣдставители! Азъ не виждамъ какъ ще му отиде край, ако захванемъ тѣй, всѣки отъ васъ да прави сега прѣдложения за работи неизучени. Вие ще гласувате тѣй въ тъмнина, както сега гласувахте за Разградската околия. (С. Бобчевъ: Цѣлитъ законопроектъ не е изученъ, г-не Министре!) Азъ бихъ молилъ г. Бобчева да има спокойствие да чуе и да не се възмущава, когато говоря истини, които му сѣ неприятни. (С. Бобчевъ: Азъ казахъ само, че цѣлитъ законопроектъ не е изученъ!) Прощавайте, азъ не съмъ Ви чулъ! Цѣлитъ законопроектъ е изученъ, защото той се приспособлява отъ цѣли 6 мѣсеца насамъ. (С. Бобчевъ: И всички викатъ противъ него!) Викате Вие, г-нѣ Бобчевъ, и тия, на които волята не се изгѣлни, но населението досега не се е оплаквало или, по-добрѣ, нѣма село, което да е искало нѣщо и да не му е вземано въ внимание оплакването. Не сте доволни Вие и нѣкои прѣдставители, които мислятъ, по едни или други причини, че еди-кое село трѣбва да бѣде къмъ извѣстна околия, а да не бѣде къмъ друга. Повтарямъ още единъ пѣтъ, че прѣдложения, които се правятъ така експромтомъ тукъ, безъ да сѣ изучени, безъ да има нужнитѣ данни, отъ които да се знае самата истина при вземането на рѣшения, нѣма да принесатъ никаква полза на населението.

Прѣдседателъ: Има нѣкои отъ г. г. прѣдставителитѣ, които искатъ думата, но искамъ да знай, за какво искатъ думата: да говорятъ по прѣдложението ли, или въобще по този законъ?

С. Бобчевъ: Дайте думата и ще чуете!

Д. Марковъ: Азъ моля г. Министра да ми каже: с. Джеvizли-калфа колко километра отстои отъ Попово и колко отъ Разградъ, дѣто се иска да се присъедини. По моитѣ свѣдѣния, с. Джеvizли-калфа отстои отъ Попово 30—35 км., а до Разградъ 15—16 км. Ако с. Джеvizли-калфа естествено би трѣбвало да се присъедини къмъ Разградската околия, питамъ: кой е мотивътъ да се праца туй село 30 км. въ Поповската околия? Ето защо този въпросъ на Разградския прѣдставителъ, който е внесълъ прѣдложението, е по желанието на болшинството на населението; ми се струва, че съ

него той е изказал желанието на населението. Имало е даже заявление до почитаемата комисия. Ако това е вѣрно, ако разстоянието е 15 км., азъ мисля, че г. Министерътъ нѣма причини да праща едно село въ една околия, до центра на която има 30 км. Затова, ако е тъй, азъ поддържамъ предложението на г. Стойнова — да остане, дѣто е по-близо.

Министъръ М. Сарафовъ: Съжалявамъ, че не мога да удовлетвори любопитството на г. Маркова: не съмъ отъ хората, които знаятъ всичкитѣ села въ Княжеството, нито пъкъ колко сж отдалечени нѣкои села отъ извѣстенъ центъръ. Картата имамъ прѣдъ себе си и тя показва, че отдалечението отъ Джевизли-калфа до Попово е толкова, колкото и до Разградъ. Заповѣдайте, ето картата! Заявления нѣкои да има... (Докладчикъ С. Поповъ: Има. — Д. Марковъ: Щомъ има заявления и имате картата, сами ще се съгласите.) Споредъ картата, разстоянието отъ това село до Попово или до Разградъ е почти еднакво. И повтарямъ още единъ пътъ, че всѣки народенъ прѣдставителъ може да излѣзе да каже, че еди-кое си село е отдалечено отъ еди-кой си центъръ толкова, но вие взехте друга една мѣрка, че трѣбва да се изучи желанието на самото население. (Д. Марковъ: Тѣй!)

Още едно нѣщо трѣбва да ви кажа, че завчера имаме случай да се убѣдимъ, че дадени просто едни заявления не трѣбва да се взематъ винаги подъ внимание. Въ селата има винаги хора, по мѣстни съображения раздѣлени на двѣ страни: едниѣ искатъ да отидатъ тамъ, а другитѣ искатъ да отидатъ другадѣ. Кметоветѣ понѣкога иматъ едно желание, населението — друго желание. Азъ имамъ нѣколко примѣра, дѣто кметоветѣ сж подписали заявления, а населението не знае за това; казватъ: напистѣ интереси сж противни на кметскитѣ. Това го казвамъ азъ не защото имамъ нѣщо противъ това, да отиде туй село въ Поповската или Разградската околия, но не съмъ въ състояние да ви дамъ никакви свѣдѣния. Обръщамъ вашето просвѣтено внимание върху това, че и вие бихте се подвели и ще направите грѣшка, както миналото заседание стана.

Д. Ризовъ: Г-да народни прѣдставители! Азъ мисля, че г. Министерътъ на Вжтрѣшнитѣ Работи не трѣбва да си дава особенъ зоръ по тоя въпросъ, защото може много правилно да се разрѣши. Най-компетентенъ човѣкъ по този въпросъ, безсъмѣнно, е Министерътъ на Вжтрѣшнитѣ Работи; но, по отношение на всѣка околия, азъ мисля, че не помалко компетентни сж и самитѣ депутати. Освѣтъ това, завчера, прѣди да се почне на второ четене докладването на законопроекта, азъ прѣдложихъ да се прочетатъ отъ комисията и онѣзи заявления, които бѣха постѣпили дотогазъ въ Народното Събрание. Г-нѣ Министерътъ, обаче, се възпротиви, като каз-

ваше, че наново може да се пращатъ заявления. Както и да е, за мене въпросътъ сега стои тъй: всѣко ново прѣдложение, направено отъ единъ депутатъ за неговата околия, ако противъ него не възстане г. Министерътъ съ мотиви да възрази, азъ ще вотирамъ за това прѣдложение. Азъ не съмъ въ състояние да знамъ всичко; надлежитѣ депутати трѣбва да знаятъ, кое село къмъ коя околия трѣбва да отиде. Г-нѣ Министерътъ е тукъ, той е изучилъ въпроса и ще възрази; а ако не знае нѣщо, той трѣбва да покани депутата, който прави прѣдложение, да каже: защо това село трѣбва да отиде тамъ, а не на друго мѣсто? Ето защо азъ заявявамъ, че спокойно ще вотирамъ за всѣко ново прѣдложение отъ депутатитѣ, противъ което прѣдложение г. Министерътъ не възстане съ мотиви и не ме убѣди въ противното. Ако г. Министерътъ, въ случая съ прѣдложението на г. Бабаджанова за присъединяването на въпросното село къмъ Разградската околия, стане и ни убѣди съ мотиви въ противното, азъ нѣма да гласувамъ за туй прѣдложение. Азъ мисля, че по този начинъ и работата ще се съкрати и ще се разрѣши въпросътъ правилно. Най-сетѣ, този законъ не е вѣченъ: въ идущата сесия, ако има нѣкои грѣшки, може да се поправятъ.

Докладчикъ С. Поповъ: Г-да народни прѣдставители! Комисията, когато разглеждаше законопроекта, имаше прѣдъ видъ нѣколко прошения. Обаче, това прошение на Джевизли-калфенци не бѣше постѣпило тогава, а сега току-що постѣпи и се намира на масата. Отъ туй заявление се вижда, че тѣзи хора сж давали по-рано заявление, за да се отцѣпи селото имъ отъ Поповската околия и се присъедини къмъ Разградската, като казватъ, че не имъ било удобно да бждатъ въ Шуменския окръгъ, нѣмали нито морални, нито материални интереси за това, и послѣ казватъ още, че когато излѣзълъ указътъ, съ който се давало право на населението да се присъединява къдѣто желае, тѣ пакъ подали заявление, обаче досега никакво удовлетворение не получили. Затова казватъ, че сега за послѣденъ пътъ се обръщатъ къмъ Народното Събрание и молятъ удовлетворение на просбата имъ. Прощението е подписано отъ 87 души жители и подписитѣ сж завѣрени отъ кмета на общината. Провѣрка дали е станала, или не, не се знае. (М. Такевъ: Колко сж всичкитѣ жители?) Не се вижда. 87 подписа има, завѣрени отъ кмета. (Д. Марковъ: Г-нѣ докладчикъ, това прошение направо ли е пратено до Народното Събрание или до Министерството на Вжтрѣшнитѣ Работи?) Не е пратено до Министерството на Вжтрѣшнитѣ Работи, а направо е адресирано до Народното Събрание. Просителитѣ казватъ, че пращали по-рано въ Министерството на Вжтрѣшнитѣ Работи или до окръжния управителъ заявления, обаче, сегашното заявление е изпратено направо до Народното Събрание, а не чрезъ Министерството.

С. Вабаджановъ: Азъ върху една друга страна бихъ обърналъ вниманието на г. г. народните прѣдставители. Азъ не знамъ дали село Джевизли-калфа е изказало желание да се присъедини къмъ Разградската или къмъ Поповската околия. Върху това нѣма какво да кажа. Азъ мисля, че на трето четене не би трѣбвало само съ едно прѣдложение да се измѣнява изведнажъ законопроектътъ, защото знаемъ, че отцѣпването или присъединяването на селата отъ една околия къмъ друга става по законодателенъ редъ; знаемъ, че всички закони трѣбва да минатъ на три четения и въ промежутъка на това четене може да ставатъ различни прѣдложения. Знаемъ, че за това село досега не се е поменало на първо четене, а сега на третото четене безъ всѣкакво обсъждане ще го присъединимъ къмъ Разградската околия. Азъ не че съмъ избранъ отъ Поповската околия, та да искамъ да остане къмъ сѣщата околия с. Джевизли-калфа, но мисля, че по такъвъ редъ не може да се приеме прѣдложението, защото, дѣйствително, други прѣдложения имаше, но се разискваха; защото направенъ е редъ за приемането, и селото, ми се струва, е около 140 кѣщи.

Министъръ М. Сарафовъ: Ако е вѣрно твърдението на г. Вабаджанова, че с. Джевизли-калфа има 140 кѣщи, прѣдполага се, че ще има 900 души население. (С. Стойновъ: Не е вѣрно, че има 140 кѣщи!) Не знамъ, но на всѣки начинъ има едно население поне около 700 души, а виждате само 87 души сѣ подписали това заявление, а това трѣбва да се вземе прѣдъ видъ. (Д-ръ К. Серафимовъ: Съ женитѣ и дѣцата!)

И. Георгиевъ: Г-да народни прѣдставители! Понеже става споръ за с. Джевизли-калфа, азъ като Поповски народенъ прѣдставитель зная много добръ това с. Джевизли-калфа. Както казва г. Марковъ, че имало 30—35 км. отъ Джевизли-калфа до Попово, то не е така: то е всичко на всичко 35 км. отъ Попово до Разградъ. И както казва г. Вабаджановъ, че имало 140 кѣщи, не е истина. Азъ самъ съмъ ходилъ въ това село; да има, да има селото около 80 кѣщи, повече не ще да има, и ако е постѣпило такова заявление отъ 87 души, напротивъ нѣма да отиваме, защото е и малко по-близо къмъ Разградъ. Трѣбва да отиваме по желанието на населението.

Прѣдсѣдателътъ: Турямъ на гласуване прѣдложението на Разградския народенъ прѣдставитель г. С. Стойновъ, поддържано отъ 10 души народни прѣдставители, което гласи: (Чете.) „Къмъ чл. 22 да се прибави слѣдъ с. Николаево с. Джевизли-калфа и да се присъедини къмъ Разградската околия.“ Моля ония г. г. народни прѣдставители, които сѣ за това прѣдложение, да вдигнатъ рѣка. (Квесторъ А. Крушковъ: Меншество.) Констатира се меншество. Събранието не приема. (С. Стойновъ: Какъ? Болшинство е!)

Понеже се оспорва, моля ония г. г. народни прѣдставители, които приематъ това прѣдложение, да станатъ на крака. (Меншество.) Събранието не приема.

Има прѣдложение отъ народния прѣдставитель г. П. Баявъ, който иска да се измѣни чл. 35 така: (Чете.) „Село Юруклери да си остане въ Ловчанската околия, въ която си и бѣше, т. е. да се прѣмахне чл. 35.“ Както знаете, това село по-напрѣдъ принадлежало къмъ Ловчанската околия.

Има думата г. Забуновъ.

Я. Забуновъ: Г-да народни прѣдставители! Азъ не зная какъ миналия пътъ по единъ контрабанденъ начинъ се прѣкара това село отъ Ловчанската къмъ Севлиевската околия, като се каза, че било на жгълъ и по право принадлежало тамъ.

Прѣди всичко ние основаваме нашитѣ рѣшения на слѣдующето: искаме да знаемъ какво е мнѣнието на селянитѣ. Това е много важно. Въ случая, с. Юруклери нищо не е заявило, а при това е по-близо до Ловечъ и е за Ловчанската околия, а не за Севлиевската. Затуй азъ моля Народното Събрание да гласува, щото с. Юруклери да остане въ Ловчанската околия.

Х. Топузановъ: Г-да прѣдставители! Когато се разглеждаше законопроектътъ на второ четене, поправи се една такава грѣшка, която съществуваше отъ дълго врѣме. Село Юруклери е вточено въ Севлиевската околия и, за да се отиде въ него, трѣбва да се мине прѣзъ Севлиевската околия. И онзи день, когато се разглеждаше законопроектътъ на второ четене, поправи се това по прѣдложение отъ г. Пешева и тогава никой не стана да възрази, че това не трѣбва да стане. Сега правятъ прѣдложение, казватъ, че завчера не сме рѣшили правилно. Единъ въпросъ рѣшенъ, разискванъ, сега трѣбва да се приеме иначе — това ще бѣде извънъ правилника. Но азъ ви увѣрявамъ, че Народното Събрание се произнесе твърдѣ правилно, защото това село е вточено въ Севлиевската околия и, за да отидешъ въ крайнитѣ села на тая околия, трѣбва да минешъ прѣзъ с. Юруклери, което е въ Ловчанската околия. Сега е станало съвършено правилно и азъ моля Народното Събрание да не приема прѣдложението на г. Забунова.

Министъръ М. Сарафовъ: Г-да народни прѣдставители! Борбата между Горско-Сливово и с. Юруклери види се да е отъ стара дата. Още прѣзъ 1899 г. и 1900 г. на два пѣти Горско-Сливово е искало да се присъедини Юруклери къмъ Севлиевската околия, защото страдали интереситѣ на Горско-Сливово. На два пѣти е правена провѣрка и Юруклечани сѣ отказвали на два пѣти да отидатъ въ Севлиево. Разпратата, която иматъ Горскосливовчени съ Юруклечани, състои по отношение имотитѣ, които населението на Горско-Сливово е купило отъ селото Юруклери. Но за изравнение на този

споръ въ закона за измѣнение закона за селскитѣ общини има прѣдвидена една статия, и когато Народното Събрание, както и миналия пътъ ви казахъ, вотира тая статия, въпросътъ ще бѣде рѣшенъ право, доколкото може да бѣде рѣшенъ право. Азъ ви моля, слѣдователно, да не принуждавате с. Юруклери, което отъ двѣ-три години се бори да остане въ Ловчанската околия, да го не принуждавате да отиде въ Севлиеиската околия. Завчера, когато г. Пешевъ направи прѣдложение, азъ ви молѣхъ да не гласувате това прѣдложение, докато не се направи административна провѣрка. Въпрѣки това нѣщо, Народното Събрание рѣши противното. Съобщавамъ сега тия свѣдѣния. Мисля, че ще се гласува прѣдложението на г. Баева, да остане, както е въ законопроекта. Когато Юруклери е било въ Ловчанската околия, било е по-близо до центра Ловечъ, а сега ще бѣде по-близо до Плѣвенъ, отколкото до Търново, защото Севлиеиската околия отива къмъ Търново. (Х. Топузановъ: Крушуна въ Севлиеиската околия, когато е отпатъкъ Юруклери, какъ да остане? — Я. Забуновъ: Когато Ви интересува говорите. — Х. Топузановъ: Азъ никакъ не се интересувамъ!)

Докладчикъ С. Поповъ: Г-да народни прѣдставители! Дълженъ съмъ да ви съобща, че отъ с. Юруклери е постѣпила телеграма отъ 9-й того въ смисълъ, че Юруклерци по никой начинъ не искатъ да отидатъ въ Севлиеиската околия. Ето съдържанието на телеграмата: (Чете.) „Днесъ населението отъ с. Юруклери се извѣсти, че имало внесено прѣдложение за отцѣпването ни отъ Лажненската община и присѣдинението ни къмъ Горскосливовската, съ разни лъжливи мотиви, които сж били излагани и прѣзъ други врѣмена, но сѣ сж били оборвани отъ насъ, което се намира въ архивата на Министерството на Вътрѣшнитѣ Работи — мотиви, че състоило само отъ 10 кѣщи, че населението било това желаяло и че прѣчило по всичко на Горскосливовчани. Нека се провѣрятъ тия мотиви, отъ което ще се увѣрите въ тѣхната несъстоятелностъ. Съ отцѣпването на с. Юруклери се разтури цѣлата Лажненска община, която е положила толкова материаленъ трудъ за построяване на общинско здание и училища. Прѣдварително, г-нъ прѣдседателю, населението отъ с. Юруклери Ви моли да изпатите това прѣдложение въ Министерството за сливане съ досегашната прѣписка по сжщото и за разслѣдването ѝ, отъ което ще се увѣрите както Вие, така и г. г. народнитѣ прѣдставители въ тѣхнитѣ лъжливи мотиви. Подробности, придружени съ подписитѣ отъ цѣлото село, ще послѣдватъ отпослѣ“. Телеграмата е подписана отъ члена на общинския съвѣтъ, нѣкой си Раю Русевъ, за цѣлото село. (П. Баевъ: Казано ли е отколко кѣщи е селото?) Именно, отъ Юруклерци има телеграма, че не искатъ да отидатъ къмъ Севлиеиската околия. (П. Баевъ: Казано ли е отъ колко кѣщи е?) По-рано, когато се е искало отцѣпването

на туй село, казало се е, че то състояло отъ 10 кѣщи, но сега тѣ оборватъ този мотивъ. (П. Баевъ: Не е селото отъ 10 кѣщи, както казва г. Пешевъ, а е отъ 70.)

К. Мирски: Г-да народни прѣдставители! Азъ станахъ да кажа двѣ думи по сжществу на настоящето прѣдложение. Хлѣзгавъ е пътятъ да се поправа законопроектъ при третото четене, когато е желателно тогава да ставатъ само редакционни поправки. Всѣки, който иска да измѣнява единъ законопроектъ, трѣбва при второто четене да настоява. Сега ще правимъ законъ на минутата. Азъ не желая да става това, азъ не желая на Българския народъ да правимъ закони на минутата.

Министъръ-Прѣдседателъ П. Каравеловъ: Г-да народни прѣдставители! Ще направите грѣшка, ако хвърлите с. Юруклери къмъ Търновското окръжие. Азъ съмъ билъ въ сжщото мѣсто и разпитвалъ съмъ хората. Ето, въ с. Осмо-калугерово и с. Лѣтница, които сж тоже въ сжщото положение, казватъ: „Днесъ-заднесъ добръ ни е въ Ловчанската околия. Но щомъ се направи желѣзницата, ще искаме да сме въ Плѣвенската.“ Не трѣбва да вземаме разстоянието между с. Юруклери и гр. Севлиево, а трѣбва да вземемъ разстоянието между с. Юруклери до Плѣвенъ и Търново, които сж окръжнитѣ градове, и ще видите, че разстоянието между Юруклери и Плѣвенъ ще бѣде два пъти по-малко, отколкото между Юруклери и Търново. Подиръ това, вземѣте желѣзнопътната станция и ще видите, че на с. Юруклери станцията е Кара-ачъ. (Докладчикъ С. Поповъ: Каменецъ!) Кара-ачъ прѣспокойно може да бѣде, но вземѣте и Каменецъ и ще видите, че много по-близо е да се отива въ Плѣвенъ, отколкото въ Търново. Заради това, по моето мнѣние, трѣбва да остане въ Ловчанската околия и въ Плѣвенския окръгъ, а не въ Севлиеиската околия и Търновския окръгъ. То е ясно отъ картата. Поне азъ правихъ справка съ другитѣ двѣ села — Осмо-калугерово и Лѣтница. Тѣй щото, протестътъ на Юруклерци, по моето мнѣние, е правъ.

П. Пешевъ: Г-да народни прѣдставители! Съображението, по които трѣбва това село да отиде въ Севлиеиската околия, а не да остане въ Ловчанската околия, азъ завчера обяснихъ и сега ще го обясня пакъ, защото г. Министеръ-Прѣдседателътъ отсъствуваше, не ги знае добръ, а г. Министерътъ на Вътрѣшнитѣ Работи, мисля, не ме е добръ разбралъ, защото, може би, много късо говорихъ. Селото Юруклери трѣбва да мине сжщо подъ Севлиеиската околия, защото то влиза въ Севлиеиската околия като единъ жгълъ и, за да се отиде отъ едно село въ друго, трѣбва да се мине прѣзъ това село — Юруклери. Селото Юруклери, мѣстността му, мерата му опира до кѣщитѣ на с. Горско-Сливово, което е повече отъ 400 кѣщи. Това село, Горско-Сливово, е изкупило мерата и землището на

бившето турско село Юруклери—нивитѣ, ливадитѣ, горитѣ и всичко на с. Юруклери принадлежи на с. Горско-Сливово. Това село — Юруклери — състои отъ 20—30 къщи, безъ да притежава имотитѣ на бившето турско село Юруклери, ползува се отъ това положение да налага данъци на имотитѣ на с. Горско-Сливово, както за благоразсѣди. Горско-сливовци макаръ и стопани на имотитѣ, съ тия имоти разполагатъ Юруклерци тѣй, както намѣрятъ за добръ. Мотивътъ, че е билъ по-близо Плъвентъ, отколкото Севлиево, свършено не е важенъ: важни сѫ административнитѣ причини, които каратъ това село да отиде въ Севлиевската околия.

При това, тѣй както е направена тази поправка сега, при третото четене, ти не може да бѣде приета, защото по единъ и същъ въпросъ Народното Събрание не може два пѣти да гласува. Това въ извънредната сесия биде изтъкувано нѣколко пѣти отъ г. Министъръ-Прѣдсѣдателя, че при трето четене по въпроса, по който е взето веднажъ рѣшение при второто четене, Народното Събрание не може да се повръща. По това село, при трето четене, не можемъ вече да се повръщаме. Специално рѣшение е взело по него Народното Събрание. Тази е процедурата, която Народното Събрание си е усвоило, благодарение тълкуванието на г. Министъръ-Прѣдсѣдателя. Ето защо азъ моля Народното Събрание, и отъ формална страна да се не съгласи да приеме прѣдложението на г. Баева.

М. Такевъ: Г-да народни прѣдставители! Азъ съмъ членъ на комисията на Министерството на Вътрѣшнитѣ Работи и още тамъ се изказахъ, че въ това отношение ние трѣбва безусловно да се покоримъ на желанието и интереситѣ на населението. Да туримъ ли едно село въ тази или друга околия, прѣди всичко ще гледаме, безъ съмнѣние, и държавнитѣ интереси, но да се пита населението е безусловно необходимо. Имаше заявления въ комисията, които азъ поддържахъ — но, както и да е, комисията ги остави безъ послѣдствие, — дѣто населението заявява, че нѣма нищо общо се еднѣкоя си околия; че нѣма алжшъ-верипшъ съ еднѣкоя си околия; че нашиятъ поминѣкъ, нашиятъ животъ и алжшъ-верипшъ, казватъ, сѫ съ еднѣкой си околийски центъръ. Да не отивамъ да ви говоря за други села, азъ ще кажа за с. Юруклери; това село ви заявява, че не желае да отиде другадѣ и ви казва, че по нашето село имаше дълга прѣписка.

Туй прѣдложение, което е направено, днесъ да се не разглежда, а да се изпрати въ Министерството и да се присѣдини къмъ онази дълга прѣписка, да се узнае въ що се състои този дългъ споръ между с. Горско-Сливово и с. Юруклери. Менѣ ми се струва, че по-справедливо искане на тѣзи хора едвали може да има. Тѣ ви молятъ да присѣдините прѣдложението, което е направено сега, съ всичкитѣ онѣзи истории по туй отцѣвяване на това село, и тогава дайте едно справедливо рѣшение. Ако туй село 2—3 години се бори и двѣ-три Народни

Събрания не сѫ били сезирани съ туй прѣдложение и сѣ таки това село е отстояло, значи, да си остане на старото мѣсто; защото сега ще го карате зорленъ да отива въ друго мѣсто, да отива въ друга околия? Селото ви казва, че не желае да отиде.

Много сѫ важни мотивитѣ на г. Пешевъ. Г-нъ Пешевъ каза: туй село тероризира, така да се каже, с. Горско-Сливово. (Министъръ-Прѣдсѣдатель П. Каравеловъ: 300 къщи тероризиратъ 30 къщи! Мечката се плаши отъ телето!) Менѣ ми се струва, тѣзи мотиви, които г. Пешевъ навеждаше, сѫ много опасни да съединимъ тия села — Юруклери къмъ Горско-Сливово, — отъ които едноото тероризирало другото. Искате да се присѣдинятъ тия двѣ села, а мислите ли вие, че въ тази община ще има животъ и любовъ между жителитѣ? Не ще ли да се изтрепятъ, когато еднитѣ три години водятъ борба за да ги присѣдинятъ къмъ себе си, а онѣзи бѣгатъ като отъ огънь? И вие мислите ли, че тѣзи хора нѣма да се палитъ всѣки день? Напротивъ, азъ бихъ рѣкопѣтѣскалъ на тази мѣрка, която иска да ги отцѣпи, когато не могатъ да живѣятъ на едно мѣсто. Защо да се трепятъ и биятъ? Вие мислите ли, г-нъ Пешевъ, че с. Горско-Сливово, къмъ което ще се прибави това село, че не ще да тероризира с. Юруклери? (П. Пешевъ: Наопаки!) Обратното на това излиза. Какъ е възможно едно село отъ 38 къщи да тероризира друго село отъ 400 къщи? Независимо отъ това, г-да прѣдставители, менѣ ми се струва, че тая телеграма има своето значение: тѣ ви молятъ да се изучи въпросътъ подробно. Г-нъ Бобчевъ отцѣвѣ казваше, па и сега мисля ще поддържа, ако иска да бѣде послѣдователенъ, че ако дѣйствително вие намирате, че въпросътъ не е изученъ, дайте възможностъ да се изучи. Туй село, казва, има цѣла прѣписка въ Министерството; дайте тая прѣписка! И азъ се удивлявамъ, защо комисията не е искала тая прѣписка. Туй село три години наредъ се е борило. Защо да се не освѣтимъ върху сѫщността на въпроса, да видимъ защо не ще това село да отиде въ Горско-Сливово? Казва се, че трѣбва да остане къмъ Севлиевската околия, защото било въ грѣлтъ. Нема г. Пешевъ не знае, че не сѫ правилни териториалнитѣ географически фигури на окръжитѣ и на околийтѣ? И въ нашата околия има села като клинове вдадени, каквито сѫ Кричимъ и Куртово-Конаре, което отиде въ Пловдивъ. Селянитѣ на Куртово-Конаре изказаха желание да отидатъ къмъ Пловдивъ и отидоха въ Пловдивъ, а Кричимъ искаше да отиде къмъ Пещера и отиде къмъ Пещера. Ето защо ми се струва, че най-справедливо ще бѣде, прѣди да се рѣши този въпросъ, да се изиска отъ Министерството цѣлата прѣписка, та да узнаемъ въ що се състои спорътъ междy тия двѣ села и слѣдъ това, при пълно знание на нѣщата, да го рѣшимъ. Иначе, ще попаднаемъ въ една или друга грѣшка.

В. Кънчовъ: Азъ мисля, че Народното Събрание не може да гласува по този въпросъ, защото е

вземено специално рѣшение. Както спомена г. Пешевъ, взело е Народното Събрание специално рѣшение, че когато при второто четене се направи едно предложение за изменение закона и не се приеме, същото предложение при трето четене не може да се прави. (Д-ръ К. Икономовъ: Отдѣвъ стана такова нѣщо!) По тоя въпросъ Народното Събрание е взело специално рѣшение, когато се разглеждаше законътъ за териториалното дѣленіе на Княжеството. Заради това не единъ път, но понеже и втори път се взе рѣшение, значи, два пъти е станало тълкувание на вътрѣшния правилникъ, да се не позволява при третото четене да се правятъ предложения, които сж били отхвърлени при второ четене, затова прѣдсѣдателството не трѣбва да подлага тоя въпросъ на гласуване.

Министъръ М. Сарафовъ: Г-нъ Кънчовъ е правъ, когато казва, че за предложението, когато сж четени на първо и второ четене, които сж обсъждани и минали, и за които сж дадени всички мотиви, ние рѣшихме миналата сесия, че не може да се повръщаме по тѣхъ. Такова тълкувание се даде на правилника. Но г. Кънчовъ се лѣже въ друго отношение. Това предложение на първо четене не е било, (В. Кънчовъ: На второ!) а при второто четене, безъ да влиза въ комисията, излиза експромтомъ едно предложение прѣдъ Народното Събрание. И, както ви казахъ, по тия въпроси Народното Събрание не може да се произнесе съзнателно, прѣди да ги изучи било чрѣзъ комисията, било чрѣзъ Министра на Вътрѣшнитѣ Работи, който трѣбва да събере нужнитѣ свѣдѣния и да ги изложи. Дадохъ се мотивитѣ въ миналото засѣданіе, каза се, че има причини за прѣминаването на това село къмъ Севлиевската околия, защото економическитѣ му отношения били такива и Юруклерчани нѣмали да иматъ нищо противъ. Тогава още заявихъ на почитаемото Събрание, както и по въпроса на г. Крушкова: дайте ни врѣме да изучимъ този въпросъ и да съберемъ свѣдѣния. Азъ не знаехъ, че съществува този въпросъ. Първото нѣщо, слѣдъ вашия вотъ, бѣше да направя справка въ Министерството, и какво излѣзе? Излѣзе съвсѣмъ противното на онова, което се поддържа тукъ въ Народното Събрание, като причина за да се вземе такова едно рѣшение. Излиза, че вие ще си противорѣчите на началото, което приехте — когато рѣшавате да се присѣдини едно село къмъ една или друга околия, да се ръководите отъ желанието на населението. Тукъ ви заявявамъ, че отъ 1899 г. се води борба отъ Юруклерчани, които не искатъ да бждатъ присѣдинени къмъ Горско-Сливово. А вие набързо рѣшихте миналия път . . . (П. Пешевъ: И Брѣзничани не искатъ, а вие ги пращате въ София. Съ два аршина мѣрите! Защо говорите ту тѣй, ту иначе?) Азъ нѣмамъ особени нѣкакви мотиви да защищавамъ тукъ единъ или другитѣ. (П. Пешевъ: Вижда се да имате.) Съобщавамъ Ви това, което научихъ и което

е истина. И повтарямъ, че въпросътъ за економическитѣ интереси, които съставляватъ главния мотивъ на господата, които възбудиха миналия пътъ въпроса и дадохъ поводъ на Народното Събрание да гласува, што с. Юруклери да отиде въ Севлиевската околия — всички тия въпроси ще се рѣшатъ по законодателенъ редъ, когато приемемъ закона за общинитѣ, и съ това ще бжде удовлетворено желанието на Горско-Сливовчани и желанието на Юруклерчани.

Ако вие оставите въпроса така да бжде свършенъ, да принудимъ Юруклерчани да съставятъ една община съ Горско-Сливовчани, азъ прѣдвиждамъ, че ще имаме много голѣми неприятности и ще имаме твърдѣ често поводъ да се мѣсимъ въ управлението на тия двѣ села. Повтарямъ още единъ път, че азъ не се мѣся, и оставамъ на Народното Събрание да рѣши, защото миналия пътъ Народното Събрание не искаше да чуе свѣта, който му дадохъ. Излагамъ така работата, както е. (Ю. Теодоровъ: А Вашето мнѣние, г-не Министре?) Моего мнѣние е, че трѣбва да удовлетвори́мъ Юруклерчани. (Ю. Теодоровъ: Да не оставали висящъ?) Азъ не се отказвамъ пакъ да събера свѣдѣния и да ви ги прѣдстави.

Ю. Теодоровъ: Азъ имамъ свѣдѣния, че $\frac{4}{5}$ отъ земята на Юруклерчани е купена отъ Горско-Сливовчани, които сж на брой около 400 къщи, а тамъ сж 30 къщи. Въ интереса на Юруклерчани е да се отцѣпятъ отъ Горско-Сливово, за да могатъ да се разполагатъ съ онѣзи грамадни имоти на паракендоплатцитѣ. Който разполага съ имоти въ чуждо землище, той знае на какви тежки данѣци е подложенъ тамъ, дѣто нѣма гласъ. Ето защо, може би, Юруклерчани искатъ да се отцѣпятъ и да направятъ отдѣлна община, за да произволничатъ съ Горско-Сливовчани, притежатели на земи въ тѣхното землище, дѣто, както казахъ, $\frac{4}{5}$ отъ земитѣ сж на Горско-Сливовчани. По-хубаво е, г-не Министре и г-да народни прѣдставители, да остане въпросътъ висящъ, докато се събератъ точни свѣдѣния, и тогава правилно да разрѣшимъ въпроса. Азъ не съмъ никакъ на мнѣние да се присѣдинятъ хората противъ волята си тамъ, дѣто не желаятъ. Но тукъ виждамъ, че има, отъ една страна, претенции, а отъ друга страна — интереси, именно малкото село Юруклери иска да произволничи и да облага голѣмото село Горско-Сливово съ повече данѣци. Затуй най-хубаво е да се остави висящъ въпросътъ, докато се изучи, и послѣ да вземемъ рѣшение.

Министъръ М. Сарафовъ: Г-да прѣдставители! Само двѣ думи ще кажа, за да поправи едно недобро схващане, вѣроятно, на въпроса отъ г. Теодорова. Селото Юруклери и сега е раздѣлено; то не е съединено, че ние да го раздѣляме. Селото Юруклери е въ Ловчанска околия, а селото Горско-Сливово е въ Севлиевската околия. Така стои това

нѣщо отъ години. (Гласове: А въ проекта?) И въ проекта бѣше така: Юруклери да остане въ Ловчанската околия, а Горско-Сливово въ Севлиевската. Но завчера, при второто четене, изникна едно прѣдложение отъ единъ народенъ прѣдставителъ и се гласува да се съедини Юруклери съ Горско-Сливово и да отидатъ подъ Севлиевската околия.

И още ще прибавя, че точно за тия паракендета говори чл. 5 отъ закона за общинитѣ, който съмъ внесълъ въ Народното Събрание. Така щото, сѣщинската работа на Горско-Сливовчани, които се оплакватъ, че Юруклерчани имъ взематъ по-голямъ данѣкъ, отколкото отъ себе си, туй ще се прѣмахне отъ само себе си съ вотирането на закона. Горско-Сливовчани — азъ не съмъ чулъ тѣхното мнѣние, — нѣматъ интересъ да се сливатъ непрѣмънно съ Юруклерчани; тѣ искатъ само едно: да се не облагатъ по-тежко имотитѣ имъ, отколкото се облагатъ имотитѣ на Юруклерчани, а това ще стане, както казахъ, съ закона за селскитѣ общини.

Прѣдседателъ: При второто четене гласува се с. Юруклери да мине къмъ Севлиевската околия, да се отцѣпи отъ Ловчанската околия; сега има ново прѣдложение, съ което се иска това село да остане пакъ въ Ловчанската околия, както си бѣше.

Турямъ на гласуване това прѣдложение така, както днеска се прави, и моля ония г. г. народни прѣдставители, които го приематъ, да си вдигнатъ ржката. (Меншество.) Събранието не приема. (Нѣкой отъ прѣдставителитѣ: Кое се гласува? — Д-ръ Б. Икономовъ и Я. Забуновъ: Нищо не се разбира.)

Селото Юруклери, при второто четене, мина къмъ Севлиевската околия; днесъ се прави прѣдложение, съ което се иска да мине то къмъ Ловчанската околия. Моля, слѣдователно, ония г. г. народни прѣдставители, които приематъ това прѣдложение: да мине с. Юруклери къмъ Ловчанската околия, да си вдигнатъ ржката. (Меншество.) Събранието не приема.

Има едно друго прѣдложение по чл. 33 отъ Луковитския народенъ прѣдставителъ г. Д. Христовъ, поддържано отъ 10 души народни прѣдставители, съ което се иска с. Карашъ да се присъедини къмъ Луковитската околия. Чл. 33 гласи: (Чете.) „Село Карашъ се отцѣпва отъ Тетевенската околия и се присъединява къмъ Врачанската.“ Сега прѣдложението иска, щото това село, като се отцѣпва отъ Тетевенската околия, да мине къмъ Луковитската.

Д. Христовъ: Г-да народни прѣдставители! Работата съ това с. Карашъ е много проста и азъ ще ви кажа накъсо доводитѣ, по които искамъ, щото, вмѣсто къмъ Врачанската околия, да се присъедини къмъ Луковитската. Селото Карашъ бѣше досега въ Тетевенската околия. Отъ Карашъ до Тетевенъ има 46 км., а сега, прѣхвърлено къмъ Враца, ще има 50 км.; когато, ако се прѣхвърли

въ Луковитската околия, ще спести най-малко едно разстояние отъ 20 км., защото отъ Карашъ до Луковитъ има само 30 км. Ми се струва, че това съображение е твърдѣ важно, и азъ мисля, че ще бѣде достатъчно да ви убѣди за прѣдложението, което направихъ.

Има, обаче, и друго съображение, по което азъ ще настоявамъ да се отцѣпи отъ Тетевенската околия и да отиде въ Луковитската. То е слѣдующето. За да отиде единъ селянинъ отъ Карашъ въ Враца, трѣбва да мине рѣката Малки-Искъръ, на който нѣма мостъ, и по-големата частъ отъ пътя е непроходима, когато, напротивъ, ако с. Карашъ бѣде прѣхвърлено въ Луковитската околия, нѣма да има тия прѣпятствия. Прѣдъ видъ на тия обстоятелства и на тия ползи, които ще извлекатъ селитѣ, азъ ще моля Народното Събрание да се съгласи, щото с. Карашъ, вмѣсто къмъ Врачанската околия, да се присъедини къмъ Луковитската.

Докладчикъ С. Поповъ: Новиятъ чл. 33 е създаденъ отъ комисията, понеже до Народното Събрание бѣше постъпило едно заявление отъ с. Карашъ, съ което жителитѣ отъ туй село настоятелно искатъ да бѣдатъ присъединени къмъ Враца, защото Тетевенъ имъ падалъ много далечъ и не били доволни отъ това положение. Тѣ излагатъ тукъ мотивитѣ, по които искатъ да бѣдатъ присъединени къмъ Враца. Мотивитѣ сж слѣдующитѣ: (Чете.) „Разстоянието отъ общината ни до гр. Тетевенъ е 45½ км., когато до гр. Враца е 30 км.; освѣнъ това, и съобщението до гр. Тетевенъ е много трудно, а до гр. Враца е много улеснено, а най-вече, че общината ни отстои 4 км. отъ желѣзнопътната станция Романъ, а отъ Романската станция, съ трена, до станцията Мездра се отива за ½ часъ или 30 минути, а пъкъ отъ Мездра до гр. Враца оставатъ 14 км. — пътятъ е шосе и винаги удобенъ; 2) относително окръжния градъ, нашата община като да е наказана, защото въ административно, финансово, акцизно и др. отношения трѣбва да ходимъ въ окръжния градъ Плѣвенъ, а въ сѣдебно пъкъ въ гр. Ловечъ, а пъкъ разстоянието отъ нашата община до гр. Плевенъ е 85 км., а до гр. Ловечъ е 83 км., така щото и при най-малката работа, за да се отиде до околийския градъ Тетевенъ, сж нужни на човѣкъ 3 дена, а до окръжнитѣ градове Плѣвенъ и Ловечъ — 5—6 дена, когато, ако да бѣхме подъ Врачанската околия, за каквато и да е работа ще се економисватъ, ако е такава за околийска нужда, по 2 дена, а ако е за окръжна — по 4—5 дена.“ На тѣзи основания Карашчани искатъ присъединение къмъ Враца, а не къмъ Тетевенъ — защото за Враца отиватъ, първомъ, отъ Романъ и оттамъ по желѣзницата въ Мездра, а до Мездра до Враца имало само 14 км., и по тѣзи сѣщитѣ причини комисията създаде този новъ членъ, като намѣри, че мотивитѣ на просителитѣ сж основателни и трѣбва да бѣде удовлетворена тѣхната просба.

В. Кънчовъ: Удивително е, че се правят предложения от хора, без да се има предъ видъ желанието на населението. Ами тукъ дохождат една цѣла депутация съ подписитѣ на всички селяни и моли комисията, която прави дѣлението, и каза: нашитѣ интереси сж да отидемъ тамъ и тамъ. Сега се явява единъ и казва: йовъ, не сж тамъ интереситѣ на населението, а другади. Ние ако правимъ така, ако всѣки народенъ прѣдставителъ прави предложения безъ всѣкакво основание, тогава ще се занимаваме съ третото четене още единъ день. Азъ разбирамъ да се правятъ прѣдложения, но ако има какво-годѣ основание. Тукъ едно цѣло село се явява прѣдъ комисията и, вдругъ, други правятъ смѣтка съвсѣмъ друго-яче. Това е свършено безмислено.

М. Такевъ: Азъ сжщото щѣхъ да кажа, затова се отказвамъ.

Министъръ М. Сарафовъ: Азъ искахъ да изтъкна прѣдъ васъ обстоятелството, което говори и г. Кънчовъ, че се изтъкватъ прѣдложения, които не отговарятъ нито на интереситѣ на управлението, нито на интереситѣ на населението. Селото Карашъ, както прѣдлага комисията, и азъ го намирамъ, че е по-добръ да остане въ Врачанската околия, отколкото да отиде въ Тетевенската, толкозъ повече, че с. Карашъ произвежда много пашкули и търговията му е свързана по желѣзницата съ Романъ и съ Враца, дѣто има покупатели.

Д. Христовъ: Азъ, г-да народни прѣдставители, нѣмамъ никаквъ интересъ затуй, дали с. Карашъ да остане въ Луковитската околия или въ Врачанската, и азъ ви казвамъ най-искрено, че ако прави предложение, то го прави не по моя инициатива, но само затуй, защото съмъ натоваренъ отъ цѣлъ редъ селяни отъ с. Карашъ. Работата стои така. Истина е, че отколъ врѣме е имало недоволствие отъ жителитѣ на тая община и сж искали да се прѣхвърли селото имъ отъ Тетевенската околия или въ Врачанската, или въ Луковитската, защото пжтнитѣ сжобщения между Карашъ и Тетевенъ сж извънредно неблагоприятни за тѣхъ. Дали сж имъ идея, щото селото да се прѣхвърли въ Врачанската околия. Но не отдавна врѣме — това бѣше прѣди 2 мѣсеца — когато е ставало въпросъ за тѣхното заявление, което е постѣпило въ извънредната сесия, но не било разгледано, рѣшило се е да се прѣхвърли това село въ Луковитската околия. За да видите, че азъ не постѣпвамъ въ случая пристрастно, азъ ще кажа, че оттеглимъ прѣдложението си, защото не искамъ да ме обвинявате или да ме подозирате, че това го прави по свои съображения. Но фактъ е, че отъ Карашъ до Враца има 50 км., а до Луковитъ само 30 км., и че за да се отиде до Враца трѣбва да се минава прѣзъ Малкия-Искъръ, тогава когато къмъ Луковитъ нѣма да се минава никаква рѣка, и най-важното, че на тая рѣка нѣма никаквъ мостъ.

Всички тия съображения, ми се струва, сж достатъчни, за да докажатъ, че азъ не говоря отъ свои користолобиви съображения.

Има и друго едно съображение. До с. Карашъ има друго село, Хубавене, което отстои отъ с. Карашъ само 1 км., и това село е въ Луковитската околия. Питамъ ви азъ: ако съ вашето гласуване не прѣхвърлите с. Карашъ въ Луковитската околия, тогава не би ли било по-добръ и с. Хубавене да се прѣхвърли въ Врачанската околия, по тая сжщата аргументация и по тия сжщитѣ съображения? Азъ свършвамъ, като казвамъ, че моитѣ доводи сж пакъ сжщитѣ, които изложихъ и по-напрѣдъ. Ако щете, приемѣте прѣдложението ми, или же оставѣте въпроса висящъ, и ако селянитѣ не искатъ това, нѣма какво да настоявамъ. Така щото, азъ ще се обърна и ще направя апелъ къмъ г. Министра на Вътрѣшнитѣ Работи и ще го моля да наведе съответствующата справка и, ако се укаже, че това, което казвамъ, е вѣрно, нека се прѣхвърли въ Луковитската околия, а ако не се укаже вѣрно, нека си остане въ Врачанската околия. (И. Гешовъ: Нали оттеглихте прѣдложението си?) Азъ настоявамъ да прѣмине въ Луковитската околия.

Прѣдсѣдательтъ: Турямъ на гласуване прѣдложението на г. Христова, съ което се иска, щото с. Карашъ да мине къмъ Луковитската околия, и моля ония, които приематъ това прѣдложение, да вдигнатъ рѣка. (Едни прѣдставители: Болшинство! — Други: Меншество! — Глъчка.)

Квесторъ А. Крушковъ: (Слѣдъ като прѣброява.) Болшинството е за прѣдложението на г. Христова.

Прѣдсѣдательтъ: Болшинство. Събранието приема.

Ц. Мисловъ: Азъ оспорвамъ!

В. Кънчовъ: Я нека се провери, г-нъ прѣдсѣдателю!

Д. Цанковъ: Болшинство не е, меншество е! Да се провери!

Прѣдсѣдательтъ: Които сж за прѣдложението на г. Христова, да станатъ прави. Моля г. квестора да прѣбром.

Квесторъ А. Крушковъ: (Слѣдъ като прѣброява.) Болшинство.

Прѣдсѣдательтъ: Събранието приема.

Има предложение отъ народния прѣдставителъ г. Емануила Начевъ, подписано отъ 10 души народни прѣдставители, съ което иска общинитѣ Мѣщичка, Горнороманска, Брѣзничка и Кошанска да минатъ въ Софийската околия.

Има думата г. Начевъ.

Е. Начевъ: Г-да народни прѣдставители! Когато създадохме закона за административното разпрѣдѣление на Княжеството, между другитѣ околии се закри и Брѣзничката. Съ закриването на Брѣзничката околия и съ обѣщанието въ тая околия да има мирово сѣдилище населението се успокои. (М. Такевъ: Има ли заявление отъ населението?) Моля, моля. Слѣдъ това, когато се отне и мировото сѣдилище, населението се съгласи и на това съ условие само, да минатъ селата отъ общинитѣ Мѣщица, Брѣзничка, Горнороманска и Коцанска подъ Софийската околия. За да постигнатъ това, селинитѣ отъ тѣзи четири общини направиха заявление до надлежния окръженъ управителъ и до г. Министра на Вжтрѣшнитѣ Работи, плюсъ една депутация, която посѣти всички. И понеже бѣше свѣршенъ вече въпросътъ съ селата на Брѣзничката околия, г. Министъръ-Прѣдсѣдателъ Каравеловъ, г. Д-ръ Даневъ и нѣкои отъ по-виднитѣ членове на болшинството заявиха тържествено, че това ще поправятъ при узаконяването на настоящето разпрѣдѣление. Слѣдъ туй, г-да народни прѣдставители, прѣди нѣколко дена тѣзи села се събиратъ единъ видъ на митингъ, отправятъ телеграма, подписана отъ всички стѣпнители на тия общини, и молятъ да минатъ подъ София, като казватъ въ своята телеграма, че тѣ сж обмислили въпроса въ вѣско отношение и че тѣхниятъ интересъ е да бждатъ въ София, слѣдователно, молятъ всички, безъ разлика на убѣждение и партия, да минатъ подъ Софийската околия. Г-нъ Министърътъ на Вжтрѣшнитѣ Работи, показва единичкъ прѣдлогъ за отказване, а той бѣше, че Софийската околия е много голѣма, та ако минатъ подъ нея и тѣзи четири общини, ще бжде толкова уголѣмена, щото нѣма да има възможностъ да се управлява. Дѣйствително, туй обстоятелство признавамъ и азъ. Но ако ние приехме единъ законъ, въ който казахме, че ще се вземе прѣдъ видъ при това разпрѣдѣление не само близостта на населенитѣ мѣста, но и желанието на населението — туй изрично е казано въ закона за административното дѣление, — азъ ще моля г. Министра на Вжтрѣшнитѣ Работи, както и г. г. народнитѣ прѣдставители, да се съгласятъ, щото селата отъ тѣзи четири общини, които споменахъ, да минатъ подъ Софийската околия. Съ това г. Министърътъ на Вжтрѣшнитѣ Работи и Народното Прѣдставителство ще направятъ една голѣма справедливостъ, защото тѣзи села отъ тѣзи четири общини, които споменахъ, сж разположени по линията, която върви отъ София, Горна-Баня, Владая, Перникъ, Батановци и Радомиръ. Така щото, всички, съ малки изключения, иматъ 10—12 км. разстояние, за да отидатъ до Перникъ или до Батановци и оттамъ по линията за София; и всички тѣхни вземания-давания и сѣдби сж въ София. Ако приемемъ туй разпрѣдѣление, както сега е прѣдставено въ проекта, тѣ трѣбва да отиватъ при околийския началникъ въ Трънъ, при окръжния управителъ — въ София, при финансовото отдѣ-

ление — въ София, при окръжния сѣдъ — въ София, а само административно трѣбва да останатъ подъ Трънъ и да отиватъ тамъ, може би, по непрѣодолими нужди, когато бждатъ заставени. Та единъ пжтъ интереситѣ на селата отъ тѣзи общини сж въ София, азъ ще моля, ако е възможно, да рѣши Събранието да минатъ подъ Софийската околия.

Ако това не стане така, както азъ правя прѣдложение, ако г. Министърътъ не се съгласи и той на това, ще го моля да се съгласи поне на слѣдующето: с. с. Мѣщица, Вискяръ и Расникъ, които сж разположени 10 км. до Перникъ, да минатъ подъ София; защото, това ако се не направи, Народното Прѣдставителство, както и Правителството ще иматъ постоянно безпокойствие. Нали искаме да направимъ единъ законъ траенъ? А за да бжде единъ законъ траенъ, трѣбва да го направимъ съобразно съ нуждитѣ на населението. Менѣ ми се струва, че това ще бжде отъ голѣма справедливостъ. Та селата: Мѣщица, Вискяръ, Расникъ, гр. Брѣзникъ и с. с. Арзанъ, Бабица и Гозъ да минатъ подъ София. Поне тия села да минатъ подъ София, поне туй невинно нѣщо ще моля г. Министра да приеме, съ които Софийската околия ще може да се управлява, безъ да има нѣкакви прѣчки, а отъ друга страна ще направимъ една голѣма справедливостъ.

Азъ ще моля г. Министра да ми каже, дали не е дохождала една депутация три пжти при него да го моли.

Прѣдсѣдателъ: Моля г. Начева да даде поправено прѣдложението така, както сега го прѣдложи.

Докладчикъ С. Поповъ: Нали го има?

Д. Ризовъ: Ако нѣма писмено прѣдложение, не може да се говори.

Докладчикъ С. Поповъ: Има.

Д. Ризовъ: Г-нъ Министърътъ не иска ли думата?

Министъръ М. Сарафовъ: Азъ нѣма какво да кажа, защото, каквото и да ви казвамъ, вие върпите противното.

Д. Ризовъ: Не е истина! Ние слушаеме Вашитѣ мотиви.

Докладчикъ С. Поповъ: Г-да народни прѣдставители! Отъ общинитѣ, които г. Начевъ упомена, именно: Брѣзничка, Горнороманска, Мѣщица и Коцанска, има една телеграма подадена до Народното Събрание, подписана отъ кметовѣтѣ, съ която тѣзи послѣднитѣ искатъ да бждатъ присѣдинени общинитѣ имъ къмъ Софийската околия. Обаче, свѣдѣнията, които сж постѣпили въ Министерството лѣтосъ, когато е станало провѣрка на желанието на населението, говорятъ свѣршено противоположното; тѣ казватъ, че интересътъ на населението

е да бъде то присъединено към гр. Трънъ. (Е. Начевъ: Не е истина!) Моля ви се! Такива сѫ свѣдѣнията на Министерството на Вътрѣшнитѣ Работи. И ще ви кажа защо: затуй именно, защото жителитѣ отъ тѣзи села били повечето земледѣлци и произведенията си карали на пазаръ въ Трънъ, а не въ София. По тая причина тѣ искатъ да бъдатъ въ Трънъ, а не въ София.

Отъ друга страна, тия четири общини заключаватъ въ себе си 29 села — почти половината отъ закритата Брѣзничка околия, — а пъкъ вие знаете, че Софийската селска околия и тѣй е много голѣма, за да нѣма нужда да се увеличава съ още 29 села. Отъ трета страна, като имате прѣдъ видъ, че гр. Трънъ е пограниченъ градъ и би трѣбвало да се подкрѣпи, ще бъде по-хубаво и по-умѣстно, щото тия села да останатъ къмъ Трънската околия, отколкото да минатъ къмъ Софийската.

II. Папанчевъ: Г-да народни прѣдставители! Още кога се гласува законътъ за новото териториално дѣленіе, прие се единъ членъ, въ който се говорѣше, че селата на разтуренитѣ, на закрититѣ околии ще бъдатъ присъединявани къмъ онѣзи околии, къмъ които тѣ желаятъ. Сега, отъ нѣколко дена, когато се дебатира този законъ, когато искаме да направимъ едно прѣдложение, казва се, хемъ отъ г. Министра на Вътрѣшнитѣ Работи, който е най-компетентниятъ въ случая, че това го иска населението. Даже имаше нѣкои г. г. народни прѣдставители, които указаха на възможността да бъдатъ присъединени нѣкои села къмъ друга околия, било отъ интереса, който иматъ, вслѣдствие на находящитѣ се желѣзнопътни линии, но казваше имъ се: не. Въ случая г. Министърътъ на Вътрѣшнитѣ Работи не трѣбва да прави нищо друго, освѣнъ да спази единъ принципъ, който е спазенъ въ закона за териториалното дѣленіе, именно волята на народа, тѣй като населението гледа народниятъ суверенитетъ да твържествува. То е хубаво. Но днесъ, въ това засѣданіе на Народното Собрание, гледаме, както каза г. Пешевъ, че било отъ страна на Народното Прѣдставителство, било отъ друго мѣсто, като че ли съ два аршина искатъ да се мѣри: хемъ се говори за желанието на населението, хемъ, отъ друга страна, се говори, че не трѣбва да се слуша това желание на населението, защото населението си не разбира интереситѣ, тѣй като нему щѣло да е по-добрѣ да бъде еди-каждѣ си, а не тамъ. По-напрѣдъ се каза, че за с. Карашъ се искало да бъде въ Врачанската околия; г. Кънчовъ каза, че нямало депутация и не знаа какво; нѣмаше какво да се прави, освѣнъ да се послуша гласътъ на населението и, хопъ, присъединява се къмъ Луковитската околия. За друго едно село, Юруклери, казва се и се чете една телеграма, което иска да остане тѣй, както е било по-напрѣдъ, къмъ Ловчанската околия. Не, прие се да бъде въ Севлиевоката околия. Тамъ се прие единъ по-другъ принципъ, че на трето четене не трѣбвало да мине.

Тѣй щото, искамъ да кажа, какво принципътъ, че трѣбва да се слуша волята и желанието на населението, не се спазва. Но азъ мисля, че най-добрѣ ще бъде да спазваме този принципъ; именно, тамъ, дѣто желае населението да бъде присъединено, трѣбва да го слушаме. Ако то намира, че трѣбва да бъде присъединено къмъ Ловчанската околия, да го послушаме; ако намира, че трѣбва да се присъедини къмъ Севлиевоката околия, да го послушаме. Още повече не може да служи за мотивъ да не се взима въ внимание молбата на населението затова, че извѣстна околия щѣла да бъде увеличена съ 4—5 хиляди души. Това не е мотивъ. А че Софийската околия ще бъде увеличена съ 4—5 хиляди души, още по-малко, азъ мисля, е мотивъ, за да не се слуша това желание, защото градътъ се управлява отъ градоначалника, а околийскиятъ началникъ има само околията; той нѣма работа съ града. Слѣдователно, дѣто ще управлява 50.000 жители, нека управлява още 5.000. При това, вземѣте областитѣ въ Белгия и департаментитѣ въ Франция; вие ще видите нѣкой уѣздъ въ Русия, който има 50.000 жители, а други, който има 500.000. Това зависи отъ интереса на населението, отъ съображенията и нуждитѣ на населението. И всичко това като се има прѣдъ видъ, присъединяватъ се извѣстни села къмъ извѣстентъ окръгъ, къмъ извѣстна околия, а други села къмъ други.

Така щото, азъ мисля, ние не трѣбва да изливаме вѣнъ отъ принципа, който настоящето Народно Собрание е приело миналата сесия. И понеже е приело да се слуша волята и желанието на населението и понеже става явно, че това население се е обръщало къмъ всички надлежни г. г. министри и е получило нужното обѣщание, да се слушатъ неговитѣ воля и желание, и при това даже до недавна казватъ, че се събирали да правятъ митинги, да протестиратъ противъ разпрѣдѣленіето, което се явява въ настоящия законъ, азъ мисля, че прѣдложениято на г. Начева, което е въ хармония съ желанието на населението, е въ сѣщото време въ хармония съ по-рано прокарания законъ за териториалното разпрѣдѣленіе на Княжеството. Азъ ви моля да приемете това прѣдложение, защото иначе ще прѣчите на това, което е прието.

Министъръ М. Сарафовъ: Не знаа кой е споменалъ, но азъ чухъ отъ г. Папанчева, че съмъ обѣщалъ на Брѣзничани да ги прѣкарамъ къмъ София. (II. Папанчевъ: Не Вие лично!) Не съмъ правилъ това. Напротивъ, на Брѣзничани съмъ казалъ, че ще отидатъ къмъ Трънъ и тѣ се помириха. Имаше едно заявление отъ Ноевци, че искатъ да отидатъ къмъ Трънъ, но отъ направената провѣрка се оказа, че не искатъ.

Относително другитѣ измѣнения, които съмъ внесълъ въ разпрѣдѣленіето, ималъ съмъ прѣдъ видъ желанието на населението и като съмъ ималъ

прѣдъ видѣ винаги и това, да се не уголѣмява твърдѣ много Софийската околия. Върху това прѣдложение на г. Начева ние дебатирахме въ извънредната сесия. Той го спомена и при първото четене, мисля. И докато не се свърши третото четене, винаги ще се говори по това прѣдложение. Гласувайте, както щете.

Е. Начевъ: Г-да народни прѣдставители! За да ме не обвиняватъ нѣкои, че азъ имамъ интересъ отъ отцѣпването на тѣзи села отъ Трънъ и минаването имъ къмъ Брѣзникъ, нека имамъ прѣдъ видѣ, че азъ живѣя въ Царибродска околия. Моето село Манафъ-чишликъ, което е въ Недѣлишка община, минава въ Царибродска околия и азъ съмъ доволенъ отъ това. Но колкото се отнася до туй твърдение, че населението отъ Брѣзникъ и Кошанска желаяло да мине къмъ Трънъ, абсолютно не е истина. (М. Такевъ: Окръжниятъ управителъ е донелъ това, а той е отъ вашата партия.) Окръжниятъ управителъ се е основавалъ на това само, че не може да управлява Софийската околия така голѣма. (Н. Козаревъ: Вие тѣй ли разбирате, г-нъ Такевъ, че окръжниятъ управителъ по партизански раздава управлението? — М. Такевъ: Той казва, че е измислица, а тази измислица е донесена отъ окръжния управителъ, който е отъ вашата партия. Така казва г. докладчикътъ.)

Г-да народни прѣдставители! Това, което казва г. докладчикътъ, че имало заявление, съ което населението отъ тия общини желаяло да бѣде въ Трънъ, казвамъ, че е лъжа, не е истина. Ако г. докладчикътъ може едно заявление съ единъ подписъ да ми посочи, че това население желае да мине въ Трънъ, азъ се съгласявамъ да бѣде това. Но азъ ви казвамъ, че това, което казва г. докладчикътъ, казва го отъ себе си, безъ да е видѣлъ нѣщо. Туй го твърдя. Даже Брѣзникъ и Кошанска тѣзи общини сѣ се позовава къмъ г. Такева, който у насъ минава за идеалистъ. Отправили му сѣ слѣдующата телеграма. (М. Такевъ: Не съмъ получилъ!) Телеграмата е отправена до г. прѣдседателя на Народното Събрание, копие до всички вѣстници и само до народния прѣдставителъ г. Такевъ. (М. Такевъ: Не съмъ получилъ!) Тази телеграма е отправена на 2-й того. (М. Такевъ: Що търси у Васъ?) Сега я взехъ отъ г. докладчика. Обръщатъ се къмъ г. Такева.

Азъ като признавамъ за важно обстоятелството, което каза г. Министърътъ на Вътрѣшнитѣ Работи, че Софийската околия и така е доста голѣма и, ако минатъ тѣзи села къмъ нея, ще бѣде много уголѣмена и не може да се управлява, затова именно оттеглямъ прѣдложението, което прави, да минатъ повече отъ 20 села къмъ Софийската околия, и само петъ села да минатъ подъ Софийската околия: Мѣщица, Расникъ . . . (Министъръ М. Сарфовъ: Мѣщица е близо до Радомиръ.) Тѣ сѣ близо до Перникъ, г-не Министре! Азъ ще моля г. Д-ръ

Моллова, който бѣше прѣди нѣколко дена тамъ, да каже. Управителътъ, както знаете, сѣ му били сжщитѣ тѣзи мотиви, че околията била голѣма, та не може да приеме тѣзи села. Азъ излагамъ тѣзи нѣща прѣдъ васъ, та единъ день, когато тия хора чуятъ нашето рѣшение, да не искатъ отъ мене отговоръ.

Докладчикъ С. Поповъ: Азъ съмъ длъженъ да отговоря на г. Начева за нападите, които той хвърля върху мене, (Е. Начевъ: Не сѣ нападки!) че съмъ билъ измислялъ мотиви, за да убѣдя Народното Събрание, че азъ отъ себе си не говоря нищо; азъ говоря на основание на свѣдѣнията, дадени отъ Министерството на Вътрѣшнитѣ Работи. (Е. Начевъ: Заявихте, че има свѣдѣния — видѣхте ли ги?) Да, има свѣдѣния и ще ви кажа какъ ги има. Министерството на Вътрѣшнитѣ Работи въ повечето случаи е командировало околийски началници или други нѣкои чиновници, за да провѣрятъ непосредствено и тѣтателно съгласието и желанието на населението. (Н. Антикаровъ: Стражари!) За туй именно Министерството не само за Брѣзникъ, но навсѣкѣдъ е постѣпало тѣй, защото ако отъ едно село половината или четвъртината изъ населението заявява, че иска присъединение къмъ извѣстенъ центъръ, то пъкъ другата половина или четвъртина казва, че това не е вѣрно. Така че, Министерството е взело за начало: дѣто има противорѣчиви свѣдѣния, да праща чиновникъ, който да провѣри непосредствено желанието на населението. И тукъ е станало сжщото. Вслѣдствие на направената провѣрка, окръжниятъ управителъ е донесълъ въ Министерството на Вътрѣшнитѣ Работи, че желанието на населението било, да бѣде въ Трънска околия, защото били земледѣлци, житата и други земни произведения продавали въ Трънъ, а не въ София, били по-близо до Трънъ и т. н. И азъ на туй основание ви говоря, че е провѣрено. (Е. Начевъ: Азъ казвамъ, че околийскиятъ началникъ сѣ кметовѣтъ е донесълъ това!) Така щото, ще моля г. Начева да си оттегли думитѣ назадъ, защото азъ нѣмамъ никакъвъ интересъ да излагамъ невѣрни свѣдѣния; нѣма да се избирамъ за народенъ прѣдставителъ отъ тази околия, че да седна да изкривявамъ фактитѣ за нѣкакъвъ личенъ интересъ.

Д. Цанковъ: Вие вземате принципа, че трѣбва да се пита желанието на населението, ама не вземате на кои села ще се пита желанието. Не е така. Ние имаме тукъ държава и правимъ околии, слѣдователно, не можемъ да направимъ една околия отъ 50.000 жители, а друга отъ 5.000 само. Дѣто ще се каже, сега ние имаме Трънъ и София. Е добръ, че желанието на половината селяни отъ Трънската околия е да дойдатъ въ София, какво отъ това? Може да желаятъ, ама ние правимъ държава, г-да, и затова трѣбва да направимъ околитѣ такива, дѣто да могатъ да сжществуватъ. А пъкъ дѣто е казано тамъ, че населението ще

се пита дали къмъ една или друга околия иска да мине — има села между една и друга околия, — за Държавата е сѣ сѣщото; тогава ще се пита желанието на населението. Ето кое е. Затова не дѣйте току-така да дрънкате, че трѣбва да се пита населението. (Смѣхъ.) Ами, само дрънкате. Туй искахъ да ви кажа.

М. Такевъ: Г-да прѣдставители! Г-нъ Папанчевъ справедливо ни упрекна въ непослѣдователностъ при рѣшаването на тия въпроси. Три села бѣха, три различни рѣшения вземахме при едно и сѣщо положение. Но г. Папанчевъ щѣше да бѣде по-справедливъ, ако се обърнѣше къмъ своитѣ политически приятели и кажеше това; с. Юруклери настоява три години, бори се и не отива въ Севлиево; ако бѣхте послѣдователни, трѣбваше да гласувате да си остане и сега въ Ловчанска околия, но Вие, г-нъ Папанчевъ, и Вашитѣ приятели, не гласувахте. (С. Вобчевъ: Отъ формална страна!) Позволѣте! Ето защо ми се струва, че когато се говори за непослѣдователностъ, което азъ сподѣлямъ съ Васъ, г-нъ Папанчевъ, Вие не дѣйте ни упрекава.

Да прѣминемъ по-нататѣкъ. Когато г. Начевъ говорѣше, той би билъ правъ, ако не биха се имали други нѣкои свѣдѣния. Сега трѣбва да дойдемъ и върху двѣтъ съображения, които ни отнематъ всѣка възможностъ да удовлетвори́мъ туй прѣдложение на г. Начева. Отдѣвъ, когато говорихъ за с. Юруклери, казахъ и въ комисията, и тукъ, че ще поддържамъ двѣ начала: първо, държавнитѣ интереси и, второ, интереситѣ на селата: тамъ, дѣто видимъ, че държавнитѣ интереси въ нищо нѣма да се накрънятъ, ще приемемъ да се удовлетвори желанието на населението. Г-нъ Министърътъ заяви, и туй е очевидно, че Софийската околия е повече отъ невъзможно да се управлява. И г. Панковъ бѣше много правъ като казваше, че държава трѣбва да се управлява, слѣдователно, да не правимъ една околия отъ 50.000 жители, а друга отъ 15.000, което е нѣщо не само неразумно, ами и много трудно за управлението. Ето защо, когато г. Министърътъ ви заяви, че Софийската околия е много голѣма, за да може да се присѣдинятъ още села къмъ нея, е мотивъ, който не може да се прѣнебръгне. Вземѣте прѣдъ видъ колко народни прѣдставители избира, за да се увѣрите, че е голѣма. Независимо отъ това, желанието на населението констатирано ли е? Имало е една телеграма и до мене адресирана. Тя е подадена на 2 ноемврий, когато азъ отсъствувахъ, и възможно е да е дадена, но азъ не съмъ я получилъ. Въ всѣки случай, искамъ да подчертая факта, че не съмъ получилъ такава депеша. Но получилъ или не, то не е важно; важно е това: населението изразило ли е своето желание по начинъ неоспоримъ, както бѣше желанието на с. Юруклери, както бѣше желанието на с. Карашъ, което сега току-що гласувахме, както изобщо съ всички села, които искатъ да се отцѣпятъ отъ една околия и да отидатъ къмъ друга?

Е добръ, въ дадения случай азъ ви казвамъ, че имаме двѣ притиворѣчиви заявления. Има заявления отъ общинскитѣ съвѣтници, които не всѣкога изразяватъ желанието и интереситѣ на болшинството, защото, ще се съгласите съ мене, много общински съвѣти има, които стоятъ противъ желанието на своитѣ избиратели. Така щото, когато ще се говори за прѣмѣстването на една община отъ една околия къмъ друга, не трѣбва да слушаме какво ще кажатъ 10 души съвѣтници, а трѣбва да слушаме селянитѣ, грамадното болшинство. Е добръ, централната властъ, на която трѣбва да вѣрваме, а не политическитѣ приятели на г. Папанчева, казва, че желанието на болшинството отъ населението не е таково. Ние още повече трѣбва да вѣрваме когато се казва, че окръжниятъ управителъ е донесълъ, слѣдъ като е провѣрилъ чрѣзъ своитѣ органи, че населението не желае да бѣде въ София, защото неговото жито, неговата търговия, неговиятъ алхмш-веринъ билъ въ Трънъ. Това донася официално окръжниятъ управителъ. (Е. Начевъ: Нѣма таково нѣщо!) Казва го г. докладчикътъ. Ако е лъжа, нека е тѣхна. Азъ ви говоря за факти, които чухъ да се говорятъ отъ трибуната. Вие нѣмате право да се съмнѣвате въ г. докладчика, въ единъ народенъ прѣдставителъ, който безспорно прѣдставлява по-голѣма гаранция, отколкото подписитѣ на една телеграма, отъ никого не завѣрени. Той ви казва: имаме свѣдѣния, вѣрвайте! (Е. Начевъ: Той не ги е видѣлъ. Азъ повтарямъ, че нѣма такива свѣдѣния и, ако има, каквото щете ме нарѣчете!) Г-да прѣдставители! Г-нъ Министърътъ каза, че той има свѣдѣния, отъ надлежнитѣ разбира се свои органи, че населението не желае. Правъ бѣше вчера г. Министъръ Сарафовъ, когато казваше: „неужели вие нѣма да вѣрвате на министритѣ, нѣма да вѣрвате на това, което се казва отъ трибуната?“ Дѣ ще му излѣзе краятъ, ако министритѣ почнатъ да лъжатъ? Тогава кѣдѣ ще излѣзе? Ако вѣрваме въ думитѣ на г. Начева, който казва, че Министърътъ лъжеть... (Е. Начевъ: Не съмъ казвалъ нищо за г. Министра!) Ще вѣрваме на фактитѣ дотогава, докогато съ официални данни не се провѣри това, което се казва по единъ официаленъ начинъ. Ето защо, като съ нищо не е установено, не е провѣрено желанието на населението отъ една страна, отъ друга страна, като не е възможно да се групиратъ всичкитѣ села въ София; азъ мисля, че нѣма защо да разискваме по-нататѣкъ. Прѣдстаѣйте си, че г. Начевъ иска и Брѣзникъ, и Трънъ да се присѣдинятъ къмъ София — и ние може да искаме, защото облагитѣ на София сѣ много, — тогава ще направимъ Софийската околия да се състои отъ половината България. Ето защо прѣдложението на г. Начева не е приемливо и ще трѣбва да го отхвърлимъ.

Докладчикъ С. Поповъ: Още двѣ думи за обяснение. Г-нъ Начевъ твърди, че населението било изказало желание да се присѣдини къмъ Софий-

ската околия; но телеграмата, подписана от кметовете и общинските съветници, на която се основава г. Начевъ, доказва, че населението непосредствено не е изказало желанието си, а кметовете сж направили това. Ето телеграмата какво казва: (Чете.) „Населението от общините на закритата Бръзничката околия: Бръзничка, Горнороманска, Мъничка и Кощанска, на основание закона за административното дѣление, изказа желание чрезъ насъ съ постановления за присъединението на града и общините къмъ Софийската околия. За това присъединение ние имаме прѣдъ видъ всичките изгоди и трудности на населението въ всѣко отношение, толкова повече, че ние най-добре знаемъ положението на общините и селата на спремъ съседните градове. Обаче, въпреки тия постановления, изпратени своевременно на Софийския окръженъ управителъ, послѣдниятъ безъ никакво положително изучаване е прѣдставилъ въ Министерството свѣдѣния съвсѣмъ противоположни и твърди убийствени за населението“ и пр.

Ето, г-нъ Начевъ, доказателство, че азъ не се лъжа, а вѣрно казвамъ, че има такива свѣдѣния въ Министерството; и самите кметове твърдятъ, че окръжниятъ управителъ прѣдставилъ известни свѣдѣния въ Министерството, които свѣдѣния тѣ наричатъ противоположни. Значи, отъ наша страна нищо прѣсилено нѣма, а се излага само онова, което има по въпроса.

Н. Козаревъ: Г-да народни прѣдставители! Не можемъ да се разберемъ. Окръжниятъ управителъ е дошелъ на респективния министъръ, че не е съгласенъ да се присъединятъ тѣзи села къмъ Софийската околия, защото околията ще стане много голѣма — нѣма физическа възможностъ да се управлява, а отъ друга страна, споредъ свѣдѣнията, които г. Емануилъ Начевъ прѣдставлява, излиза, че околийскиятъ началникъ е далъ мнѣние, че населението искало да дойде въ Софийската околия. Въ дадения случай Народното Прѣдставителство трѣбва да разрѣши въпроса не само по искането на населението, дали би било то за въ интереса на населението, но и за цѣлата Софийска околия, ако се присъединятъ и тѣзи общини. Азъ намирамъ, прѣдъ видъ на голѣмата численостъ, която има населението въ Софийския окръгъ, че това е невъзможно. Ето защо, при всичко че желанието на населението е да дойде въ Софийската околия, това е невъзможно. Независимо отъ това, има и други околии, които по население сж голѣми, напр. Пловдивската, Търновската и пр. Но прѣдъ видъ на това, че Тръвъ е граниченъ, въ общъ интересъ ще бжде да останатъ тѣзи села къмъ оная околия.

Прѣдсѣдателътъ: Никой не иска думата; ще туря на гласуване въпроса. Има прѣдложение отъ г. Емануила Начевъ, подписано отъ 10 души народни прѣдставители, което е: само селата Мъница, Вискяръ и Расникъ да минатъ въ Софийската околия.

Моля ония г. г. народни прѣдставители, които приематъ това прѣдложение, да вдигнатъ ръка. (Меншество.) Събранието не приема.

Има друго едно прѣдложение отъ народния прѣдставителъ г. Крушковъ, членъ съвършено новъ, което казва: селата Ердованлий и Каралица, Горнорѣховска околия, да минатъ къмъ Бѣленската околия. Искат ли нѣкой думата по това прѣдложение?

Д. Цанковъ: Има ли нѣкакви заявления?

А. Крушковъ: Има. Г-да народни прѣдставители! Селата Ердованлий и Каралица отстоятъ само . . . км. отъ Бѣла, а се намиратъ на 40 км. отъ Горна-Орѣховица. Горнорѣховската околия съ закриането на Кесаревската околия се увеличава съ 5 или 6 села повече. Тия села — Ердованлий и Каралица — въ административно отношение сж къмъ Горна-Орѣховица, а въ сѣдебно къмъ Кесаревската. Когато тия двѣ села се намиратъ на такова километрическо разстояние отъ Горна-Орѣховица и на такова малко отъ гр. Бѣла, то цѣлата имъ търговия и интереси сж къмъ Бѣла. Ето защо, понеже има подадено прошение за с. Каралица още въ 1898 г. за отцѣплението му отъ Горнорѣховската околия и присъединението му къмъ Бѣленската околия, азъ моля народните прѣдставители да се съгласятъ, щото и тия двѣ села да се присъединятъ къмъ Бѣленската околия, (Д. Ризовъ: Това не е достатъчно!) още повече, че отъ тѣзи села, напр. отъ Каралица, за да отидете до Горна-Орѣховица, трѣбва да минете р. Янтра, когато, за да отидете до Бѣла, ще вървите по сухо; а пъкъ отъ с. Ердованлий ако отивате за Горна-Орѣховица, трѣбва и при Драгановъ, и при Долна-Орѣховица да минавате рѣката. Така щото, азъ мисля, че нѣма защо да бждете противъ, когато интересите на тия села сж, да бждатъ тѣ къмъ Бѣла.

Тукъ сж г. г. народните прѣдставители отъ Горнорѣховската околия, г. Стайковъ и г. Московъ, нека кажатъ и тѣ: до кой градъ сж по-близо тия села и какъ сж тѣхните интереси.

Министъръ М. Сарафовъ: Г-да народни прѣдставители! Въ началото на мѣсець май отъ Министерството е дадена заповѣдъ на окръжния управителъ въ Търново да изпита: кои отъ селата на Горнорѣховската или Търновската околии — понеже се прѣдполагаше, че ще станатъ голѣми — биха желали, сжщо и отъ Свищовската околия, да отидатъ къмъ Бѣленската околия. Окръжниятъ управителъ е събралъ свѣдѣния, и въ края на май съобщилъ, че само двѣ села имало, които искали да отидатъ къмъ Свищовската околия. За други нѣкои села не се споменаваше. Отъ това прѣдполагамъ, че селата Каралица и Ердованлий въ него време не сж имали желание да отидатъ въ Бѣленската околия. Миналото засѣдание азъ ви казахъ, че ще направя разпитване дали тѣзи села искатъ да отидатъ къмъ Бѣла или не, и ако искатъ, ще направя

предложение, за да се изпълни тяхното желание. (Гласове: Да се гласува!)

Ю. Теодоровъ: Г-да народни представители! Предложението на г. Крушкова е свършено върно и азъ го подкрепямъ; защото тия двѣ села сж на самия край на Горнѣорѣховската околия и мерата имъ допира до Бѣленската община. Граничатъ съ самата Бѣленска община, и нѣма никакъвъ *raison* да се пращатъ толкозъ надалече, до Горна-Орѣховица, когато сж по-близо до Бѣла. (Министъръ М. Сарафовъ: Не сж до самата Бѣла, има и друго село! — А. Крушковъ: Нѣма друго село!) Освѣнъ това Горнѣорѣховската околия се увеличи отъ Кесаревската, и тя сега не е малка. Ако административнитѣ власти не сж се погрижили да разрѣшатъ въпроса, това не ще каже, че не знаемъ кждѣ сж тия села. Тѣ граничатъ съ Бѣла и, слѣдователно, трѣбва да отидатъ къмъ Бѣленската околия.

Н. Цановъ: Азъ мисля, г-да представители, че ржководяще начало трѣбва да бѣде само законътъ. Ние изработихме въ миналата сесия законъ, споредъ който Министерството прави разпореждания, обнародва ги въ „Държавенъ Вѣстникъ“ и всички ония жители, които желаятъ да минатъ отъ една околия въ друга, могатъ да дадатъ своитѣ заявления до Министерството. Такива заявления въ дадения случай не сжществуватъ. (А. Крушковъ: Още отъ 1898 г. има такива заявления въ архивата!) Докладчикътъ пека каже. Ние направихме едно изключение, че ако има заявления до разглеждането на въпроса въ комисията, пакъ можемъ да се занимаваме съ този въпросъ; но понеже докладчикътъ казва, че нѣма, ще направимъ грѣшка, ако приемемъ това предложение. (Д. Цанковъ: Ами за Карапъ имаше ли заявление? Единъ депутатъ стана и предложѣ.) Азъ не съмъ чулъ такова нѣщо. (Д. Цанковъ: Дѣто гласувахте?) Азъ не съмъ гласувалъ. Г-нъ Ризовъ до мене гласувалъ, а не азъ.

Така щото, азъ мисля, че този въпросъ не може да се земе да го рѣшава Народното Сѣбрание.

Председателътъ: Турямъ на гласуване предложението на г. Крушкова, подписано отъ 10 души народни представители, което е: селата Ердованлий и Карапъ отъ Горнѣорѣховската околия да минатъ къмъ Бѣленската. Моля ония, които го приематъ, да вдигнатъ ржка. (Меншество.) Сѣбранието не приема.

Споредъ статья 48 отъ правилника, окончателното приемане на законопроекта става съ поименно гласуване.

Моля г. секретаря да чете имената на г. г. народнитѣ представители.

Секретаръ Н. Кормановъ: (Чете списъка и г. г. представителитѣ гласуватъ.) М. Абаджиевъ — за; Н. Абаджиевъ — за; А. Ангеловъ — за; Н. Антикаровъ — за; Д. Анчевъ — за; Д. Аргирядисъ — противъ; И. Арнаудовъ — (отсѣтствува); С. Ар-

сениевъ — (отсѣтствува); С. Бабаджановъ — за; П. Баявъ — противъ; Ц. Бакаловъ — за; М. Балабановъ — (прѣсѣдателствува); М. Балтовъ — за; Н. Веневъ — (отсѣтствува); А. Влажевъ — (отсѣтствува); И. Бобековъ — за; С. Бобчевъ — противъ; М. Божковъ — за; А. Бозовски — за; С. Бойковъ — за; А. Бояджийски — за; Г. Булевъ — за; А. Буровъ — (отсѣтствува); Г. Бѣловъ — (отсѣтствува); И. Бѣлиновъ — (отсѣтствува); Т. Ванчевъ — (отсѣтствува); И. Вачковъ — за; К. Величковъ — (отсѣтствува); И. Веселиновъ — (отсѣтствува); А. Вилчевъ — (отсѣтствува); Т. Влайковъ — за; Ц. Вучковъ — за; Д. Вълчевъ — (отсѣтствува); И. Георгиевъ — за; И. Гешовъ — за; Н. Гимиджийски — за; И. Гърковъ — за; К. Гърковъ — (отсѣтствува); В. Гьковъ — за; Т. Даскаловъ — за; В. Димчевъ — за; С. Димитровъ — за; Д. Десевъ — за; Д-ръ Х. Владигеровъ — за; Д-ръ Г. Гаговъ — за; Д-ръ Т. Гатевъ — противъ; Д-ръ Н. Генадиевъ — за; Д-ръ П. Гудевъ — (отсѣтствува); Д-ръ С. Даневъ — (отсѣтствува); Д-ръ А. Друмевъ — за; Д-ръ К. Икономовъ — за; Д-ръ К. Милановъ — противъ; Д-ръ Д. Милковъ — (отсѣтствува); Д-ръ Д. Молловъ — (отсѣтствува); Д-ръ А. Петровъ — за; Д-ръ А. Радевъ — за; Д-ръ К. Серафимовъ — (отсѣтствува); Д-ръ П. Стайковъ — (отсѣтствува); Д-ръ П. Табурновъ — (отсѣтствува); Д-ръ А. Ходжевъ — за; А. Епитропу — за; Ж. Желѣзовъ — (отсѣтствува); Я. Забуновъ — за, противъ чл. 35; М. Златановъ — за; А. Ибишевъ — (отсѣтствува); П. Ивановъ — за; Сп. Ивановъ — (отсѣтствува); Ст. Ивановъ — за; М. Калевъ (отсѣтствува); П. Калининъ — за; Х. Камбуровъ — за; А. Каназирски — за; П. Каравеловъ — за; А. Картовъ — (отсѣтствува); Г. Кирковъ — за; Н. Козаревъ — (отсѣтствува); Х. Конкилевъ — за; Н. Кормановъ — за; А. Краевъ — за; А. Крушковъ — противъ; П. Кръстевъ — за; В. Кънчовъ — за; Л. Лазаровъ — за; А. Людскановъ — (отсѣтствува); Г. Маджаровъ — за; С. Мазаковъ — за; А. Малиновъ — (отсѣтствува); А. Маринкехайовъ — (отсѣтствува); Д. Марковъ — (отсѣтствува); Н. Марковъ — (отсѣтствува); Я. Матакиевъ — противъ; Ц. Мечкаровъ — противъ; К. Мирски — за; Ц. Мисловъ — въздържа се; Т. Михайловъ — за; И. Московъ — за; Х. Мустафа Бейовъ — (отсѣтствува); Е. Начевъ — за; Г. Недѣлковъ — за; Т. Николовъ — (отсѣтствува); В. Николчовъ — за; Р. Николовъ — за; Т. Орловъ — (отсѣтствува); Д. Папазовъ — за; П. Папанчевъ — за; Д. Петковъ — за; Ж. Петковъ — за; К. Петковъ — (отсѣтствува); Н. Петковъ — за; И. Петровъ — за; Н. Петровъ — за; Р. Петровъ — (отсѣтствува); Т. Петровъ — за; Х. Петруновъ — за; П. Пешевъ — (отсѣтствува); Д. Пишмановъ — за; В. Поповъ — за; Д. Поповъ — противъ; Н. Поповъ — за; С. Поповъ — за; Д. Пчелински — за; Д. Ризовъ — за; Н. Русевъ — за; С. Савовъ — (отсѣтствува); И. Саллабашевъ — (отсѣтствува); М. Сарафовъ — (отсѣтствува); Х. Славейковъ — за; И. Соколовъ — противъ; С. Соколовъ — за; И. Спасовъ — за;

П. Станчовъ — за; Г. Стойновъ — (отсъствува); С. Стойновъ — противъ; И. Стояновъ — (отсъствува); М. Стояновъ — (отсъствува); С. Стояновъ — за; И. Сунгурларски — (отсъствува); О. Сюлеймановъ — за; М. Такевъ — за; Ц. Таслаковъ — (отсъствува); Т. Теодоровъ — за; Ю. Теодоровъ — за; Х. Топузановъ — за; А. Урумовъ — (отсъствува); Т. Фератовъ — (отсъствува); А. Филиповъ — за; Х. Филиповъ — (отсъствува); А. Франгя — за; Д. Бановъ — (отсъствува); К. Калчовъ — (отсъствува); Х. Неджибъ Бей — за; К. Яневъ — за; Е. Хасановъ — за; Д. Христовъ — за; Н. Христовъ — (отсъствува); Д. Цанковъ — за; Н. Цановъ — за; Г. Цонковъ — за; С. Цоцумански — за; Х. Чакмаковъ — за; Г. Шиваровъ — за; Г. Шойлевъ — (отсъствува); Х. Я. Юмеровъ — (отсъствува); Ю. Юсуфовъ — (отсъствува); К. Янчевъ — за.

Прѣдсѣдателятъ: Гласуватъ по законопроекта: 96 души за и двама за съ изключение, 10 души противъ и единъ се въздържа. И така, Събранието приема закона за разпрѣдѣление населенитѣ мѣста отъ закрититѣ околии и за прѣхвърляне села отъ едни околии въ други.

Прѣди да дамъ отидиѣ, ще съобща на Събранието слѣдното:

Отъ Министерството на Външнитѣ Работи се съобщава, че утрѣ, 15-й того, на 11¼ ч. сутринята ще се отслужи въ съборната църква „Св. Кралъ“ панахида за подналитѣ български войници въ Сръбско-българската война прѣзъ 1885 г. На 11¼ ч. ще се отслужи въ сѣщата църква благодарственъ молебенъ за Сръбско-българската война прѣзъ 1885 г. Слѣдъ молебена ще има парадъ на войскитѣ отъ Софийския гарнизонъ на Съборния площадъ. Облѣкло: рединготъ и цилиндъръ.

Давамъ 10 минути отидиѣ.

(Слѣдъ отидиѣ.)

Прѣдсѣдателятъ: (Звъни.) Засѣданието се продължава.

Ще слѣдваме дневния редъ. Подиръ приетия законопроектъ иде първо четене на прѣдложението отъ народния прѣдставителъ г. А. Франгя за прибавление нова алинея къмъ чл. 208 отъ закона за сѣдоустройството. Моля г. секретаря да го прочете.

Министъръ А. Радевъ: Азъ моля г. прѣдсѣдателя и Народното Прѣдставителство да приематъ по принципъ това прѣдложение, съ рѣшение, да се разгледа заедно съ другото прѣдложение, което азъ съмъ внесълъ за измѣнение на сѣдѣния членъ отъ закона за устройството на сѣдилищата. (А. Франгя: Съгласявамъ се.) Комисията едновременно да разгледа и двѣтъ прѣдложения. (Гласове: Да се гласува.)

Прѣдсѣдателятъ: Които приематъ по принципъ прѣдложението на г. Франгя, моля да вдигнатъ рѣка. (Волшинство.) Събранието приема.

Второ, иде законопроектътъ за измѣнение закона за градскитѣ общини.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретаръ Н. Кормановъ: (Чете.)

„Докладъ“

до Народното Събрание върху законопроектитѣ за измѣнение законитѣ за градскитѣ и селскитѣ общини.

Приложенитѣ тукъ два законопроекта иматъ за цѣль да въведатъ въ законитѣ, по които сега се управляватъ нашитѣ общини, измѣненіята и допълненіята, които опитътъ прѣзъ 15-годишното прилагане на тия закони е посочилъ.

На първо мѣсто въ законопроектитѣ личи контролтътъ, който занаяпрѣдъ ще се упражнява върху общинскитѣ финанси, тъй лошо водени досега, поради което повечето общини сѣ потънали въ голѣми дългове, както се вижда тукъ отъ приложената вѣдомость. А за да се даде възможность да се изплатятъ тия дългове и да се направи нѣщо за благоустройството на градоветѣ и селата, прѣдвидени сѣ нови източници за общинскитѣ приходи. Въ свръзка съ това, нарежда се, щото заемитѣ за общинитѣ, ако надминуватъ размѣра 10.000 л. за градоветѣ и 5.000 л. за селата, да се разрѣшаватъ само по законодателенъ редъ. По тоя начинъ, като разрѣшението за сключване заеми ще става мѣчно, слѣдъ извършване редъ сложни формалности, ще се прѣкрати досегашното осѣдително стремление къмъ заеми, които опростаха една голѣма частъ отъ общинитѣ, безъ да помогнатъ много за тѣхното благоустройство.

На второ мѣсто по важность въ законопроектитѣ стои въпросътъ за разтуряне общинскитѣ сѣвѣти. Тоя въпросъ се разрѣшава по такъвъ начинъ, че да се избѣгнатъ злоупотребленията, които досега се вършеха съ това разтуряне. По-правилно и по-цѣлесобразно въ законопроектитѣ е наредено така сѣщо даването подъ сѣдъ кметовѣтъ и отстраняването имъ отъ длѣжностъ, а така сѣщо — изказването недовѣрие противъ тѣхъ отъ страна на общинскитѣ сѣвѣти.

Увеличението числото на сѣвѣтниците въ голѣмитѣ градове — вмѣсто 16, както е сега, 20, 24 и 30 — има за цѣль да даде възможность на тии градове да бѣдатъ достатъчно прѣдставени въ градскитѣ сѣвѣти и по тоя начинъ да се запази съразмѣрностьта, която е легнала въ основата на чл. 19 отъ закона за градскитѣ общини.

Специално законопроектътъ за измѣнение закона за селскитѣ общини съдържа по-цѣлесобразни наредби за сгрупирането селата въ общини: за разграничение общинскитѣ мери, прѣзъ което се прави стѣпка на прѣдъ по разрѣшение трудния и заплетения въпросъ за парекендетата; за общинскитѣ хамбари; за ценза, който трѣбва да притежаватъ кметовѣтъ; за обязаноститѣ и отговорностьта на кметовѣтъ и за кметското възнаграждение.

Другитѣ измѣнения сѣ отъ по-малка важность. Подробни обяснения върху всичкитѣ §§ на законопроектитѣ ще дамъ устно въ Народното Събрание.

27 октомврий 1901 г.

Министъръ на Вътрѣшнитѣ Работи:

М. К. Сарафовъ.

Законопроектъ

за измѣнение закона за градскитѣ общини.

§ 1. Втората алинея на чл. 4 се слива съ чл. 5, който добива слѣдующата редакция: Промѣняване имената на градоветѣ и прѣобрѣщане селскитѣ общини въ градски, или градскитѣ въ селски, става по законодателенъ редъ. Рѣшенията, които за тая цѣль се взематъ отъ надлежнитѣ общински съвѣти, се внасятъ въ Народното Събрание отъ Министра на Вътрѣшнитѣ Работи.

§ 2. Пунктъ 3 на чл. 19 се изхвърля, а се прибавятъ: 3) отъ 16 члена въ общини до 25.000 жители; 4) отъ 20 члена въ общини до 35.000 жители; 5) отъ 24 члена въ общини до 50.000 жители, и 6) отъ 30 члена въ общини съ повече отъ 50.000 жители.

§ 3. Чл. 20 се измѣня така: Общинското управление състои отъ кмета и помощника му.

§ 4. Забѣлѣжка първа подъ чл. 21 се изхвърля.

§ 5. Чл. 23 се измѣня така: Въ всѣка община има единъ секретаръ, който управлява канцеларията, а също и други чиновници и служащи споредъ нуждата.

Ни една служба не може да бѣде създадена, ако тя не е прѣдвидена въ нѣкой отъ законитѣ или общинскитѣ правилници и ако за нея нѣма прѣдвидена плата въ бюджета.

Назначението и уволнението на секретаритѣ, лѣкаритѣ, аптекаритѣ, архитектитѣ, юристконсултитѣ и инженеритѣ става по рѣшение на общинския съвѣтъ, а на другитѣ служащи — направо отъ кмета. Бирницитѣ, контролборитѣ и тѣхнитѣ помощници се назначаватъ по реда, указанъ въ чл. чл. 96 и 97. При това, назначението и уволнението на лѣкаря, който е началникъ на санитарната служба въ Столицата, става съ одобрѣние отъ Министра на Вътрѣшнитѣ Работи, а онова на началника на техническата служба — съ одобрѣние отъ Министра на Обществениѣ Сгради. И единиятъ, и другиятъ получаватъ плата отъ общинската каса, но се считатъ като държавни чиновници и иматъ всички тѣхни права.

§ 6. Къмъ чл. 24, слѣдъ думитѣ „сѣдебни засѣдатели“, се прибавя: „и народни прѣдставители“, а къмъ чл. 26 се прибавятъ слѣдующитѣ двѣ нови алинеи: Когато се разисква въпросътъ за недовѣрие, заинтересованиятъ кметъ или помощникъ може да присѣдствува въ засѣданието и да взема участие въ прѣнията, но не може да прѣдсѣдательствува.

Изказаното недовѣрие се счита правилно, ако за него сѣ подали гласъ повече отъ половина на всичкитѣ членове отъ съвѣта.

§ 7. Чл. 27 се измѣня така: Възбуждането углавно прѣслѣждане срѣщу кметъ, кметски помощникъ, кметски намѣстникъ и общински съвѣтникъ за прѣстѣпления и нарушения, относящи се до тѣхната служба, както и даването имъ подъ сѣдъ, става по реда, посоченъ въ закона за углавното сѣдопроизводство, безъ да се иска разрѣшение отъ Министра или друго нѣкое началствующе лице, а за прѣстѣпни дѣяния, извършени вънъ отъ службата, тѣ се сѣдятъ на общо основание.

§ 8. Чл. 28 се измѣня така: Кметъ или помощникъ, даденъ подъ сѣдъ за прѣстѣпно дѣяние по служба, ако поиска прокурорътъ, отстранява се отъ служба, и това повлича прѣкрятяване възнаграждението му за прѣзъ всичкото врѣме, додѣто трае слѣдствието. Ако се оправдае, връща се на длѣжността си, стига да не е изтекълъ срокътъ, за който е избранъ, а ако се осѣди, уволнява се окончателно.

Отстраняването отъ служба става съ заповѣдъ отъ Министра на Вътрѣшнитѣ Работи.

§ 9. Къмъ чл. 32 се прибавя: Това трѣбва да стане въ течението на 10 дена.

Замѣняването на утвърденъ членъ съ кандидатъ се продължава дотогава, докогато има кандидати, които сѣ получили поне половината отъ най-малкото гласове, дадени за утвърденъ членъ.

§ 10. Чл. 34 се измѣня така: Общинскиятъ съвѣтъ се разтуря прѣди да изтече срокътъ, за който е избранъ, отъ Княза, по прѣдставление отъ Министра на Вътрѣшнитѣ Работи: 1) когато повече отъ половината общински съвѣтници си дадатъ оставката и нѣма възможность да бѣдатъ замѣнени съ други — чл. 32, послѣдна алинея; 2) когато това се поиска отъ сѣдебнитѣ власти, въ случай че противъ по-голѣмата частъ отъ съвѣтницитѣ е възбудено углавно прѣслѣждане за прѣстѣпление по служба, и 3) когато това се поиска отъ повече отъ половината избиратели, ако съвѣтътъ, поради лошо и немарливо управление, турилъ е въ опасность интереситѣ на общината. Въ послѣдния случай желанието на избирателитѣ трѣбва да бѣде констатирано и провѣрено отъ мировия сѣдия.

§ 11. Въ чл. 36 количеството 9.000 л. се замѣня съ 7.200. Въ забѣлѣжката на сѣщия членъ „3, 5 и 8 лева“ се замѣнятъ съ „2, 3 и 5 лева“, а къмъ чл. 38 се прибавя: Когато кметътъ или помощникътъ му е заетъ, та не може да участвува въ нѣкоя комисия, или да извърши работа, възложена нему отъ нѣкой законъ или правилникъ, той може да делегира едного отъ съвѣтницитѣ.

§ 12. Забѣлѣжкитѣ подъ п. п. 11 и 13 на чл. 55 се изхвърлятъ, а къмъ втората алинея на чл. 56 се прибавя: Това трѣбва да стане не по-късно отъ 15 дена слѣдъ получаване рѣшението.

§ 13. Къмъ чл. 60 се прибавя забѣлѣжка: Ако заемътъ прѣвишава сумата отъ 10.000 л., разрѣшението му става по законодателенъ редъ.

§ 14. Въ чл. 77 при думитѣ „отъ кмета“ се прибавя „съ помощта на бирника и контролбора“.

§ 15. Забѣлѣжката подъ п. 5 на чл. 85 се измѣнява така: Правото, за което се отнася горниятъ пунктъ, не е задължително; то се взема само когато теменето се извършва съ официалнитѣ темилки, по поискване отъ купувача или продавача. Къмъ п. 8 се прибави: било за движими, било за недвижими имоти. Пунктъ 9, касателно таксата за патоварени кола и добитъкъ (бачъ), отмененъ съ закона за общинскитѣ налози отъ 1899 г., се възстановява.

§ 16. Пунктъ 13 отъ чл. 86 се прѣнася подъ чл. 85; пунктъ 14 става 13 и се измѣня така: добавъчни стотинки (врѣхнини), които се налагатъ на всички данъкоплатци въ общината, въ слѣдующия размѣръ: не повече отъ 75% върху патентитѣ за отваряне кръчми, кафенета, гостилници, хотели и тютюнопродавници; не повече отъ 50% върху патентитѣ за упражнение търговия или други занятия и не повече отъ 25% върху данъка на покрититѣ имоти (емлякъ), върху поземелния данъкъ, както и върху всички други държавни прѣлки данѣния; пунктъ 15 става 14 и се измѣня така: такса за изхвърляне смѣта отъ жилищата, за абонаментъ за вода отъ общинския водопроводъ и за свързване жилищата съ градскитѣ канали.

§ 17. Въ чл. 89, п. 8, се прибавя: и помощъ за доброволници-пожарникари, ако такива има покрай постояннитѣ.

§ 18. Новъ членъ 91. Никакъвъ общински данъкъ, или каква да е берия, не може да бѣде налаганъ, ако не е установенъ съ законъ. Общинскитѣ приходи, които могатъ да бѣдатъ дадени на търгъ, се събиратъ само чрезъ закупувачи. Сжщо и разпоскигѣ за разни доставки се произвеждатъ само чрезъ търгъ.

§ 19. Чл. чл. 91—94 ставатъ 92—95, а чл. 95, който става 96, се измѣня така: Въ всѣко градско-общинско управление има единъ бирникъ, който прибира разнитѣ приходи и произвежда разходитѣ на общината.

Бирникътъ се назначава и уволнява по рѣшение на общинския съвѣтъ, одобряно отъ окръжния управител — за Столицата отъ Министра на Вжтрѣшнитѣ Работи. Той не може да бѣде уволненъ не по негово желание, освѣнъ за доказана неспособностъ или немарливостъ, за злоупотребление, или пъкъ по искане на сѣдебнитѣ власти, когато е даденъ подъ сѣдъ.

Въ общини, на които бюджетитѣ не надминаватъ 100.000 л., приходъ или разходъ, длѣжноститѣ бирникъ и секретаръ се повѣряватъ на едно лице.

§ 20. Новъ чл. 97. Въ общини, на които бюджетитѣ надминаватъ 500.000 л., приходъ или разходъ, има по единъ контролоръ, а въ Столицата и подконтролоръ, назначени съ Княжески указъ по прѣдставление отъ Министра на Вжтрѣшнитѣ Работи, съ съгласието на Министра на Финанситѣ.

Контролоритѣ и подконтролоритѣ получаватъ заплатата отъ общинитѣ, но се считатъ за държавни

чиновници и иматъ всички права и задължения на тия послѣднитѣ.

Заплатата на контролоритѣ е 4.200 л., а въ Столицата 4.800 л. годишно. Подконтролорътъ получава 3.600 л.

§ 21. Новъ чл. 98. Назначението на контролора е да бди за правилното произвеждане разходитѣ и прибиране приходитѣ на общината.

Никакъвъ разходъ не може да бѣде извършенъ безъ съгласието на контролора.

Платежнитѣ заповѣди, издавани отъ кмета, както и всички други парични книжа, нѣматъ сила, ако не сж приподписани отъ контролора.

Чиновницитѣ и служащитѣ, натоварени съ прибиране приходи или извършване разходи, се назначаватъ и уволняватъ съ съгласието на контролора.

§ 22. Чл. чл. 96 и 97 ставатъ 99 и 100. Къмъ чл. 98, който става 101, се прибавя слѣдующето: Когато въ касата нѣма пари, издаването платежни заповѣди се отлага, докато постѣнятъ такива. Изплащането дълговетѣ, лихвитѣ и погашенията на заемитѣ има прѣднина прѣдъ всѣко друго изплащане на общински разноси.

§ 23. Къмъ чл. 99, който става 102, се прибавя нова алинея: Платежнитѣ заповѣди се изплащатъ по реда, по който сж издадени.

§ 24. Чл. чл. 100—105 ставатъ 103—108; въ чл. чл. 106—115, които ставатъ 109—118, думитѣ „а въ Столицата съ контролора“ се замѣнятъ съ „контролоритѣ и подконтролоритѣ“, а чл. чл. 116 и 117 ставатъ 119 и 120.

§ 25. Новъ чл. 121. За разходи, извършени не съгласно съ царедбитѣ, изложени въ настоящия законъ, отговарятъ солидарно лицата, които сж заповѣдали извършването имъ и които сж ги произвели.

§ 26. Чл. чл. 118—127 ставатъ 122—131, а чл. 128 се изхвърля. *)

В. Кжнчовъ: (Отъ трибуната.) Г-да народни прѣдставители! Азъ искамъ да кажа нѣколко думи по законопроекта за градскитѣ общини. Азъ имахъ случай да говоря по едни измѣнения, които се внесаха въ X-то Обикновено Народно Сѣбрание, искамъ да изкажа и сега нѣколко възгледи върху измѣненията, които сж направени въ сегашния законъ.

За да имаме едно дѣйствително общинско самоуправление, изискватъ се нѣколко важни условия: първото условие е, както знаете, свободно избирание; второто е свободно и независимо функциониране на общинитѣ; третото е постояненъ контролъ надъ общинитѣ за дѣйствиата на общинскитѣ управления, и четвъртото е постояненъ държавенъ финансовъ контролъ надъ тѣхъ. Тѣзи сж важнитѣ принципи, които трѣбва да влѣзатъ въ единъ законъ за нашитѣ общини, ако искаме нашитѣ общини да функциониратъ добръ.

*) Законопроектътъ за измѣнение закона за селскитѣ общини е четенъ въ XXI засѣдание. (Вижъ стр. . . .)

Измѣненіята, които ни се внасятъ, сж много важни и заради това трѣбва съ голѣмо внимание да ги прѣгледаме, да бждемъ извънредно много внимателни, защото, ако не поставимъ селскитѣ и градскитѣ общини добръ, цѣлото ни управление ще куца. Ето защо азъ мисля, че заслужва да се кажатъ нѣколко думи, като се изкажатъ добритѣ и лошитѣ негови страни. Нѣма да се впускамъ въ подробности, но ще говоря само върху главнитѣ, принципиалнитѣ въпроси, които споменахъ тукъ и на които трѣбва да обърна внимание.

Досегашниятъ законъ неудовлетворяваше тѣзи изисквания. За избирателния законъ нѣма да говоря, защото особенъ законъ урежда изборитѣ на селскитѣ и градскитѣ общини. Досегашниятъ законъ не удовлетворяваше тѣзи искания на общинското самоуправление главно затова, защото на администрацията се даваше голѣма възможностъ да се бърка въ управлението на общинитѣ. И по-голѣма възможностъ се даваше на нашата администрация да се бърка въ управлението на общинитѣ, отколкото на турската администрация въ турско врѣме да се бърка въ нашитѣ общински работи. И отъ това вмѣшательство на администрацията имаме нѣколко голѣми незгоди. Понеже се поставяха общинитѣ въ зависимостъ отъ администрацията, то тя си послужаваше съ тѣхъ при политическитѣ избори; кметоветѣ и околийскитѣ началници си правѣха взаимни услуги. И благодарение на това, ние видѣхме, че съ тѣхъ почна да се прави една партизанска политика и се доведоха нашитѣ кметства до едно лошо развитие. И освѣнъ това, не се позволяваше на населението никакъвъ контролъ върху дѣйствиата на общинитѣ. Единъ пътъ избрано едно кметство, вече не му се позволява никакъвъ контролъ, а може да вземе рѣшения често пкти много опасни и много врѣдни за интереситѣ на общината. Ако е съгласенъ съ окръжния управителъ и министърътъ, тѣзи рѣшения минаваха често пкти, макаръ че голѣма частъ отъ населението съзнаваше гибелнитѣ резултати отъ тѣзи рѣшения. Въ сегашнитѣ измѣненія, които ни се прѣдставятъ тукъ, до една голѣма степенъ се умалява опасността за лошаво влияние върху самоуправлението на общинитѣ, но окончателно не е отстранена. Искамъ да посоча главнитѣ принципи, дѣ ще се позволява на администрацията да се вмѣсва въ дѣлата на общинитѣ въ врѣда на интереситѣ на общината.

Азъ намѣрвамъ, че едно отъ важнитѣ измѣненія, прокарано въ този законъ, е, дѣто се позволява на съдебната властъ да тегли подъ отговорностъ кметоветѣ и помощницитѣ, безъ да се иска разрѣшение отъ Министра. Това е единъ много добъръ принципъ и ние трѣбва да го приемемъ съ голѣмо удоволствие, защото е полезенъ и защото ще принесе полза на страната, като ще тури въ бджще подъ прѣка отговорностъ кметоветѣ отъ съдебната властъ. Обаче, има едно мѣстичко ограничение въ този членъ, което, азъ мисля, комисията трѣбва да има прѣдъ видъ и да го отстрани. Това ограничение е, че от-

страняването на кметоветѣ и на помощницитѣ става съ заповѣдъ отъ Министра на Вжтрѣшнитѣ Работи. Щомъ се дава право на съдебната властъ да тегли кметоветѣ подъ отговорностъ, щомъ се дава право на прокуроритѣ да теглятъ кметоветѣ и помощницитѣ подъ отговорностъ, трѣбва тѣ да могатъ, когато намѣрятъ за добръ, да отстраняватъ и кметоветѣ, и помощницитѣ отъ властѣта, безъ да искатъ по-нататъкъ разрѣшение отъ когото и да било. (Д. Вълчевъ: Тукъ се разумѣва друга заповѣдъ — приказъ!) (Чете.) „Отстраняването отъ служба става съ заповѣдъ отъ Министра на Вжтрѣшнитѣ Работи“. (Д. Марковъ: Това сж детайли! Министърътъ утвърждава, че трѣбва да го отстрани.) А ако не се съгласи Министърътъ? (Д. Вълчевъ: Не се иска неговото съгласие! Той ще го оформи само!) Много добръ. Азъ ви казахъ, че новиятъ принципъ, че съдебнитѣ власти могатъ да теглятъ кметоветѣ подъ сждъ, е добръ положенъ. Ако тази мѣстичка забѣлжка нищо не прѣчи на съдебната властъ, азъ нѣмамъ нищо. Азъ ви казахъ, че въ подробности нѣма да се впускамъ; само обърнахъ внимание. Бихъ искалъ само едно: този параграфъ така да бжде редактиранъ, щото да не остане никакво съмнѣние, че може администрацията да се мѣси въ работитѣ на съдебнитѣ власти.

Едно второ важно измѣнение, направено въ този законъ, то е измѣнението, направено въ чл. 34, дѣто се говори за разтурване на кметствата. Измѣнението само по себе си е добро. Позволява се за въ бджще да се разтуря едно кметство и тогава, когато повече отъ половината избиратели възстанатъ противъ това кметство: излизатъ и казватъ, че интереситѣ на общината се заплашватъ, и искатъ разтурянето на кметството. Значи, позволява се референдумъ, съ помощта на който може да се иска одобреніето на съществуещото кметство или да се отстрани. Случаятъ е когото повече отъ половината отъ населението е недоволено отъ дѣйствиата на кметството, макаръ администрацията и да е доволна отъ него, и населението изкаже желание да се смѣни. Та, принципътъ е много добъръ. Обаче, за да бжде реформата свършено пълна и за да избѣгнемъ всѣкакви неприятности, трѣбва да прѣдоставимъ право на населението да посочва и тричленната комисия, защото тричленната комисия е, споредъ статия 35, която ще управлява слѣдъ разтурянето на кметството, а тя се посочва отъ администрацията. На администрацията често пкти може да не бждатъ интереситѣ такива, каквито сж на населението. Азъ казвамъ: щомъ позволимъ ние на половината избиратели да искатъ махването на кметството, трѣбва да позволимъ, щото тѣзи избиратели, когато искатъ разтурянето на кметството, да посочватъ и кандидатитѣ за тричленната комисия, и тѣзи кандидати да се назначава. За да бжде реформата пълна въ този случай, трѣбва чл. 35 да се видоизмѣни и допълни. Сегашната по три начина ще се отстраняватъ: първо, когато повечето отъ половината общински свѣтници си

дадат оставката и нѣма възможност да бѣдат замѣнени съ други; второ, когато това се поиска отъ съдебнитѣ власти, въ случай че противъ по-го-лѣмата частъ отъ съвѣтниците е възбудено углавно прѣслѣждане за прѣстѣпление по служба, и, трето, когато населението възстане противъ тѣхъ. Тогава чл. 35 може да се поправи много хубаво, като се каже, че когато населението само иска смѣняването на кметството, то посочва и кандидатитѣ за комисията, която трѣбва да го замѣсти. Това го казвамъ, че комисията трѣбва да го има прѣдъ видъ, за да бѣде реформата пълна, а не както е сега.

На единъ трети въпросъ искамъ да обърна внимание. То е относително вмѣшателството на администрацията при дѣятелността на кметствата. Въ чл. чл. 58 и 59 се нареждатъ единъ цѣлъ редъ нѣща, които може кметството да върши, и послѣ се казва, че на окръжния управителъ се позволява да не потвърди нѣкои отъ рѣшенията на кметството. Ако населението е недоволно, може да се обърне къмъ Министра и Министерътъ издава послѣдното си рѣшение. Азъ само искамъ да обърна вниманието на комисията върху тоя въпросъ, да се помисли, не може ли другъ модус да се намѣри за изходъ, защото често пѣти интересътъ на населението може да не се съгласява съ окръжния управителъ, па даже и съ Министра на Вжтрѣшнитѣ Работи. Въ случая, именно, би трѣбвало да се намѣри единъ изходенъ пѣтъ. Кой ще разсѣждава дали кметството е нарушило нѣкой законъ съ едно свое постановление? Менѣ ми се струва, че най-послѣ трѣбва една съдебна властъ да рѣшава, дали кметството е нарушило съ едно свое постановление извѣстенъ държавенъ законъ и дали сж законни рѣшенията на кметството или не. (П. Папанчевъ: А, това е дълга работа!) Моля Ви се! Сега рѣшава Министерътъ на Вжтрѣшнитѣ Работи като послѣдна инстанция; когато има споръ между кметството и окръжния управителъ за извѣстно рѣшение на кметството, когато се появи споръ за това рѣшение, тоя споръ се рѣшава окончателно отъ Министра на Вжтрѣшнитѣ Работи. Менѣ ми се види, че това, въ извѣстни случаи, когато законитѣ сж много ясни, може да бѣде полезно. Въ извѣстни случаи, при едно извѣстно рѣшение на кметството, окръжниятъ управителъ може да възстане противъ него, да възстане и Министерътъ на Вжтрѣшнитѣ Работи, но правата страна да бѣде кметството, а кметството нѣма инстанция кѣдѣ да се оплаче. Така щото, администрацията може да наложи едно рѣшение на кметството и то нѣма понататкъ кѣдѣ да протестира. То е единъ въпросъ, на който би трѣбвало да се помисли, дали не може да се намѣри изходъ. (Д. Марковъ: При нѣмането на административни сѣдилища нѣма възможностъ!)

Сжщеврѣменно азъ бихъ молилъ да се обърне внимание още на едно нѣщо. За да бѣде пълно самоуправлението на общинитѣ и да бѣде подъ пълния контролъ на мѣстното население, трѣбва да дадемъ още едно право на населението. То е,

когато кметството вземе извѣстно рѣшение по извѣстенъ финансовъ въпросъ по-голѣмъ и се съгласява съ него окръжниятъ управителъ, съгласява се и Министерътъ на Вжтрѣшнитѣ Работи, но, може би, по-голѣмата частъ отъ населението да бѣде противъ това рѣшение. Да ви посоча примѣръ. Едно кметство взема рѣшение да се правятъ казарми въ единъ градъ, това рѣшение се потвърждава отъ окръжния управителъ, потвърждава се и отъ Министра, обаче населението е противно, протестира, но никой го не пита. Казватъ му: вие имате избрано едно кметство, то взема рѣшения, администрацията потвърждава неговото рѣшение и свършенъ въпросъ. А пѣкъ кметството залага интереситѣ на общината. Явява се случай да се построи една казарма, напр., за 150.000 л. Щомъ се повдига отъ страна на населението протестъ, да се позволи единъ референдумъ. (И. Вобековъ: Значи, да се бламира такова кметство!) То може да се бламира, слѣдъ като влѣзе въ законна сила рѣшението. Общината трѣбва да знае, че ти, като стои подъ контрола на администрацията, стои и подъ постоянния контролъ на населението, което я избрало. По извѣстни въпроси, които много силно ангажиратъ интереситѣ на населението, ако се появи протестъ, трѣбва да се провѣри и кметството трѣбва да се прѣмахне. Ако се прокара тоя принципъ въ общинското управление, ние ще можемъ да върваме, че напѣтитъ общински управления не ще могатъ въ бѣдѣ да злоупотрѣбаватъ съ своето положение.

Относително финансовата дѣятелностъ и финансовитѣ работи на кметствата, азъ напълно одобрявамъ тѣзи ограничения, които сега сж направени въ тоя законъ, а именно по-силентъ финансовъ контролъ на кметствата. Послѣ, въпросътъ за бирницитѣ, както е поставенъ, азъ го намирамъ за съвършено добъръ, защото Държавата трѣбва да вземе финансови контролъ на кметствата и тя да разрешава въпроси за по-голѣми суми. (Министъръ-Прѣдсѣдателъ П. Каравеловъ: То е всичкото, то е цѣлото управление!) Да, но азъ казахъ единъ примѣръ, г-нъ Каравеловъ, че кметството може да прѣдприеме едно прѣдприятие и да се съгласи съ него администрацията, а населението да бѣде недоволно.

Въпросътъ за бача. Азъ бѣхъ съгласенъ въ миналата сесия, че бачътъ трѣбва да се повърне на общинитѣ, но сега не съмъ съгласенъ. И не съмъ съгласенъ по тия съображения, които се даватъ въ една студия, напечатана въ сп. „Мисль“ — написанитѣ въ тази студия съображения ме разубѣждаватъ. Съ тая студия, като е проученъ въпросътъ — нека ни кажатъ послѣ, дали е проученъ добръ или не, — се доказва, че приходитѣ отъ сегашната октроа могатъ да се приближатъ още тази година до приходитѣ, които по-напрѣдъ даваха бачътъ съ акциза заедно. Тамъ сж направени статистически таблици за 9 мѣсеца какво е далъ октроалниятъ данѣкъ сега и въ миналитѣ години, когато бѣха иначе данѣцитѣ. И понеже цифритѣ могатъ

да се приближат докрая на годината твърдѣ много, то, даже ако общинитѣ не получаваха подпѣлно, а само $\frac{4}{5}$, отколкото получаваха по-прѣди, пакъ не трѣбва да повърпаме бача назадъ. Бача би трѣбвало да повърнемъ назадъ само въ такъвъ случай, когато сме увѣрени, че общинитѣ нѣма да получаватъ нито половината поне отъ това, което получаваха по-напрѣдъ. И понеже нашитѣ градски общини сѣ економически разорени, то ние се съгласявахме врѣменно да подкрѣпимъ една лошава мѣрка, стига да избавимъ общинитѣ отъ едно окончателно разоряване. Обаче, сега се изкарватъ доказателства, че съ сегашния данѣкъ може до голѣма степенъ да се получатъ тѣзи доходи, и азъ се увѣдихъ отъ тия доказателства — може да се разубѣдя, ако се дадатъ противни доказателства, — че дѣйствиелно, ако се остави тази реформа, която е сега, може да донесе единъ приходъ приблизително, ако не толкова, колкото е донасяно по-прѣди. Щомъ има такива доказателства, не трѣбва да прибѣгваме къмъ бача, защото истина е, че той е най-голѣмата сѣнька за търговията на населението.

Искамъ да обърна още върху едно вниманието на онѣзи, които съставляватъ комисията. Това е слѣдующето нѣщо: да се осигурятъ приходитѣ на училищата. Азъ не четохъ новия законопроектъ, който се внесе, има ли въ него нѣщо казано за туй или нѣма. (Д-ръ К. Икономовъ: Има!) Може да има; не съмъ го челъ. Понеже въ закона за общинитѣ се говори, че общинитѣ прѣдвиджатъ помощъ за училищата; понеже има едно рѣшение, че октроалнитѣ даждия отиватъ по-прѣди за поддържане на училищата, но понеже Народната Банка е конфискувала тия октроални даждия и повечето общини не могатъ да плащатъ на учителитѣ, и послѣднитѣ стоятъ безъ пари — заради това азъ намирамъ за добръ да се уреди въ този законъ, щото октроалнитѣ даждия, които сѣ прѣдвидени единъ пакъ, да отиватъ за поддържане на училищата, Банката да не може изпѣло да ги конфискува, както сега ги конфискува. (Д. Марковъ: Привилегии такива не могатъ да се дадатъ. — Министръ-Прѣдсѣдателъ П. Каравеловъ: Тогазъ трѣбва да я затворимъ!) Банката сега прави такива отстъпки. Тя рѣшава, че тая година да отстъпи на Софийската община единъ мѣсець пари и догодина единъ мѣсець. Азъ казвамъ поне $\frac{1}{4}$ отъ октроалнитѣ данѣци да се оставятъ свободни за поддържане на училищата. Октроалнитѣ данѣци сѣ прѣдвидени за поддържане на училищата — трѣбва поне $\frac{1}{4}$ отъ тия данѣци да се освободятъ отъ тоя заповѣсть за тѣхната поддръжка. Щомъ като се намѣрва, че по никакъвъ начинъ това не е възможно, трѣбва други приходи да се отдѣлятъ за поддържане на училищата, защото сега сме направили измама. Казахме, че приходитѣ отъ октроалнитѣ данѣци отиватъ по-напрѣдъ за поддържане на училищата; но понеже тѣ сѣ били секвестрирани по-напрѣдъ, тогазъ нашето рѣшение нѣма никакъвъ смисълъ. Щомъ не бихме могли да уредимъ въпроса,

щото една частъ отъ октроалнитѣ даждия непрѣмѣнно да отива за поддържане на училищата, комисията трѣбва да помисли нѣкои други даждия да отдѣли за училищата и да се каже не помощъ за училищата, а — за поддържане на училищата. Тия сѣ бѣлѣжитѣ, които имахъ да направя.

А. Филиповъ: (Отъ трибуната.) Г-да народни прѣдставители! Азъ очаквахъ нѣщо повече отъ г. Министра на Вжтрѣшнитѣ Работи по прѣмахването всички недостатѣци, които съществуватъ въ нашето общинско самоуправление. Г-нъ Министрътъ на Вжтрѣшнитѣ Работи имаше случая да изслуша мнѣнието отъ болшинството на народнитѣ прѣдставители. При края на августъ мѣсець ние бѣхме се събрали и изказахме възгледитѣ си и бѣхме вземали рѣшение, щото въ измѣнението, което ще стане въ закона за градскитѣ и селскитѣ общини, да се взематъ тѣзи възгледи на г. г. народнитѣ прѣдставители прѣдъ видѣ. Казвамъ, че настоящиятъ законопроектъ не е удовлетворителенъ въ най-главната си частъ: въ онѣзи искания, които г. г. народнитѣ прѣдставители бѣха изказали. И ако г. Министрътъ на Вжтрѣшнитѣ Работи се съгласи да допусне въ комисията тия измѣнения, които ще посоча сега, тогава ще гласувамъ да се приеме по принципъ законопроектътъ.

Най-напрѣдъ нашето общинско самоуправление — това е извѣстно, нѣма нужда да констатирамъ тукъ по тържественъ начинъ и дълги и широки доказателства да навещавамъ — се е компрометирало; компрометирани сѣ общинитѣ откакъ Държавата захвана да упражнява надзоръ и въ най-широкъ размѣръ да влияе върху общинскитѣ работи. Нашитѣ общини, било селски, било градски, бѣха въ цѣлѣтущо положение когато нѣмаше надзоръ отъ окръжния управителъ, отъ околийскитѣ началници и отъ Министра на Вжтрѣшнитѣ Работи върху тѣхъ. Когато се изработваше конституцията, прѣдвидѣ се самоуправление на общинитѣ. Това не е нѣщо ново, случайно въведено, не е взето отъ Франция, Германия или Австрия, а е взето отъ нашия народенъ животъ. Ние имавме самоуправление въ турско врѣме и турцитѣ не се бъркаха. Тогава имаше кметове и князе съ малки формалности, но съ голѣма дѣятелностъ. (Министръ-Прѣдсѣдателъ П. Каравеловъ: Всѣко село въ Софийско се управляваше отъ единъ турски полякъ съ единъ пищовъ! Много много да не говоримъ за турско врѣме! — Смѣхъ.) Относително мерата и водоопаятъ може отъ субашата да се управляваха, но селата имаха свои мухтари и князе, съ които се управляваха. (Д. Ризовъ: Съ този пищовъ г. Каравеловъ Ви развали работата!) Отъ тѣзи остроги азъ не искамъ да зная, защото по сериознитѣ законопроекти тѣ не се допускатъ. (Д. Ризовъ: И въ Македония е също така!) Азъ не зная въ Македония, па вѣрвамъ и ти знаешъ за Македония колкото и азъ, защото отдавна си излѣзълъ; най-подирѣ, управлението на Македония слѣдъ Берлинския Договоръ е на други

начала поставено, а прѣди Берлинския Договоръ бѣше друго-яче.

Значи, отсъствието на намѣса отъ страна на властта въ общинскитѣ работи имаше добри резултати. Слѣдъ това имаме едно поименование — Държавата да тури рѣка на общинското самоуправление. Отъ 1879 г. — не зная на други мѣста какъвъ откликъ произведе, когато първото министерство поиска да унищожи самоуправлението чрезъ създаването правото на властта да утвърждава кметоветѣ, но въ Видинъ имаше едно силно движение, което насмалко щѣше да добие характеръ на революция — цѣли процеси се създадоха тогава. Ние знаемъ въ 1880 и 1881 и т. н. други години прѣзъ каквибури минава нашиятъ общественъ животъ и не можеше да се иска една правилна общинска организация. Условиата бѣха неблагоприятни, а сега условията благоприятствуватъ, поне болшинството отъ прогресиститѣ и демократитѣ не може да иматъ онѣзи мотиви, които имаха ония законодатели, които допушаха, щото общинското самоуправление и фактически, и юридически да се унищожи съ назначаването на кметоветѣ чрезъ двойната система и т. н., чрезъ правото на Правителството да упражнява своето вето чрезъ органитѣ си върху всички рѣшения на общинскитѣ управления. Казвамъ, че ние нѣмаме тѣзи мотиви и ние искаме принципътъ на самоуправлението, прокаранъ въ конституцията, напълно да се приспособи. Този принципъ се състои въ правото на българскитѣ избиратели да си избиратъ кметове и да не искатъ утвърждаването имъ отъ никаква власт — тѣхно съществено право е да си утвърждаватъ кметоветѣ. А щомъ дойде да ги утвърждава окръжниятъ управителъ и Князътъ, то не е самоуправление и никакви софизми не могатъ да ме убѣдятъ. Както ние не искаме нашиятъ прѣдсѣдателъ да се утвърждава отъ Княза, така сѣщо искаме и кметътъ да не се утвърждава отъ властта. Щомъ се иска противното, то не е общинско самоуправление — то е намѣса на Правителството въ общинското самоуправление. И ние виждаме резултатитѣ отъ намѣсването на властта — окаяното положение на общинитѣ, защото народътъ и юридически, и фактически се отстрани отъ контрола върху работитѣ на общината, и ние виждаме оплаквания, че общинитѣ сѣ забатачени, че интереситѣ на общинитѣ сѣ занемарени, компрометирани. Всичко това хвърляме ние върху избирателитѣ; казваме, че сѣ некаджрни, безъ да съзнаваме, че избирателитѣ въ създаването на това положение не сѣ участвували, а е участвувала властта; и ти, като вижда резултата, трѣбва, както всѣка власт, да признае врѣдното си влияние, и причинитѣ на това зло стоваря върху избирателитѣ. Ето защо азъ смѣтамъ, че този законъ не удовлетворява най-елементарното понятие за самоуправление, а най-елементарното понятие за самоуправление е това, че българскитѣ избиратели иматъ право за кметъ да си избиратъ когото искатъ и не може, слѣдъ като българ-

скитѣ избиратели гласоподаватъ, да се иска и съгласието на окръжния управителъ, той да санкционира избора, а слѣдъ това и единъ Княжески указъ. Това не е вече самоуправление; тѣй щото, казвамъ, че кметътъ избере ли се веднажъ, да се не иска намѣсата на властта въ утвърждаването на неговия изборъ. Той става кметъ отъ момента, когато сѣдилището се произнесе, че изборътъ е извършенъ редовно. Както ние не допускаме да провѣриватъ, дали сме избрани, окръжниятъ управителъ, постоянната комисия, Касацiята и т. н., така сѣщо не трѣбва да допускаме да се произнася единъ окръженъ управителъ или Министерътъ на Вжтрѣшнитѣ Работи, дали е избранъ правилно единъ кметъ или не. Това иѣщо трѣбва да се прѣдаде на сѣдилището да го провѣрива. И защото технически е невъзможно да въведемъ тая практика, която сме въвели въ Народното Събрание, затова, казвамъ, едно неутрално тѣло, като сѣдилището, трѣбва да се произнесе, дали е правилно избранъ единъ кметъ или не, безъ да се чака съгласието на Министра на Вжтрѣшнитѣ Работи или Княжески указъ. Азъ така разбирамъ самоуправление.

Второ, този принципъ, който съществува въ сегашния законъ за общинитѣ, двойната система за избиране на кметоветѣ, е най-несъстоятеленъ. Той е единъ принципъ назадняватъ и отъ много далечни врѣмена; ако прослѣдимъ, ние ще намѣримъ слѣди отъ него въ много далечни врѣмена; въ нашия животъ го нѣма. Азъ не зная отъдѣ е почерпенъ. Само едни политически мотиви може да създадатъ двойната система за избиране на кметове. Ние знаете, че се избиратъ 12 или 16 души членове на общинския съвѣтъ, и ние не знаемъ кой ще бѣде кметъ: може да избератъ най-калпавия, но който се най-харесва на властта. Властта е искала по такъвъ начинъ да има общинитѣ въ ржцѣтъ си, юридически и фактически, защото тя не може да влияе на 2.000 избиратели, а на 12 души може. Не искамъ да посочвамъ много примѣри, за да не се обидитъ нѣкои, но ще кажа за събитията въ Видинъ, дѣто началникътъ на дивизията викаше 16-тѣ души съвѣтници и имъ диктуваше: този ще изберете за кметъ. Това сѣ послѣдствията отъ двойната система за избиране на кметове. Властта, като не може да упражни влиянието си върху 2.000 избиратели, смѣта, че върху 16 души, като се събератъ отъ околийския началникъ и вкаратъ въ единъ яхъръ, може да ги накара да се съгласятъ. Тѣй щото, показвамъ единъ недостатъкъ върху тази двойна система. (Нѣ кой отъ прѣдставителитѣ: Въ кое врѣме бѣше това?) Въ българско врѣме, слѣдъ освобождението.

Сега, когато искаме да стоваримъ отговорността за лошия вървежъ на общинскитѣ работи върху избирателитѣ, трѣбва да имъ дадемъ право тѣ да избиратъ сами кмета, а не да избиратъ този, когото посочи околийскиятъ началникъ: той ще извади най-калпавия, или този, който може да се приспособява къмъ възгледитѣ на Правителството.

Ако вървят добри работи, еди-кой си партия, която е на власт, ще се гордее с това; ако не вървят добри, ще кажат, че избирателите са лоши и т. н. За да могат правилно да функционират работите на една община, да функционират в такъв дух, в който искат избирателите, кметът трябва да се избира направо, а не чрез 15—16 души членове. (Х. Камбуров: Трябва нов избор да става, когато умре кметът!) Това са подробности, които може да се имат пред вид в комисията. Аз не говоря за тези подробности. Ако този е един недостатък, който мислите че съществува, той може да се отстрани, като се нареди, ако кметът умре, кой да го застъпи. Наследствено право няма да му признаем, разбира се. Тъй щото, казвам, това нещо трябва да се вкара в новия закон, именно, двойната система да се изхвърли и да остане непосредственото избиране на кмета от страна на избирателите.

В § 12, който урежда материята по § 23 от закона за общините, ние виждаме пак, че няма самоуправление, виждаме отсъствие на самоуправление, виждаме пак Министра на Вътрешните Работи. От съществуването на този § 12 по законопроекта, аз виждам, че на българския гражданин се дава право да пусне бюлетината си, а на Министра на Вътрешните Работи — кои от тези бюлетини да уважи кои не. (Министър М. Сарафов: Въ кой параграф?) В § 12. (Министър М. Сарафов: Там няма нищо.) Прочетете го. Ние искаме да се направят измения в закона по добитите досега резултати от 20 години. (Министър М. Сарафов: Вие говорите по закона за селските общини!) Един и същ е принципът. Ние не искаме двойно самоуправление в Държавата; ние искаме да бъде то и в селата тъй, както и в градовете — един и същ принцип да се прокара. (М. Такев: Сега се докладва и дебатираме само по законопроекта за градските общини.) Министърът поиска да се дебатира сега и върху двата законопроекта.

Да се прокара в законопроекта — аз вървам, че г. г. народните представители ще се съгласят, че мотивите са много здрави, — че Министърът на Вътрешните Работи да не може да участва нито в разтурянето, нито в утвърдяването на кметствата. Правото е на българските избиратели да разтурят общината без намесата на Министра на Вътрешните Работи. (И. Бобеков: Кой ще проверява?) Сядат. (Н. Цанов: И сега сядат ще утвържда!) Това утвърждение, което прави сега сядат, аз го намирам съвършено илюзорно, недостатъчно, защото един Министър на Вътрешните Работи може да каже, че се не съгласява. (Министър А. Радев: Не е вярно, защото имаме практика!) Какъ ще го заставиш, ако Министърът прояви зла воля? Ние имаме случай при избора на окръжни съветници — избора се тия и тия лица и Министърът не ги

утвърди. (Министър А. Радев: Сега ли?) След освобождението. (Н. Цанов: Въ избирателния закон се казва кои лица се утвърждават!) Избирателният закон казва, както и преди казване, че ще смѣта избора на онзи, който има такава възраст, който не е осмѣдан, който е грамотен и пр.; а какво прави Министърът? Зачерва еди-кого си и еди-кого си. И затова, когато ние посочваме недостатъците на закона, трябва да ги черпим от живота и да избѣгваме тези недостатъци. Ние знаем един български министър какво може да направи и искаме тази възможност на злоупотребление от страна на него да я прѣмахнем. Ето защо аз моля, Министърът да не може да разтурва и утвържда общинските съвети, защото тогава вече не е самоуправление. Измѣнете конституцията, кажете, че Министърът на Вътрешните Работи е върховен надзор върху всичките работи на общините и тогава да приемем този параграф, който дава право на Министра да утвържда, смѣнява и разтуря общините по разни доклади. Въ доклада не е гаранцията, тя е въ властта, която туря резолюцията въ доклада, а щом тази власт се злоупотребява от страна на министрите, ще вземем тази власт от ръцете му и ще я дадем на съдилищата. (Министър-Прѣдсѣдател П. Каравелов: Кой ще туря резолюция за разпушането на градските съвети?) Съдилищата. Тук се прокара и тази причина на разтурянето: когато повече от половината избиратели поискат. Въ съдилищата ще става проверката и след проверката ще се издава опрѣдѣление. Тъй щото, да не зависи от Министра и никакви доклади да няма по общинските избори.

Този контрол върху постановленията на общините, които имат финансов характер, аз го намирам, че е съвършено ненужен и вредителен да става от Министра на Вътрешните Работи. Засега той се упражнявал само pro forma или за удовлетворение на този или онзи. Аз мисля, че г. Сарафов няма да намѣри въ своята архива поне едно утвърждение върху такива постановления, като е съгледал въ тези постановления Министърът, че ще излезе полза за населението. Кой се е интересувал от тези постановления? Някои приятели, които се интересуват съ нѣкоя концесия, или други приятели, които искат да уравният смѣтките си съ общината. Само въ такъв случай ще видим туй влияние от страна на властта да се упражнява съзнателно, умишлено, а въ други случаи само за форма. Въ други случаи въпросът минава през окръжния управител и той казва да се утвърди. Има двама, които се намират при окръжния управител, които и по новия, и по прѣдшния закон се наричат членове на постоянната комисия, но тяхната роль е, както знаете, съвършено илюзорна, т. е. не е такава, каквато я искаше да бъде законодателят, а има повече комфортабелно значение; тѣ са съвършено

други помагачи на окръжния управител в канцеларията на окръжния управител, отколкото административни. Тъй щото, там, дѣто интересува извѣстенъ въпросъ избирателитѣ, докосва се до тѣхната кия, азъ не искамъ единъ Министъръ на Вѣтрѣнитѣ Работи или двама членове на постоянната комисиия да се произнасятъ. Всѣки да се произнася, до кожата на когото се докосва. Това е най-правилното рѣшение на въпроса. А то е селскиятъ сборъ. (Министъръ-Прѣдсѣдателъ П. Каравеловъ: Ами сѣдилището тукъ ще се произнася ли?) Не. За да бѣде въ сила едно постановление относително извѣстенъ заемъ, относително купуване и отстъпване на имоти, да се питатъ селянитѣ — това е извадено отъ българския животъ и е практически разрѣшено въ много държави. Безъ да се пита селото, никаква работа не може да се върши. (Н. Цановъ: Референдумъ!) Въ единъ празниченъ день се свикватъ селянитѣ, съобщава имъ се рѣшението на общинския съвѣтъ, и отъ тѣхъ зависи утвърждението на това рѣшение — то е отъ българскитѣ обичаи; или въ градоветѣ, дѣто е по-развитъ общественъ животъ, ще викатъ еснафитѣ — тѣзи еснафи, които съставляватъ ядрата на българския дружественъ животъ, и ако тѣ кажатъ, че това рѣшение е добро, ще го приложатъ, а ако кажатъ, че е лошо, нѣма да го прилагатъ. Това го изисква българския животъ, и тамъ намирамъ, че е гаранцията за общинскитѣ интереси, а не е нѣкой си министъръ на Вѣтрѣнитѣ Работи или нѣкой окръженъ управител: тѣ никаква гаранция досега не сж дали, че могатъ да направятъ нѣщо добро съ своето право на veto, слѣдователно, ненужно е и запазѣтъ да имъ се даде, толкозъ повече, че систематически всички се стремимъ да възстановимъ самоуправлението, което е унищожено съ маса законодателни актове. И тамъ е главната цѣль на този законопроектъ, който искаме да се поправи въ комисията. За този принципъ, ако помнятъ господата отъ болшинството, ние имаме въ кабинета на министритѣ дългъ и широкъ разговоръ.

Казвамъ, че има и другъ принципъ, дѣто се прокарва, и то е нѣщо ново, съвършено несвоевременно и неизвадено отъ живота. Азъ не зная сѣдинскитѣ мотиви на г. Министра, но тази полза, която той смѣта, че ще може да се прокара съ провеждането на § 24, азъ казвамъ, че е едно стремление да се унищожи фактически самоуправлението. Единъ кметъ не е кметъ вече, щомъ даватъ право на околийския началникъ или на окръжния управител да му палата глоба, да му сменя отъ платата и т. н.; той прѣстава да е кметъ. Отдѣ на-къдъ у насъ въ тази Камера да се дава право на администрацията да палата наказания, т. е. единъ антиконституционенъ принципъ да се прокарва? У насъ, въ България, по нашата конституция, освѣнъ сѣдилищата, никой не може да наложи нито 2 ст. глоба нѣкому. Като не допуска това конституцията, ние съ всичката си енергия ще

трѣбва да се възпротивимъ, когато това се прави на единъ обикновенъ гражданинъ, а ще утронимъ енергията си, за да не допущаме на кмета да се палата наказание. Защото, когато се дава право на административната властъ да му палата наказание, неговото значение се намалява до степенъта на жандармъ. Ако допуснемъ това нѣщо за обикновенитѣ граждани, то ще бѣде мѣсто на произволъ, и токъзъ повече трѣбва да усилимъ нашата енергия и да не допуснемъ, щото околийскитѣ началници да палатъ глоба на кметовѣтѣ. Ако околийскиятъ началникъ смѣта, че кметътъ не изпълнява своитѣ обязанности или има зла воля при изпълнението на тия обязанности, нека му състави актъ и да го прѣдаде на сѣдилището: сѣдилището само е компетентно да се произнесе по този въпросъ, дали да се накаже или не; но никакъвъ начинъ нѣма да допуснемъ на околийски началници, окръжни управители или на Министра на Вѣтрѣнитѣ Работи да палатъ тия наказания и сжцвѣржени да прилагатъ прословутия чл. 73 отъ закона за общинитѣ, послѣдствието на който видѣхме въ маса случаи.

Другъ единъ недостатѣкъ, който тожѣ е важенъ и който смѣтамъ, че противорѣчи очигледно на конституцията — нѣма да дири мотиви да ви убѣждавамъ за това, — е въ чл. 17, дѣто кметството се повѣрва само на привилегировани класи. (Министъръ М. Сарафовъ: Дѣ е казано това?) Вземѣте и четѣте: (Чете.) „За кметъ и помощникъ може да бѣде избранъ само оизи съвѣтникъ, който плаща на Държавата най-малко 50 л. прѣкъ данѣкъ, или има завършено срдно образование.“ (К. Мирски: То е за селскитѣ общини! За тѣхъ общини послѣ ще говоримъ!) Азъ не искамъ да дѣля общинитѣ: общинитѣ, било селски или градски, не могатъ да се дѣлятъ: еднакви интереси иматъ, въ една държава живѣятъ и еднакво искамъ да се управляватъ както селата, тъй и градоветѣ. Азъ не мога да допусна това! Отдѣ на-къдъ това ограничение? Защо да се дири да плащатъ непрѣмѣнно 50 л.? Защо за това само да бѣдатъ избрани привилегировани? Защо да не може да бѣде избранъ и другъ? Това ограничение не намира оправдание нито въ основния законъ — конституцията, нито въ други нѣкои добросвѣтни мотиви, освѣнъ въ това, че то е едно затруднение, едно ограничение на по-събуденитѣ елементи и дирене съ този законъ тѣй нарѣченитѣ здрави елементи не по нашитѣ понятия, по по-понятията на по-пазадничавитѣ партии; дирене онѣзи елементи, които ще дилятъ винаги да бѣдатъ близо до властѣта, а не до интереситѣ на населението; които ще гледатъ да прѣдпочетатъ едно сближение съ началника, едно неразваляне на хатѣра му, отколкото сближение съ избирателитѣ си, или прѣдпочитане интереситѣ на послѣднитѣ. Параграфъ 8 ще създаде такъвъ именно типъ кметове — а ние не искаме по никакъвъ начинъ да допуснемъ да се създадатъ. Не искамъ да имаме други ограничения

защото тѣзи ограничения, които имаме въ закона за общинитѣ, считамъ ги за достатъчни, за да не прибѣгваме до други, за да не влошаваме закона, който правимъ, да не бѣгаме по-назадъ, отколкото сме били даже въ турско врѣме.

Едно прѣимущество има законътъ. Това е, дѣто отнема наказателната властъ отъ рѣцѣтъ на кметоветѣ и я прѣдава на сѣдилищата. Това не е ясно изразено въ законопроекта, но тукъ-тамъ се съблжежда стремлението на г. Министра на Вжтрѣшнитѣ Работи да се вземе тая властъ отъ рѣцѣтъ на кметоветѣ. Маса злоупотребления сѣ ставали досега съ властѣта на кметоветѣ да могатъ да налагатъ наказания на избирателитѣ. И ние знаемъ, че кметоветѣ станаха по-страшни за българската свобода, отколкото единъ околийски началникъ или единъ жандармъ. Тази властъ като се вземе изъ рѣцѣтъ на кмета, ние нѣма да го видимъ да развожда коня на околийския началникъ, или да прави темена на окръжния управителъ, а въ всичкитѣ сѣдѣштва, щомъ стане сутринъ до вечерѣта, ще гледа да утажда на интереситѣ на общината; тамъ ще бжде съсредоточено неговото внимание, нѣма да гледа на това какво ще прѣдпише властѣта, или какво ще каже началникътъ и управителътъ, а ще гледа какво ще каже законътъ, който му е повѣрилъ тази властъ.

Едно нѣщо, което г. г. народнитѣ прѣдставители тоже изказаха въ разни частни срѣци — и азъ и г. Кънчовъ бѣхме се съгласили — поне така се случи, да бждемъ натоварени ние да го изкажемъ прѣдъ васъ, но не видѣхъ да повдигне той даже дума по този въпросъ, — то е въпросътъ за муниципалната полиция. Сега му е случаятъ да я въведемъ. Ние полиция нѣмаме! (К. Мирски: Законопроектъ трѣбва!) Не! Въ закона се дава право на кмета да упражнява полицейска властъ. (Д. Ризовъ: Шайкаджии ще бждатъ!) Кметътъ е шайкаджия и прѣдводителъ на шайки, когато неговото утвърждение или уволнение зависи отъ Министра на Вжтрѣшнитѣ Работи, а когато то ще зависи отъ сѣдилищата, той ще бжде невиненъ като мома. Това, г-нѣ Ризовъ, трѣбва да го знаете! И ние искаме това да имаме!

Това е, което имамъ да кажа по този законопроектъ. (Ржкоплѣскане отъ лѣвицата.)

Министъръ-Прѣседателъ П. Каравеловъ:

Единъ отъ най-умнитѣ писатели по политическитѣ науки, който е билъ и професоръ, и министъръ, именно Джемсъ Брайсъ — той е тоже единъ голѣмъ пжтучавъ по цѣлия свѣтъ — забѣлѣзва, че най-много за политика говорятъ въ Гърция, дѣто я най-малко разбиратъ, а най-малко за нея приказватъ Швейцарцитѣ, които я най-добрѣ разбиратъ. Азъ съжалявамъ, че г. Брайсъ не е миналъ и прѣзъ България, защото подиръ Гърцитѣ ние сме, вѣроятно, първитѣ, които много говоримъ, а малко разбираме. (А. Филиповъ: Но ако знаеше нашего управление прѣди освобождението!) Азъ съжалявамъ,

че двоица отъ Видинскитѣ прѣдставители искатъ да развиватъ до крайна степенъ въпроса за политиката. Азъ не виждамъ въ какво отношение ще подобрите съ това нашето самоуправление. Да се ситаваме на Турция, вече нѣма защо. Ние нанстина сме имали около 20—30 села, които сѣ съставлявали единъ видъ муниципии, прилични на древногрѣцкитѣ муниципии, като Копривщица, Котелъ, Тръвна, Габрово, Панагюрище и др. Въ градоветѣ, дѣто населението е било смѣсено, ние знаемъ колко се е чувалъ тамъ българскиятъ гласъ! (А. Филиповъ: Еснафитѣ!) Колкото се касае до дребнитѣ села, тамъ полякътъ ги е управлявалъ и то по монархически; каралъ е напр. тукъ, въ Софийско, българскитѣ селяни да си брѣснатъ главитѣ, и който не е искалъ — бой! Направѣте справка и ще видите, че е тѣй. Правата, които сѣ давали въ Турция, не сѣ нѣщо особено. Намъ прѣдлагатъ сега — г. Филиповъ говори дори краснорѣчиво за това, — че селскитѣ кметѣ трѣбвало да се избира направо отъ народа, а не отъ общинскитѣ свѣтници. Азъ ще кажа, че обратното е по-добро, защото не винаги, когато народътъ прѣко избира кмета наедно съ другитѣ свѣтници, най-способниятъ ще получи и най-много гласове. Подирѣ, кметътъ може да бжде независимъ отъ свѣтницитѣ само тогава, когато е назначенъ отъ Правителството, както на много мѣста въ Европа, напр. въ Белгия. (Нѣкой отъ прѣдставителитѣ: Не!) Кметътъ въ Брюкселъ и въ Парижъ се назначава направо отъ правителството. Когато народътъ избира кмета, избира го наедно съ цѣла листа и тогава бждѣте увѣрени, че ще изтъкне за кметъ най-неспособниятъ. Ако въ една листа 12 души се избиратъ, сигурно е, че по-малко способниятъ ще има най-много гласове, а него правителството нравствено ще бжде задължено да избере за кметъ. Едно врѣме тѣй бѣше и у насъ и ние отъ опитъ знаемъ, че Министърътъ бѣше принуденъ да назначава за кметове най-неспособнитѣ отъ избранитѣ. (Г. Недѣлковъ: Ама не се означаваше кметътъ.) Не се означаваше кметътъ, но Министърътъ го избираше отъ избранитѣ. Единъ свѣстенъ министъръ, ако искате даже простъ министъръ, ще избере онзи, който има най-много гласове, а не най-способниятъ, защото вие ще захванете да го обвинявате, защо не е назначилъ онзи, който има най-много гласове, ами е назначилъ онзи, който, може би, има най-малко гласове. Моето мнѣние е, че когато отговаря свѣтътъ за своитѣ рѣшения, той трѣбва да има право да си избира кмета, както става сега. Така щото, отъ тая гледна точка, по-хубавъ е сегашниятъ законъ, отколкото оня, който вие прѣдлагате, за нѣкакъвъ си прѣкъ изборъ на кметъ, който азъ не можахъ да разбера.

Но по-чудното, което ни се проповѣдва сега, е, че общинскитѣ свѣти могли да бждатъ разтуряни отъ сѣдилищата. Това не мога азъ да разбера. Ако единъ министъръ разтури Народното Събрание — а пъкъ той има фактически това право, има право

да апелира къмъ народа — не може ли да разтури едно кметство? Той е отговоренъ за своитѣ дѣйствиия прѣдъ Събранието, когато сѣдилищата не сѣ отговорни прѣдъ никого. Ако има грѣхъ, който ние сме направили, то е дѣто турихме окръжнитѣ съвѣти като гаранция противъ разтурянето на кметствата. (В. Кънчовъ: Сегашниятъ законъ отнема правото на Министра да разтури.) Оказа се, обаче, че окръжнитѣ съвѣти сѣ най-несполучливитѣ учреждения. И прѣзъ тѣхъ се прокараха най-големитѣ безобразия, най-капнавитѣ рѣшения. Азъ знаа съвѣти, напр. като Кюстендилскитѣ, които създадоха стипендии за дѣцата на своитѣ членове. Ако спремъ окръжнитѣ съвѣти да не правятъ такива нѣща, ще направимъ ли грѣшка или не? Министърътъ хубаво прави, по мое то мнѣние, че ги спира. Трѣбва да прѣдполагаме, че окръжнитѣ управители трѣбва да стои умствено по-високо отъ тѣзи, които сѣ въ Кюстендилската окръжна постоянна комисия, дѣто сѣ наредили да си даватъ стипендии.

Колкото за плебисцититѣ, то ще бѣде най-големо нещастие, ако се приеме въ онаи форма, която се прѣдлага. Тя е първобитна форма на политическитѣ единици. Селянитѣ ще се събиратъ прѣдъ кръжитѣ всѣка недѣля и ще се биятъ, както сѣ го правили въ древния Новгородъ въ Руси. Събиратъ се прѣдъ църквата „Св. София“, биятъ се и ония, които се окаже че иматъ по-силни юмруци, назначаватъ своя главатаръ за посадникъ. Това става и сега у насъ въ с. Драганово, па и въ Пазарджикъ, дѣто се биятъ горната съ долната махали. (И. Бобековъ: Както „Чиксалжъ“ съ „Вароша“.) Да, както „Чиксалжъ“ и „Вароша“ се биятъ всѣка недѣля. Какъ ще се приспособи плебисцитътъ въ България при тия условия, не можахъ да разбера. (Д. Ризовъ: По формата на veto.) Какъ ще събираме гласовѣтѣ, какъ ще ги питаеме? (Н. Цановъ: Както гласуватъ напр. въ Швейцария!) Въ Швейцария има наистина плебисцитъ, но тамъ той се касае до законодателството, а не до изборнитѣ лица, които се избиратъ за извѣстенъ срокъ. Азъ бихъ счелъ най-големо нещастие, ако би се въвело у насъ общинитѣ да рѣшаватъ съ плебисцитъ въпроси даже за заеми. При такива условия вие не можете да оправите нито единъ градъ! Азъ знамъ какво ще кажатъ сиромаситѣ. Тѣ ще кажатъ, за да не плащатъ даждия, че намъ не ни трѣбватъ фенери и ще ги строятъ; едни ще кажатъ за това, други ще кажатъ за друго, че не ни трѣбва, и ние ще се повърнемъ къмъ старата дивотия. Азъ това не ща, и вѣрвамъ, че и вие го не щете, ако се малко позамислите. Ако хванатъ да рѣшаватъ ония, които не искатъ да харчатъ, ще кажатъ: бирника не щемъ, училище не щемъ, и ще трѣбва да се закриятъ и училищата. Азъ днесъ съмъ случайно Министъръ на Просвѣщението, но сѣ таки пакъ считамъ тая привилегия странна, да се плаща прѣди всички на учителитѣ. Плакахте, че учителитѣ не сѣ получили за 3 мѣсеца заплатата си. Ами знаете

ли, че фенерджитѣ не сѣ получили за 9 мѣсеца! Питайте въ Пловдивъ, въ Варна и навсѣкждѣ, дѣто искате.

Така щото, ако приемете тая система, ако хванете да задѣвате населението, съ силата на плебисцита всичкитѣ цивилизаторски учреждения трѣбва да бѣдатъ упразнени.

Колкото за муниципалната полиция, азъ нѣмамъ нищо противъ. Азъ бихъ настоявалъ даже за нея, за да олекне на хазната, прѣди всичко. (Смѣхъ. — Д. Ризовъ: Само за туй, за да олекне на хазната!) Смѣйте се! Ама отъ тази муниципална полиция да се назите, защото стражаритѣ сѣ груби: ако ви хване единъ селски пѣдаръ, ще ви затвори въ курника. Навсѣкждѣ въ Европа, дѣто има муниципална полиция, стремятъ се да я направятъ коронна. Даже прочутата Англия полека-лека къмъ това отива. Но тамъ хората сѣ навикнали; па и кметовѣтѣ, и всички, които се разпореждатъ съ нея, не сѣ такива партизани. Азъ ще ви кажа, че съ удоволствие бихъ желалъ да въведемъ въ селата полека-лека муниципалната полиция, но се боя много отъ партизанството. Неприятно е наистина да гледа човѣкъ стражари да висятъ и да се изтѣгатъ по селата, но да мислимъ пѣкъ, че само като махнемъ тѣзи стражари и ги замѣнимъ съ царулановци ще прокѣпса България — то ще бѣде голѣма дума. Самоуправлението състои въ това, че извѣстенъ кръгъ хора да рѣшаватъ сами работитѣ за своята мѣстность, но най-големитѣ мислящи демократи не смѣтатъ, че трѣбва да се дава безусловно право на муниципалнитѣ власти да се разпореждатъ безусловно, както вие искате да го направите. Азъ, напр., съмъ убѣденъ, че общинитѣ нѣма да трѣгнатъ по-добрѣ при вашитѣ мѣрки, отколкото сѣ сега. Съвършено сте прави, че администрацията е много злоупотреблявала, но тия ваши мѣрки нѣма да поправятъ работитѣ. Азъ сѣ мисля, че пакъ оправата е тамъ, и за вѣки ще бѣде тамъ: апелъ къмъ народа да избира добри хора. Вие, като депутати, трѣбва да искате само едно, и на това имате право: да се не мѣсикъ въ изборитѣ. Дали сте право на хората да си избиратъ кметове — оставѣте ги напълно свободни да си избиратъ когото искатъ. Докато не видимъ, че вършатъ нѣкакви беззакония, не трѣбва да се бутатъ, а трѣбва да се утвърждава това, което сѣ направило, а когато вършатъ беззакония, Министърътъ нѣма да направи грѣшка, ако се обърне съ апелъ къмъ народа и му каже: изберѣте други хора, понеже старитѣ ви избраници вършатъ това и това. То не е прѣстѣпление. И никой никога не е отричалъ това право на министритѣ; ние и васъ даже можемъ да разпуснемъ и да апелираме къмъ народа. (Д. Ризовъ: Ако се изберемъ втори пѣтъ, ние пѣкъ васъ може да разпуснемъ!) Вие всичко може да направите. — Въ Америка не се дава право на президента да разпуска камаритѣ, но не мислѣте, че е много хубаво. Въ Франция допуснаха на президента заедно съ сената правото да раз-

пуца долната камара, и, по моето мнѣние, това е правилно, защото то става когато правителството и камарата сѫ въ разногласие и министритѣ смѣтатъ, че народътъ е съ тѣхъ и камарата не е вече изражение на народната воля.

По тия съображения, менѣ ми се струва, че бѣлѣжикитѣ, които се направиха отъ г. Филипова и отъ г. Кжнчова, не бѣха толкозъ демократични и азъ се боя, че ако бѣха се приели, съвсѣмъ нѣмаше да я скопосаме. (Смѣхъ.) Едно бихъ ви казалъ: идѣте и търсѣте по-либераленъ законъ за общинитѣ отъ нашия. Напротивъ, азъ ще ви посоча даже и на мислителитѣ, отъ които никой досега не допуша, че муниципалнитѣ учреждения може да се управляватъ безъ контролъ отъ страна на административната властъ. (А. Филиповъ: Контролъ избирателитѣ да правятъ, а не Министерътъ!) Какъ вие практически ще направите този контролъ отъ избирателитѣ, освѣнъ да се събератъ въ кръжмата, (А. Филиповъ: Може и въ училището!) да хванатъ кмета за краката и да го изхвърлятъ? (Смѣхъ.) Ако не може Министерътъ да го махне, ще го махнатъ тѣ, като го още и набиятъ. Ще ви кажа и друго нѣщо. Прѣдставѣте си, че едно правителство падне; дохожда друго на негово мѣсто. Новото министерство може да мисли, че кметоветѣ сѫ несвободно избрани. Тѣй или не, но ако Министерътъ не може да ги разпусне, какво ще стане? Навсѣкѣдъ ще се разбунтуватъ селянитѣ и ще отидатъ да ги изгонватъ съ сопи. Значи, ще имаме не самоуправление, а пълно самоуправство. Плебисцитътъ ще се обърне на сопология! (Смѣхъ. Нѣкои ржкоплѣскавъ.)

К. Мирски: (Отъ трибуната.) Г-да народни прѣдставители! Азъ ще говоря малко; но за да бѣда повече гарантиранъ, че ще ме почтете съ вашето търпѣние да си изкажа възгледитѣ по тоя законопроектъ — веднажъ прието, щото, когато се разглежда нѣкой законопроектъ по принципъ, да се влиза въ детайли, — дойдохъ само затова на трибуната, а не защото много ще говоря.

Нашиятъ законъ за общинитѣ, както онзи за градскитѣ, тѣй и онзи за селскитѣ, сѫ издадени, като ви е извѣстно отъ IV-то обикновено Народно Събрание, и то първо — по моето разбиране — IV-то Народно Събрание запази принципа за самоуправлението на общинитѣ. Азъ не съмъ съгласенъ съ г. Кжнчова, че въ сега дѣйствующитѣ у насъ закони за общинитѣ не е билъ запазенъ принципътъ на самоуправлението. Въ тѣхъ вие ще намѣрите една наредба, каквато нѣма да намѣрите въ общинскитѣ закони на демократически страни, даже повече отъ нашата. Тогазъ когато въ французкия общински законъ ще намѣрите, че правителствена властъ има право да отмѣнява всички рѣшения на общинския съвѣтъ, които противорѣчатъ на интереситѣ на общината, нашиятъ законодатель махна тия думи, които ги имаше въ проекта, и тури само слѣдующето положение: правителствената властъ да има право да отмѣнява само онѣзи

рѣшения на общинскитѣ съвѣти, които противорѣчатъ на държавнитѣ закони. Имаме такъвъ случай. Прѣди да имаме сегашния законъ за общинитѣ, дойде въ Варна за окръженъ управителъ единъ г. Ивановъ. Общинскиятъ съвѣтъ рѣшилъ, при кметуването на покойния М. Колони, единъ опитенъ нашъ починалъ гражданинъ, да се постели съ камъни еди-коя си улица. Окръжниятъ управителъ не е утвърдилъ това рѣшение. Ще рѣче, че г. окръжниятъ управителъ повече знае улицитѣ на града, отколкото кметътъ на града.

Азъ си припомнямъ, г-да народни прѣдставители, една много простичка дефиниция на самоуправлението — моята паметъ дължи това на достопамятния български публицистъ Любенъ Каравеловъ: — навсѣкѣдъ има общинско самоуправление, дѣто правителствената властъ има право да казва „защо“, а не да казва „не бива“. А тамъ, дѣто нѣма контролъ отъ правителствената властъ, тамъ, г-да народни прѣдставители, нѣма самоуправление, а има самоуправностъ. Азъ съмъ изкаралъ това и отъ моята опитностъ, и като човѣкъ, който отъ 20 години е бивалъ членъ на наши самоуправителни учреждения, било окръженъ съвѣтникъ, било общински съвѣтникъ, било въ общинското управление като кметъ нѣколко години.

По моето разбиране работата, г. Министерътъ на Вжтрѣшнитѣ Работи е прѣдвидѣлъ въ своя законопроектъ почти всичкитѣ недостатѣци на сега дѣйствующия законъ за градскитѣ общини. Азъ ще се огранича по него да изкажа нѣколко думи. Ако да имаше въ него и материята по изборитѣ — на прѣдставителитѣ на градскитѣ общини, — азъ щѣхъ да аргументирамъ това, че е необходимо, щото по-скоро у насъ да се въведе било за общинското управление, било за общественитѣ учреждения, за общинскитѣ съвѣти или за окръжнитѣ съвѣти, било кумулативната система, било пропорционалната система; но не въ класическата ѣ смисълъ, а именно, за да могатъ и меншествата да се прѣдставляватъ въ общинскитѣ и окръжни съвѣти, да е прѣдоставено право на избирателитѣ да не пишатъ, напр., 16 имена различни, а да пишатъ едно име 16 пѣти — това е кумулативната система; да има право единъ избирателъ да напише въ бюлетината си не 16 различни имена на кандидати за общински съвѣтници, но да напише едно и сѣщо име 16 пѣти. (Нѣкой прѣдставителъ: Какво ще излѣзе?) Така щото, въ резултатъ да получатъ вишегласие и нѣколко лица отъ меншествата или отъ най-голѣмото меншество въ дадена градска община, било пропорционална система, въ тѣсна смисълъ на думата. Разбира се, когато общинскиятъ съвѣтъ се състои отъ 16 души, да има право всѣки да избира, напр., само 13 души. Той можѣ да напише и 130 души на своята бюлетина, но да се броятъ само първитѣ 13 имена, и по този начинъ по закона, по право, трима отъ 16-тѣ души да бѣдатъ прѣдставители на меншествата. Но азъ нѣма да доказвамъ, че това е не-

обходимо да стане у насъ, защото врѣмето е кратко и сега не му е мѣстото. (Д. Ризовъ: Ние ще го внесемъ още въ тая сесия!) Ще Ви бѣда признателенъ.

Въ единъ членъ на законопроекта се казва, че общинскиятъ съвѣтъ има право да изказва недо- вѣрие на кмета, респективно на помощника му, защото се прѣдвизжда да има само единъ помощ- никъ. Като се има прѣдъ видъ, че Виена могла да се управлява съ двама помощници и единъ кметъ, то защо нашитѣ градове, които сж много по-малки, да не могатъ да се управляватъ отъ единъ кметъ и единъ помощникъ, а въ случай на нужда да се викатъ нѣкои членове отъ общинския съвѣтъ да изпълняватъ работата на кмета или помощника му? Азъ, г-да народни прѣдставители, намирамъ, че изказването недо- вѣрие и занепрѣдъ трѣбва да остане по сѣкия редъ, по сѣщата система, както е сега, а именно мотивирано изказано недо- вѣрие, защото кметътъ или помощникътъ ще бѣдатъ из- ложени постоянно на каприцитѣ на тоя или она общински съвѣтникъ било защото въ тѣхния квар- талъ нѣкои улици кметътъ занемарилъ, било по други причини. Трѣбва мотивирано да бѣде изка- зано рѣшението, за да прѣстане единъ да бѣде кметъ или кметски помощникъ.

Говори се послѣ за разтуряне на общинскитѣ съвѣти. Азъ съмъ противенъ да се разтурятъ общинскитѣ съвѣти чрѣзъ плебисцитъ или чрѣзъ референдумъ, т. е. да дохождатъ всичкитѣ изби- ратели на едно мѣсто и единъ по единъ да каз- ватъ да или не. Това, поне за градоветѣ, е почти неприспособимо или много мъчно. Ако би желаялъ г. Министерътъ на Вжтрѣшнитѣ Работи да запази повече правата на членоветѣ на дадени градски общини у насъ, той би могълъ да прѣдвиди още единъ институтъ, освѣтъ общинския съвѣтъ, именно едно общинарско събрание, което да се състои, напр., отъ всички пълнограмотни членове на общината, плюсъ ония, които иматъ недвижими имоти въ общината съ цѣна по данъчната книга най-малко, да кажемъ, 200 л., (Протестации. Нѣкои отъ центра ржкоплѣскавъ.) но да се турне данъкътъ — азъ не споря за цифрата. Вие може да турнете най-малка цифра, но ние трѣбва да правимъ закони, които сж съгласни съ нашитѣ обичаи. Българинътъ казва, че въ общинскитѣ работи, изобщо въ градскитѣ и окръжни съвѣти, трѣбва да се мѣсятъ онѣзи, които иматъ тамъ колъ забитъ, или които иматъ срѣдно образование. Не трѣбва да смѣсвате, г-да прѣдставители, въпроса съ политическата инсти- туция — законодателното тѣло. Въ законодател- ното тѣло се избиратъ стотини, и между тѣхъ се ще има десетици, които да каратъ колата, но въ общественитѣ учреждения, въ окръжнитѣ и градски съвѣти, се избиратъ само десетки, и е жела- телно тия десетки да се състоятъ отъ хора, които да разбиратъ отъ тия работи. Това не е никакъ реакционно, а, напротивъ, това е нѣщо рацио- нално, това е нѣщо, което се изисква отъ здравия

разумъ и отъ нашитѣ добри обичаи. (Д. Ризовъ: Вие не сте тогазъ демократъ!) Азъ не разбирамъ демокрацията, щото бележията да прави ботуши. Домакинскитѣ работи трѣбва да ги вършатъ до- макинитѣ, (Д. Ризовъ: Значи, специалисти, спо- редъ Васъ!) които сж образовани, или които иматъ колъ забитъ — които се интересуватъ отъ тия работи.

Г-нъ Министерътъ на Вжтрѣшнитѣ работи е много добръ направилъ, дѣто е увеличилъ числото на общинския съставъ, защото, като се не плаща на членоветѣ на общинския съвѣтъ, за жалостъ, „бай Ганю“ не ходи на засѣдание. А когато сж повече избрани, сѣ ще се намѣрятъ да ходятъ на засѣдание.

По назначаването на тричленнитѣ комисии, или врѣменно управляющитѣ общината, сегашниятъ редъ не е лошъ, само че не се прилагаше, както въобщо не се прилага и сега дѣйствующиятъ законъ за градскитѣ общини, по който толкова нарушения направи г. Радославовъ като Министеръ на Вж- трѣшнитѣ Работи, щото само за туй може да бѣде туренъ подъ сждъ; защото е разтурялъ съвѣти съ шаблонната фраза: „по лошо управление на общината и по немарливостъ“, а не както направи г. Мини- стерътъ на Вжтрѣшнитѣ Работи съ разтурянето на Сливенската окръжна постоянна комисия или окръженъ съвѣтъ. Този докладъ, съ който е раз- туренъ Сливенския окръженъ съвѣтъ или постоян- ната комисия, е, помоему, образецъ, и бихъ желалъ сѣ такива да бѣдатъ докладитѣ за разтурянето на окръжнитѣ или общинскитѣ съвѣти, а не съ голитѣ думи „защото е станалъ немарливъ“ или „защото е турилъ въ опасностъ интереситѣ на общината“. Факти, г-да, трѣбва да се покажатъ! Че нашето общинско самоуправление е гарантирано, се вижда отъ това, че сега окръжнитѣ управители, когато не искатъ да утвърдятъ едно рѣшение на нѣкой общински съвѣтъ у насъ, по една редакция, дадена отъ г. Каравелова като Министеръ на Вжтрѣ- шнитѣ Работи и за която не намѣрихъ въ никой за- конъ за общинскитѣ съвѣти дума, става слѣдующето: въпросътъ за прѣрѣкане между окръжния упра- витель и общинския съвѣтъ да отива въ Мини- стерството на Вжтрѣшнитѣ Работи и Министерътъ на Вжтрѣшнитѣ Работи само чрѣзъ мотивиранъ докладъ, одобренъ отъ Княза, може да развали рѣ- шението на общинския съвѣтъ. Това е нѣщо забѣ- лжително и азъ се много радвамъ, че г. Мини- стерътъ на Вжтрѣшнитѣ Работи остави този редъ и занепрѣдъ. Помия таквъ случай. Русенскиятъ общински съвѣтъ, като се е ржководилъ отъ единъ обичай, останалъ отъ врѣмето на Мидхадъ наша, продължавалъ да събира не само 20 ст. за бариерно право, а и по едно дърво отъ селянина; окръж- ниятъ управитель не утвърдилъ това рѣшение; отива въпросътъ въ Министерството и то намира, че нѣма право общинскиятъ съвѣтъ да иска да взима отъ хората по едно дърво, когато законътъ казва, че трѣбва да взима само 20 ст.

Днешният редъ за назначаването на постоянните комисии е много добъръ, но не е добъръ законътъ за окръжните съвети, който не е систематическо продължение на сега дѣйствующия законъ за общинските съвети. Той се издаде въ другъ режимъ и легнаха въ него регресивни работи. Трѣбваше да бѣде такъвъ, щото въ прѣрѣканията между общинския съветъ и окръжния управителъ окръжниятъ съветъ и споредъ него и постоянната комисия да бѣде апелативна инстанция за общинските съвети; да състои отъ хора най-малко два-три пѣти повече подготвени за работа. А пъкъ това не се постига сега, защото кметътъ на Варна получава 500 л., а неговитѣ рѣшения отиватъ въ окръжната постоянна комисия да ги утвърждава прѣдсѣдателятъ на окръжната постоянна комисия, който получава 200 л., — човѣкъ, който не знае, може би, добръ да чете. Ако бѣше законътъ за окръжните съвети направенъ въ тая форма, както е сега дѣйствующиятъ законъ за градските общински съвети, азъ мисля, не щѣхме да имаме тия толковъ лоши работи; щѣхме да имаме удовлетворителенъ контролъ.

А относително контрола има да кажа, че освѣтъ мѣстниятъ контролъ, който въ моитѣ очи се състои главно въ меншествата на общинските съвети, които по днешния законъ за изборитѣ ще влизатъ, трѣбва да се състои така сѣщо и въ добрата воля на гражданитѣ да отиватъ на засѣданията на общинския съветъ, който сѣ публични. Задължава ги законътъ да отиватъ и да прѣглеждатъ смѣтките: не както е въ Франция въ края на бюджетното упражнение, а въ всѣко врѣме, но не го правятъ. Азъ ви казвамъ, че, като изпълнявахъ 3 години кметска длъжностъ въ гр. Варна, всѣка недѣля съмъ обявявалъ, че всѣки четвъртъкъ отъ 2—5 часа може всѣки да дойде да прѣгледа смѣтките на общината, но никой не дохожда. Ние нѣмаме гражданско възпитание и затуй нашето самоуправление куца.

Относително наредбата да се разрѣшава занаяпрѣдъ заемъ, ако е на сума повече отъ 10.000 л., по законодателенъ редъ, а не само отъ Министра на Вжтрѣшнитѣ Работи, това, по моето мнѣние, е приемливо, само че е желателно да се допълни тая наредба съ това, щото да се пише въ рѣшението и отдѣ да се взематъ паритѣ, за да се изплати заемътъ. И, помоему, тамъ, дѣто г. Министърътъ говори за увеличение върхнинитѣ на 75 %, трѣбва да се изостави тоя толкова голѣмъ размѣръ, та да може да се турятъ стотинките или върхнинитѣ при гласуването на нѣкакъвъ заемъ; защото може да дочакаме, при днешното разнебитено положение на общинитѣ, да турятъ и 75 % върхнини. Азъ мога да си припомня, което съмъ изучавалъ за общинските работи въ Белгия, и България е достигнала много скоро Белгия, каквато е била тя въ края на XVIII и въ началото на XIX вѣкъ. Гр. Брюкселъ къмъ 1812 г. е достигналъ до такова положение, че не е могълъ да плаща лихвитѣ на множеството кредитори, както днесъ на

легионъ кредитори, бивши чиновници и прѣдприемачи, дължатъ нашитѣ общини. Белгийското законодателство е спомогнало за уреждането на това нѣщо съ единъ законъ — датата му не помня, но г. Министърътъ на Вжтрѣшнитѣ Работи може да я знае. За върхнинитѣ, както казахъ, да се увеличатъ на 75 %, съмъ противъ. Ние можемъ друго да направимъ. Ако има данѣкъ, който най-справедливо се взема, то е данѣкътъ върху имотитѣ, които нѣкои иматъ като подарѣкъ или наслѣдство — митото вземено на имоти придобити по безвъзмезденъ начинъ. И менѣ ми се струва, че при днешното печално финансово положение на нашитѣ общини, бихме могли да туримъ нѣколко стотинки тукъ върху този справедливъ данѣкъ въ полза на общинитѣ. Даже можемъ да туримъ и нѣколко стотинки върху поземелния налогъ. (И. Бобековъ: Има го — 25%.) За баца азъ съмъ на мнѣние да се възстанови, защото е жално да се лишаватъ общинитѣ отъ тоя данѣкъ, когато иматъ толкова нужда отъ пари да разплащатъ дълговетѣ си и да посрѣщатъ разходитѣ си. Съгласѣте се, г-да народни прѣдставители, че е непростимо въ единъ първо-класенъ български градъ, какъвто е Варна, пазвантитѣ днесъ да иматъ да взематъ по за една година. Малко поврѣди въ туй и Министерството на Просвѣщенieto, което въ врѣда на другитѣ служещи отъ общинитѣ отиде и привилегирова учителитѣ. На учителитѣ не е платено само за два мѣсеца, а на пазвантитѣ и разсилнитѣ — за една година. Защо? Защото бюджетътъ не се изпълнява отъ оязи, отъ който трѣбва да се изпълнява, именно отъ кмета, а се изпълнява, отчасти поне, отъ окръжния училищенъ инспекторъ, който туря рѣка на паритѣ, гласувани отъ общинския съветъ за учебнитѣ пособия и за учителските плати. За заплатитѣ вече както и да е, но за учебнитѣ пособия! Менѣ ми казваха, че въ едно село сѣ гласували за учебни пособия 1.000 л., защото учението е свѣглина, знанието е сила — убѣдилъ ги инспекторътъ съ своето краснорѣчие. Но това краснорѣчие не е трѣбвало; по-добръ би било да асигнуватъ 200 л. за въ полза на читалището, а не за букварчета, защото букварче бащата ще намѣри за сина си. Тѣ гласували 1.000 л. и инспекторътъ ги пипва, като туря рѣка на паритѣ, които имало да взема общинското управление отъ Правителството, и бюджетътъ по тази причина не е могълъ да се изпълни. Нашитѣ общински управления се забъркаха едно по тази причина и, второ, по друга една причина, и тя ви е известна, дѣто Върховниятъ Касационенъ Сѣдъ се е обърналъ на законодателно тѣло, благодарение на чл. 39 отъ сѣдопроизводството, и почна да прави закони, намѣсто да бди за едно образцово прилагане на законитѣ; та казвамъ, че, въпрѣки гражданското сѣдопроизводство, дѣто нарежда кои имоти на общината не може да се продаватъ, Върховниятъ Касационенъ Сѣдъ казва никакъвъ имотъ на общината не може да се продаде, ако окръжниятъ управителъ не благоизволи; а той не позволява... (Глъчка.)

и управителят ги поддържа, защото кметът е депутат. Една голѣма добрина се направи отъ туй Събрание, или отъ по-напрѣшното — при Радославовия режимъ, — дѣто се прие, щото кметоветъ да не ставатъ народни прѣдставители. За туй трѣбва да му се отдаде честъ. (Д. Ризовъ: Ние го узаконихме.) Вие го узаконихте, но и тѣ го прѣдложиха. Трѣбва да имъ благодаримъ за доброто пѣнѣ, което прѣдложила; но тѣ направиха пѣнѣ лошо: когато прѣдпшната наредба бѣше, ако единъ кметъ не иска да изпълни една работа, която му се налага отъ общинскитѣ или държавни закони, окръжниятъ управитель пращаше одного да я изпълни, като му се платятъ пѣтни и дневни, а сега захванаха да глобяватъ кметоветѣ. Ето тукъ съмъ съгласенъ съ г. Кънчова и г. Филипова, че административната властъ не трѣбва да налага глоби на общинскитѣ кметове, а трѣбва да изисква да се изпълнява отъ тѣхъ това, което законитѣ налагатъ, а въпросътъ за глобяването нека си го туря въ тефтерчето, като материалъ за разтурянето нѣкога на съвѣта. И тѣй, ако у насъ се изпълняваха правилно бюджетитѣ на общинитѣ, ние не щѣхме да се оплакваме отъ общинското самоуправление.

И азъ ще напра въ заключение, г-да, на слѣдующето. Ние не трѣбва да прѣнебрѣгваме единъ обичай у насъ. Той е слѣдующиятъ — поне въ селата на много мѣста го имаме: — кметътъ има право да назначава пѣдаритѣ, както се занимавахме онзи денъ съ този въпросъ; но онзи кметъ, който иска да прилага закона въ духа му, той трѣбва да го прилага тѣй, както изисква обичая на мѣстото, а обичаятъ иска да се пита селото. Но подъ „селото“ не се разбиратъ и говедаритѣ, и пѣдаритѣ — да ме извините, защото това не е демократично; — кметътъ вика селото, но скромността на говедаритѣ и пѣдаритѣ е по-голѣма, отколкото на нѣкои наши доктринери; (Смѣхъ.) тѣ не отиватъ, а отиватъ по-първитѣ хора, които могатъ да убѣдятъ, защото сѣ по-учени, или пѣтъ защото сѣ колъ побили, иматъ интересъ да иматъ добри пѣдари.

Каза се отъ г. Филипова, че щѣло да потече медъ и масло въ България, ако кметоветѣ почнатъ да се избиратъ направо отъ избирателитѣ. Туй би могло да бѣде така и помоему, но ако направимъ едно нѣщо, което го има въ една държава, която, за жалость, най-малко можемъ да подражаваме, именно въ Гърция, дѣто кметоветѣ се избиратъ отдѣлно отъ общинскитѣ съвѣтници въ другъ недѣленъ денъ. Ако вие оставите досегашния редъ, ще се избиратъ за кметове, както каза и г. Каравеловъ, и най-къпанитѣ. Има хора, които ги пишатъ въ двѣ партии. Въ Варна имаше таквъ единъ случай — азъ нѣма да кажа името, толкова повече, че човѣкътъ е умрѣлъ. Той получи най-много гласове, защото го писали и двѣтъ партии. Споредъ васъ той трѣбваше да бѣде кметъ. (Г. Кирковъ: Защото е популяренъ!) Не, а защото двѣтъ партии, като трясатъ като кого да турятъ да допълнятъ листитѣ си — хайде, казватъ, да туримъ X и ту-

рятъ него и излиза, даже да е отъ червеното знаме. Споредъ васъ той трѣбва да бѣде кметъ!

Г-да народни прѣдставители! Азъ ви благодаря за търпѣнието, което имаше да ме изслушате. Азъ си изпълнихъ длѣга. (Ржкоплѣскано.)

Прѣдседателътъ: Има думата г. Кирковъ. (Гласове: Часътъ е 8! — Други: Утрѣ да има заседание!) Часътъ не е още 8. Г-нъ Кирковъ има само да говори.

Г. Кирковъ: Г-да народни прѣдставители! Азъ виждамъ, че вие се уморихте, тѣй щото ще гледамъ да бѣда кратъкъ.

С. Вобчевъ: Не се уморихме; но понеже е заговоренъ, молимъ да се отложатъ дебатитѣ за утрѣ.

Г. Кирковъ: Нѣмамъ нищо противъ, ако отложите дебатитѣ за утрѣ. Азъ утрѣ ще говоря.

М. Такевъ: Ама сте писали вече, г-нъ Вобчевъ, въ в. „Миръ“, че сесията ще се продължи!

С. Вобчевъ: За утрѣ казвамъ! Азъ правя едно прѣдложение; вие сте болшинство — рѣшете! Можете да рѣшите и пѣла пощъ да заседаваме! Защо мѣсите това, което се писало въ в. „Миръ“, съ онова, което тукъ говоримъ?

М. Такевъ: Тамъ пишете едно, а тукъ говорите друго! Утрѣ ще празнуваме — нѣма да има заседание. И ето защо нѣма защо да се отлага сега заседанието.

Министъръ М. Сарафовъ: Г-да народни прѣдставители! Струва ми се, че въ Народното Събрание не струва да се пазарятъ депутатитѣ кога трѣбва да говорятъ и кога не трѣбва да говорятъ. Часътъ не е още 8. Има думата г. Кирковъ. Той трѣбва да говори, а ние ще го изслушаме. Отказвате ли се отъ думата, г-нъ Кирковъ? Ако нѣма да говори г. Кирковъ, ще говоря азъ.

Г. Кирковъ: Азъ не мога да говоря, когато всичкитѣ говорятъ! Или трѣбва да мълчатъ всичкитѣ, азъ да говоря, или, ако всичкитѣ говорятъ, азъ ще мълча. Понеже всички говорятъ, азъ мълча.

Прѣдседателътъ: Сега всички мълчатъ! Моля говорѣте, г-нъ Кирковъ!

Г. Кирковъ: Г-да народни прѣдставители! Както ви казахъ, азъ нѣма да се разпростирамъ на дълго и широко, защото виждамъ, че врѣмето е напѣднало и се уморихте. Ще се спра само върху нѣкои точки отъ измѣненіята, които се внасятъ въ законопроектъ за градскитѣ и селскитѣ общини.

Свършено правилна е мисльта, която изказа г. Алекси Филиповъ, че нашето самоуправление е илюзорно самоуправление, че отъ толкова години, откакто съществуваме свободно, не може да кажемъ,

че нашият народ въ своите общини се самоуправява. Причините на това сж много, между които азъ ще изтъкна, първо, тази, която изтъкна и г. Филиповъ, а именно честата намѣса на централното управление, а втората, и то по-сжществена, по-главната причина, е неразвитостта на собствения нашъ животъ — у насъ липсва собствено комуналенъ животъ. Комуналниятъ животъ за Западна Европа се е развилъ, като е миналъ прѣзъ редъ борби. Всяка комуна въ Западна Европа, за да стане такава, за да се развие въ нея този интензивенъ комуналенъ животъ, е трѣбвало да води една дългогодишна борба спрѣмо централната властъ, да води и борба вътрѣшна въ нея, докато лека-полека се закрѣпятъ извѣстни форми, въ които се е изливала народната воля и се уреждали съвременните форми на самоуправлението, съвременните форми на контролата надъ управниците, избирани отъ общините и т. н. Че у насъ общините сж грухнали, че у насъ общините не сж се самоуправявали, а сж се разоривали, доказателство за това служи смѣтката, която г. Министерътъ е приложилъ къмъ измѣнението на закона, отъ която се вижда, че 36 милиона иматъ да даватъ градските общини. Това говори много ясно, първо, че въ тѣзи общини не е сжществувалъ най-напрѣдъ контролъ отъ самото население, че самото население е избирало слѣпешката управница си, или, по-вѣрно даже, както слушамъ моя суфлоръ да ми подсказва, (Смѣхъ.) съвсѣмъ не е избирало; второ, че никакъвъ контролъ не е правенъ и отъ централната властъ, поне въ тая смисълъ, що се отнася до правилното изпълнение на общинските бюджети. И затова съвсѣмъ не е чудно, ако се намираме прѣдъ тази хубава перспектива, прѣдъ която се намиратъ сега общините, именно да даватъ 36 милиона. Като вземемъ, обаче, въ съображение, че и Държавата не по-малко е цѣвнала, отколкото общините — ето въ кратки чѣрти общата картина на нашето самоуправление национално и комунално.

Принципите, които сж влѣзли въ основата на стария законъ, сж запазени почти всичките безъ измѣнение. Нѣщо ново се забѣлѣзва само въ тѣзи случаи, които сж станали класически и за които се говори постоянно, т. е. за смѣняването на кметствата. Както е прѣдвидено въ измѣнението на закона, то не е нѣщо бо-зна какво, но, безъ съмнѣние, е крачка напрѣдъ и е особено важно, когато разтурянето ще става отъ самото население, когато се иска да се произнесе една частъ отъ населението, и тогава да се прѣнесе вече въпросътъ въ сѣдилището.

Но менѣ друго нѣщо ми прави впечатление, на което искамъ да се спра. То е нововъведението за имуществения цензъ. Прѣди всичко, нашето законодателство, особено изборното, не почива на този имущественъ принципъ, и Правителството, или респективниятъ министъръ, ми се чини, е влѣзълъ въ голѣмо противорѣчие съ това основно начало, на което почива изборното законодателство, и, разбира се, въ противорѣчие на конституцията. Вънъ отъ

това, съ него практически нищо не може да се постигне, защото, за да се иска отъ кмета имущественъ цензъ, трѣбва да му поискаш по-рано цензъ като съвѣтникъ; защото, ако не гласува като съвѣтникъ за кметъ, не ще бѣде избранъ и за кметъ. Тукъ му е мѣстото да спомена нѣколко думи по поводъ на това, което каза г. Мирски. Менѣ ми се струва, че неговиятъ демократизъмъ е малко така, чакъ отъ Черно-море, ибришимлия, както казва г. Ризовъ. Прѣди всичко не е вѣрно това, че тѣзи, които иматъ имотъ, ще бѣдатъ най-добри стопани. Позволѣте ми да кажа, че нашите общини досега не сж управлявани отъ други, а сѣ отъ почетни хора, сѣ отъ хора съ имуществва, сѣ отъ хора съ сръдства, а между тѣмъ общините иматъ 36 милиона лева дългъ. Както виждате, туй е едно доказателство, че човѣкъ, колкото има, толкозъ повече желае да има. Вънъ отъ това, противъ имуществения цензъ може да се говори още и да се даватъ много доказателства въ полза на отсъствието на всѣкакъвъ цензъ, особено имущественъ цензъ. Защото трѣбва да се излиза отъ друго начало, че общинарите, които живѣятъ въ една община, не се отличаватъ съ това, че иматъ имоти, но най-важната имъ отлика е тази, че иматъ тежоби за поддържането на тази община, че участвуватъ въ нея. Ето дѣ е сжщността на работата! Следователно, тѣ иматъ по нашия основенъ законъ право да избиратъ, а щомъ иматъ право да избиратъ, да бѣдатъ избиратели, естествено слѣдва отъ туй, че иматъ право и да бѣдатъ избираеми. Защото нѣма да докажете никой пжтъ, както не се е и доказало никѣдъ, че хората, които сж прости работници, не чинятъ за кметове. Азъ ще ви покажа даже, че въ Франция най-добрите общини сж социалистическите, а тѣхните кметове сж прости работници. Вземѣте Марсилия, вземѣте Рубе и цѣлъ редъ други общини, които се управляватъ отъ социалисти — тѣ сж образцови въ Франция, а тѣ се управляватъ отъ прости работници. (Нѣкой отъ прѣдставителите: Безграмотни!) Не сж безграмотни. Тѣ сж, може би, по-грамотни отъ много наши демократи. Та, повтарямъ, това е още едно доказателство въ полза на това, че не трѣбва да се търси спасение въ имуществения цензъ, а въ повдигането самосъзнанието у нашите общинари, повдигането на тѣхния умственъ цензъ, на тѣхния мораленъ цензъ. Вотъ туй е нужно да се повдигне! Такива общинари не могатъ да допуснатъ да застанатъ начело на тѣхното общинско управление хора, които не заслужаватъ, хора, които сж влѣзли само да плякосватъ.

Значи, щомъ липсва това нѣщо, щомъ липсва досега и контролтъ, твърдѣ естествено е досега да виждаме, че нашите общини сж разорени. Повтарямъ, че нашите общини сж разорени, защото, прѣди всичко, отсъствува комуналенъ животъ, отсъствува извѣстно общинско самосъзнание на хората, които принадлежатъ на една община и които се грижатъ за нея. А понеже всички тия хора излизатъ отъ тази община, отъ сжщата сръда, която не се интересува, която е била подъ цѣлъ

редъ гонения, която е била свидетелъ на постоянната намѣса на централната властъ, дѣто за хатъра на министритѣ, на окръжнитѣ управители и околийскитѣ началници хората отъ общинскитѣ управления се изхвърлятъ навънъ, може да се каже, че всичкитѣ тия дѣйствия сѣ деморализирующа върху самитѣ общинари и затова имаме тия резултати, които днесъ виждаме. За да се помогне на туй, освѣтъ самиятъ животъ, който помага, въ голѣма степенъ ще помогне и самото законодателство. И тукъ е мѣстото, при законодателството, което се отнася до общинското самоуправление, да се внимава да се прокаратъ такива мѣроприятия, които, като настръчаватъ духа на самоуправлението, да му даватъ извѣстни форми и то такива, които да сѣ въ полза за развитието на общината и като се лека-полека изхвърли оная форма, оная спиралка, които сѣ само като тормозъ, като сръдство за насъ, да забавимъ развитието на нашето самоуправление и сѣщевременно да принесе директно материална врѣда на нашитѣ общини. Но важното нѣщо не е тукъ; трѣбва да посѣгнемъ и на другъ законъ — на избирателния законъ. Тамъ е, дѣто трѣбва да се намѣри съответствующата форма, а именно такава форма, въ която да се излови общото желание на всички общински управления, въ която, като се изрази народната властъ, да се развие чувството на контролъ, чувството на отговорност на всички и участието на всички политически отенки въ градоветѣ въ това самоуправление, за да знаятъ да го почитатъ, защото досега сѣ управлявали меншествата. Вземѣте една статистика на направенитѣ избори за общински свѣти и вие ще видите, че досега въ България винаги сѣ управлявали меншествата, управлявали сѣ ничтожни малцинства. Това е било загуй, защото извѣстно е, че тѣзи меншества сѣ се промъквали, туряни сѣ начело на общинитѣ, населението на които е така индиферентно. Като е така, естествено е, че тия общини ще дойдатъ накрая на пропастьта, ще дойдатъ до онуй положение, въ което се намиратъ днесъ.

За самия законъ азъ съмъ съгласенъ и ще гласувамъ за приемането му по принципъ, само ще си позволя по извѣстни детайли да направя нѣкои бѣлѣжки при второто му четение.

Прѣдсѣдателъ: Г-нъ Папанчевъ има думата.

П. Папанчевъ: Г-нъ прѣдсѣдателю! Часътъ е 8, минава 5, а пъкъ азъ имамъ намѣрение да говоря най-малко единъ часъ. (М. Златановъ: Ще слушаме! — Гласове: Продължавайте!) Азъ мога да говоря.

Г-да народни прѣдставители! Азъ отначало ще ви заявя, че настоящиятъ законъ, тѣй както е прѣдставенъ отъ г. Министра на Вжтрѣшнитѣ Работи, по-добръ да не бѣше прѣдставенъ, обаче не на тия основания, на които г. Филиповъ казваше, че не трѣбва да бѣде настоящиятъ законъ прѣдставенъ. Г-нъ Фили-

повъ говори за такъвъ единъ общински законъ, за таква едно самоуправление, което, както забѣлѣжи г. Министъръ-Прѣдсѣдателъ, едвали сѣществуватъ нѣкъдѣ въ свѣта, и, вѣроятно, той разбираше таква едно самоуправление, което се намира само писано въ книгитѣ, обаче на практика никъдѣ досега не е могло да се осѣществи. Щомъ по-напрѣднали отъ насъ страни не сѣ могли да осѣществятъ таква самоуправление, то едвали ние бихме имали право да искаме да прокараме у насъ таква, особено при сегашното умствено състояние на нашитѣ избиратели, на нашето население, било елско, било градско. Ние не можемъ да прѣдоставимъ таква едно широко самоуправление и въ случая, разбира се, освѣтъ г. Филиповъ едвали нѣкой отъ насъ би се намѣрилъ, който да поиска онова, което той изложи отъ трибуната, да бѣде приложено на практика. Но ако азъ казахъ, че настоящиятъ законъ не би трѣбовало да бѣде приетъ, казахъ го на други основания. Менѣ ми се чини, че досега всички г. г. народни прѣдставители, които говорили за добритѣ и лошитѣ страни на този законопроектъ, не обърнаха внимание върху най-главното. И менѣ ми се чини, че при сегашното положение на нашитѣ общини, при сегашното положение на нашитѣ данъкоплатци, това бѣше главното, върху което трѣбваше да се обърне внимание. Говори се тукъ, че трѣбва да се прѣдостави таква самоуправление на нашитѣ общини, каквото е било въ турско врѣме: да се събиратъ на боклука и тамъ да рѣшаватъ за кеханѣ и, ако населението си гуди кметове и свѣтници самѣ, като че съ туй се накръняватъ принципитѣ на самоуправлението. Менѣ ми се чини, че това е нищо, ако самото население се събира на боклука въ недѣля и си гуди общински пѣдари или кеханѣ, или ги гуди кметътъ заедно съ свѣтниците. Азъ мисля, че повече гаранция има въ кмета и помощницитѣ, отколкото ако се събира всичкото село, защото резултатътъ нѣма да бѣде другъ, освѣтъ да се обиятъ. Но не е главното туй. То е друго, то е именно онова измѣнение, което се прѣдвижда въ пунктъ 16, именно къмъ чл. 85.

Сега ще направя нѣкои бѣлѣжки и по други нѣкои членове, но чини ми се, че въ случая ние трѣбваше да обърнемъ по-сериозно внимание на този членъ. Този пунктъ като го погледне човѣкъ, като го чете, може да не забѣлѣжи, но като се повзрѣ, като прѣдѣни послѣдствията, ще види, че този членъ е най-важниятъ и този членъ е, тѣй да се каже, най-главното измѣнение, което се прави въ настоящия законъ, и то не за пѣдаритѣ и кеханѣ. Вие виждате, г-да народни прѣдставители, че се дава право на общинитѣ — не зная отъ какви съображения се прави това, какви сѣ мотивитѣ на почитаемия г. Министъръ на Вжтрѣшнитѣ Работи, — но се даватъ права да увеличаватъ данъцитѣ било въ селата, било въ градищата, така щото граджанитѣ да плащатъ двойно; защото върху нѣкои патенти, които извѣстни данъкоплатци плащатъ, съ 75% иматъ право да се увеличаватъ общин-

скитъ върхнини върху тия патенти. А пъкъ ние знаемъ — ако вземете всичкитъ бюджети градски и селски, съ много малко щастливи изключения, — че даденъ ли право на известни общини да опрѣдѣлятъ максимума на онова, което тѣ иматъ право да добавятъ било върху патентитѣ, било върху нѣкои данъци, рѣдко сж ония общини, които сж гледали добросъвѣстно. Тѣ сж отивали до максимума и едвали не $\frac{3}{4}$, ако не $\frac{4}{5}$, отъ всичкитъ села и градове бюджетитѣ не ще да се добавятъ. Тамъ сж въ максимума и, вслѣдствие на това, много постоянни комисии и г. Министърътъ на Вжтрѣшнитѣ Работи сж се принуждавали да зачеркватъ съ червено мастило много пера и то отъ върхнинитѣ, които сж налагани било отъ градскитѣ, било отъ селскитѣ общински съвѣти. Та искамъ да кажа, че щомъ се дава право максимумътъ върху известни даждия да бжде 75%, това не е добръ. Вие виждате, че всѣки пътъ се окаяваме, вѣстникитѣ постоянно пишатъ, нѣма да срѣщнете данъкоплатецъ, който да не говори за лошото положение, въ което сж изпаднали българитѣ, съ много малко изключение — 2—3%, — дѣто не сж въ лошо положение, и едвали могатъ да изплатятъ тѣзи налози, които сега сж опрѣдѣлени. Ами ако вие дадете право на общинитѣ да налагатъ 75%, какво ще стане? Онзи, който плаща 45 л. патентъ — може да ви се видятъ малко 45 л., но тѣ сж 270 карлпрошове, пловдивски пари — гудите ли 75% общински налогъ върху патента, тѣ ставатъ 70 л. А това е единъ данъкъ, който Държавата не налага.

По-нататъкъ, г-да народни прѣдставители. Тукъ се дава право 50% да се налага върху другитѣ патенти, а другитѣ патенти сж изброени, и тѣ изчерпватъ всичкитѣ патенти. Значи, на нѣкои патенти се дава право да се налага 75%, на нѣкои патенти — 50%, на нѣкои патенти — 25%, и други патенти не оставатъ. Мѣнѣ ми се чини, да давате право на градскитѣ общини да гуждатъ 50% — единъ човѣкъ, ако плаща 50 л., да му наложи общината още 25 л., и за какво? Не знаемъ, — това ще бжде единъ тежъкъ данъкъ.

Независимо отъ това, азъ намирамъ, че даването право да се налага върхнина до 25% върху емляка, поземелния налогъ, както и върху всички други държавни прѣки данъци, сжщо е тежко. Най-напрѣдъ, като прѣмо послѣдствие на това — може би ще кажете, че не е тъй, но ще видите, щомъ се приеме, че е тъй — ще стане едно обезцѣнение съ 10—25% на недвижимитѣ имоти въ градоветѣ. Туй да го знаете. Щомъ се гуди този данъкъ, изведнажъ ще паднатъ, ще се обезцѣнятъ недвижимитѣ имоти. Тѣй щото, загубата ще бжде много по-голяма, отколкото печалбата, която се иска за общинитѣ.

Но най-много, което е тежко въ настоящия членъ, то е налогътъ, който се прѣдвижда върху поземелния данъкъ. Азъ помня, г-да народни прѣдставители, че когато въ 1895 г. отъ 20.000.000 л., както бѣше, поземелниятъ налогъ се намали съ

1.000.000 и нѣщо и стана 18.000.000 и нѣщо, в. „Знаме“, както и другитѣ вѣстници на сегашнитѣ прогресисти, а тогазъ цанковисти, пишеха, че това е капка въ морето. И така, поземелниятъ данъкъ е тежъкъ и ще трѣбва да се намали на 12 и 10 милиона лева. Азъ даже и сега настоявамъ, че трѣбва да се намали поземелниятъ данъкъ на 12 милиона лева. Е добръ, трѣбваше ли ние да дочакаме такова противорѣчие, трѣбваше ли ние да дочакаме такъвъ контрастъ между проповѣдитѣ, между думитѣ и дѣлата? (Ю. Теодоровъ: Оставете партията на страна! Говорѣте по прѣдмета!) Азъ именно за това говоря! Ако вие имате уши, да слушате! Азъ искамъ да кажа, че онѣзи хора, които сж говорили за тѣзи намаления, нѣмаха право, нѣмаха основание да качватъ сега този поземеленъ данъкъ. А пъкъ азъ, за себе си, имамъ това право, защото и по-напрѣдъ, и всѣкога съмъ говорилъ, и брошура съмъ издавалъ, да се намали поземелниятъ данъкъ на 12.000.000 л. (Н. Цановъ: Никога! Тукъ бѣхме заедно.) Хайде, ще се обзаложа; имамъ брошура издадена. Но, тѣй или инакъ, „Аленъ узакъ исе, аршинъ бурдаджъ“; ще видите, че това съмъ искалъ. Тѣй щото, азъ имамъ право да претендирамъ, както всѣкога въ всѣка сесия съмъ претендиравъ, така и сега, щото ако не станѣше намаление на поземелния данъкъ, то поне не трѣбваше да се увеличава на 20.000.000 л. А ние виждаме, г-да народни прѣдставители, че щомъ се дава право на общинитѣ да налагатъ 25% върхнини върху поземелния данъкъ, който е 20.000.000 л., и доколкото слушамъ сега отъ нѣкои запознати хора, които по-често ходятъ въ Министерството на Финанситѣ, се готвѣло увеличение на поземелния данъкъ съ 3.000.000 л. още — азъ не зная дали е истина това; отъ хора го чухъ това нѣщо . . . (Глъчка.) Чакайте! Вие само съ говорене и отвлѣчане нѣма да се оправдаете, г-да! А ние тукъ съ черно на бѣло ще говоримъ.

Прѣдседателътъ: Г-нъ Папанчевъ! Ще продължавате ли още?

II. Папанчевъ: Ще продължа още единъ часъ!

Прѣдседателътъ: Засѣданието може да се продължи, казва чл. 39 отъ правилника, и слѣдъ 8 ч., ако това пожелаятъ $\frac{2}{3}$ отъ присѣтствующитѣ прѣдставители.

Министъръ М. Сарафовъ: Г-нъ прѣдседателю! Азъ не зная, дали може да се приспособи този членъ отъ правилника, когато единъ ораторъ вече говори.

Прѣдседателътъ: Чл. 39 отъ правилника гласи: „Засѣданието трае до 7 ч. вечерта. Ако разискваниятѣ прѣдметъ отъ дневния редъ не е свършенъ, прѣдседателътъ може да продължи засѣданието до 8 ч. То може да се продължи и повече, ако това пожелаятъ $\frac{2}{3}$ отъ присѣтствующитѣ прѣдставители.“

Както виждате, статията е ясна. Сега, ако иска Събранието, нека се продължи.

Моля ония г. г. народни прѣдставители, които желаятъ да се продължи засѣданието по-нататъкъ отъ 8 ч., додѣто се свърши рѣчъта на г. Папанчева, да вдигнатъ рѣка.

Д. Ризовъ: — къмъ г. Папанчева: Откажи се, бе брате, за да се гласува законопроектътъ и да се изпрати въ комисията!

Гласове: Не се разбра, г-нѣ прѣдсѣдателю!

Прѣдсѣдательтъ: Моля ония г. г. народни прѣдставители, които желаятъ да се продължи засѣданието по-нататъкъ отъ 8 ч., (Гласове: Додѣто се свърши!) да вдигнатъ рѣка. (Едни прѣдставители: Меншество! — Други: Болшинство!)

В. Поповъ: $\frac{2}{3}$ трѣбва.

Прѣдсѣдательтъ: Моля г. г. квесторитѣ да констатирайтъ болшинство ли е или меншество.

Квесторъ А. Крушковъ: (Слѣдъ прѣброяването.) 36 гласуватъ! Нѣма $\frac{2}{3}$!

Прѣдсѣдательтъ: Меншество. Засѣданието се вдига.

Министъръ М. Сарафовъ: Прѣдлагамъ утрѣ да имаме засѣдание.

Прѣдсѣдательтъ: Дневниятъ редъ ще се продължи така, както е, съ прибавка къмъ този дневенъ редъ: първо четене на законопроекта за основнитѣ и срѣдни училища и докладъ отъ комисията по провѣрката на избора, станалъ въ Кесаревската околия. Приема ли Събранието? (Гласове: Приема!)

Министъръ М. Сарафовъ: Прѣдлагамъ утрѣ да има засѣдание.

Прѣдсѣдательтъ: Моля ония г. г. народни прѣдставители, които приематъ утрѣ да има засѣдание, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство.) Болшинство. Утрѣ ще има засѣдание.

Засѣданието се вдига.

(Вдигнато въ 8 ч. и 5 м. вечерята.)

Прѣдсѣдатель: **М. Балабановъ.**

Подпрѣдсѣдатели: { **В. Кжнчовъ.**
 А. Краевъ.

Секретаръ: **Н. Поповъ.**

Началникъ на Стенографическото бюро: **Т. Гължбовъ.**